

29.05.2012

§ 88

Lausuntopyyntö pelastuslautakunnalle Arviointikertomuksesta 2011

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Lautakunta päätti, että esittelijän kannanotot huomioiden sillä ei ole muuta lausuttavaa asiassa.

Esittelijä

va pelastuskomentaja
Jorma Lilja

Lisätiedot

Henri Nordenswan, hallintopäällikkö, puhelin: 310 30010
henri.nordenswan(a)hel.fi

Päätösehdotus

Lautakunta päättäneen, että esittelijän kannanotot huomioiden sillä ei ole muuta lausuttavaa asiassa.

Esittelijä

Tarkastuslautakunta pyytää pelastuslautakunnan lausuntoa vuoden 2011 arviointikertomuksen kohdasta 1.6.

Tilintarkastajan tilivuotia 2009–2011 koskevissa raporteissa on ollut toistuvasti esillä eri virastoja ja liikelaitoksia koskevia talouden ja hallinnon hoidossa havaittuja puutteita. Raporteissa ovat erityisesti korostuneet tietojärjestelmien kontrolloimista koskevat puutteet, joita esiintyy tilintarkastuksen kannalta keskeisissä kaupunkiyhteisissä ja virastokohtaisissa tietojärjestelmissä. Virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä toimenpiteisiin puutteiden korjaamiseksi.

Vuoden 2011 arviointikertomuksessa pelastuslaitosta koskevat maininnat liittyvät toteutumattomiin toiminnallisiin tavoitteisiin, käyttömenobudjetin ylitykseen sekä tuottavuusindeksin heikentyneeseen arvoon. Näiden osalta pelastuslaitos on korjaavana toimenpiteenä pyrkinyt seuraavan tilivuoden osalta parempaan tavoitteen asetantaan. Tältä osin todetaan, että käyttömenojen osalta pelastuslaitoksen raami vuosille 2012-2013 ei kuitenkaan ole mahdollistanut realistista käyttömenobudjettia. Arviointikertomus ei muilta osin ole antanut aihetta toimenpiteisiin.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska asia koskee valmistelua (KL 91§).

Esittelijä

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinginpelastuslaitos@hel.fi

Käyntiosoite
Agricolankatu 15 A
Helsinki 00530
www.hel.fi/pel

Puhelin
+358 9 310 1651
Faksi
+358 9 310 30029

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
800012-62637
Alv.nro
FI02012566

PEK/7

29.05.2012

va pelastuskomentaja
Jorma Lilja

Lisätiedot

Henri Nordenswan, hallintopäällikkö, puhelin: 310 30010
henri.nordenswan(a)hel.fi

Tiedoksi

Tarkastusvirasto / Terävä
Talouspäällikkö Seppelin

Päätöshistoria

Direktionen för svenska arbetarinstitutet 24.05.2012 § 45

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Beslut

Direktionen för Helsingfors stads svenska arbetarinstitut korrigerade ordet revisionsberättelse till utvärderingsberättelse och beslutade ge följande utlåtande:

Föredragande

rektor
Gunborg Gayer

Upplysningar

Moa Thors, biträdande rektor: 310 70077
moa.thors(a)arbis.hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 22.05.2012 § 199

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti antaa tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon:

Kohta 1.6 Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät toimenpiteet

Suosituksset yleisesti ottaen

Tilintarkastajan tilivuosia 2009–2011 koskevissa raporteissa on ollut toistuvasti esillä eri virastoja ja liikelaitoksia koskevia talouden ja hallinnon hoidossa havaittuja puutteita. Tarkastuslautakunta katsoo aiheelliseksi muistuttaa virastoja ja liikelaitoksia siitä, että niiden

29.05.2012

velvollisuus on ryhtyä viivyttlemättä toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Tämä koskee erityisesti raporteissa kulloinkin mainittuja tahoja, mutta suosituksista hyötyvät myös ne, jotka eivät ole juuri kyseistä tarkastusta suoritettaessa olleet tarkastuksen kohteina.

Tietojärjestelmiä koskevat suositukset

Tilintarkastajan tilivuotia 2009–2011 koskevissa raporteissa ovat erityisesti korostuneet tietojärjestelmien kontrolliympäristöä koskevat puutteet, joita esiintyy tilintarkastuksen kannalta keskeisissä kaupunkiyhteisissä ja virastokohtaisissa tietojärjestelmissä. Virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä toimenpiteisiin puutteiden korjaamiseksi.

Talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosasto huolehtii keskushallinnon tietotekniikasta ja tietotekniikan hyödyntämisen ohjauksesta koko kaupunginhallinnossa. Se on antanut ohjeet virastoille ja liikelaitoksille muun muassa tietojärjestelmien kontrolliympäristön järjestämisestä. Näyttää siltä, että myös ohjeistuksen toimeenpano virastoissa ja liikelaitoksissa kaipaava tietotekniikkaosaston tukea. Tietotekniikkaosaston roolia kaupungin tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa tulee vahvistaa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä viivyttlemättä korjaaviin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi

Kaupunkisuunnittelulautakunta toteaa, että kaupunkisuunnitteluvirasto on huolehtinut tarkastuslautakunnan edellyttämien toimenpiteiden toimeenpanosta niiltä osin kuin ne ovat koskeneet virastoa. Myös yleisesti kaikkia virastoja koskevat suositukset on huomioitu.

Tietojärjestelmiä koskevien suositusten osalta kaupunkisuunnittelulautakunta toteaa, että kaupunkisuunnitteluvirasto noudattaa talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston antamia ohjeita tietotekniikan hankinnoista, ylläpidosta sekä pääsynhallinnan IT-kontrolleista 1) niiltä osin kuin käytössä olevien tietojärjestelmien järjestelmä-ominaisuudet tämän mahdollistavat ja 2) mikä kaupunkisuunnitteluviraston vastualueelle kuuluu.

1)

Osa talous- ja suunnittelukeskuksen (Taske) ohjeistuksesta sekä tarkastuslautakunnan huomautuksista tietojärjestelmien IT-kontrolliympäristöstä on ollut mahdotonta toteuttaa tai korjata puuttuvien tietojärjestelmä-ominaisuuksien tai puuttuvien

tietojärjestelmien takia. Ohje Tietojärjestelmien muutos- ja pääsynhallinnan IT-kontrollit 8.4.2008 (Taske) vaatii siis osin sellaisia toimia mihin kaupunkisuunnitteluvirastolla ei ole toteuttamiskelpoista työkalua. Erityisesti edellisen ohjeen tietojärjestelmien ja käyttäjätunnuksien käyttöoikeuksiin sekä käytön koko elinkaaren valvontaan ja muutoshistorian tallentamiseen ei ole kaupunkisuunnitteluvirastolla omaa tietojärjestelmää. Microsoft tarjoaa tähän tarkoitukseen omaa järjestelmähallintatuotetta, Microsoft System Center -tuoteperhettä, mikä kaupungilla onkin käytössä tietojärjestelmien ylläpitoon mutta ulkoistettuna kolmannelle osapuolelle Tasken toimesta. Kaupunkisuunnitteluvirastolla ei ole käyttöoikeuksia kolmannen osapuolen järjestelmiin. Tämän takia käytön valvonta ja muutoshistorian seuranta, ns. elinkaarihallinta, jää osin puutteelliseksi. Edellinen Tasken ohje on kuitenkin huomioitu kokonaisuudessaan kaikissa kaupunkisuunnitteluviraston IT-kontrolleissa.

2)

Kaupunkisuunnitteluviraston IT-kontrolleja toimeenpaneva yksikkö on hallinto-osaston informaatiotekniikka-yksikkö (IT). Kaupunkisuunnitteluviraston IT-yksikön toimintavastuulle ei kuitenkaan kuulu ne kaupunkiyhteisten tietojärjestelmien (esim. Ahjo-, kassa-, palkka- tai henkilöstöjärjestelmien) IT-kontrollit mitkä kuuluvat kaupungin tietotekniikkaosastolle tai kolmannelle osapuolelle.

Kohta 2.5 Johtopäätöksiä sitovien tavoitteiden asettamisesta

Virastojen ja liikelaitosten tavoiteasetanta on hyvin erilaista. Jotkut virastot asettavat palveluunsa liittyviä suorite- tai määräaikatavoitteita, joiden täyttäminen voi olla jopa kohtuullisen vaivatonta ja rutiininomaista. Jotkut virastot asettavat itselleen haasteita esimerkiksi kehittämishankkeiden avulla. Joissakin tapauksissa tavoitteen toteutumiseen vaikuttavat enemmän ulkoiset olosuhteet kuin oma toiminta.

Tarkastuslautakunta toteaa mm., että

- asuntotuotantotoimiston mahdollisuuksia toteuttaa MA-ohjelman vaativia tuotantotavoitteita tulee parantaa hallintokuntarajat ylittävillä prosesseilla tonttitarjonnan turvaamiseksi.

Kaupunkisuunnittelulautakunta toteaa, että kaupunkisuunnitteluvirasto on käynnistänyt useita hallintokuntarajat ylittäviä prosessien yhteensovittamishankkeita ja kehittämisselvityksiä tavoitteena tonttituotannon ja MA-ohjelman mukaisten asuntotuotantotavoitteiden edistäminen. Käynnissä on muun muassa kiinteistöviraston ja kaupunkisuunnitteluviraston prosessien yhteensovittamiseen ja yhteistyön kehittämiseen tähtäävä työ sekä usean hallintokunnan välinen asuntotuotantokaavojen toteuttamiskelpoisuuden kehittämistyö,

jonka tavoitteena on osaltaan edistää myös asuntotuotantotoimiston tavoitteiden toteutumista.

4.1.3 Helsinki-Vantaa -selvityksen tulosten hyödyntäminen hallintokunnissa

Helmikuussa 2011 Helsingin kaupunginhallitus kehotti lauta- ja johtokuntia tekemään toimenpide-esityksen ja antamaan lausunnon Helsinki-Vantaa -selvityksestä oman toimintansa ja kaupungin toiminnan kehittämiseksi 31.5.2011 mennessä. Lisäksi kaupunginhallitus päätti kehottaa talous- ja suunnittelukeskusta kokoamaan lauta- ja johtokuntien toimenpide-esitysten ja lausuntojen pohjalta raportin kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi vuoden 2011 loppuun mennessä.

Arvioinnin tarkoituksena oli selvittää, kuinka konkreettisiin toimenpidesuunnitelmiin Helsinki-Vantaa -selvitys on johtanut hallintokunnissa. Arviointiaineistona oli lautakuntien, johtokuntien ja virastojen Helsinki-Vantaa -selvityksestä kaupunginhallitukselle antamat lausunnot sekä talous- ja suunnittelukeskuksen niistä laatima yhteenvetoraportti.

- asemakaavoituksen lausuntomenettelyjen keventäminen ainakin pienemmissä hankkeissa, tontinluovutusprosessin keventäminen, maankäytön suunnittelun ja toteuttamisen kokonais-prosessin sujuvoittaminen
- teknisen sektorin asiantuntijavirastojen toimintaprosessien tarkastelu ja tarvittaessa toimintojen kokoaminen mahdollisimman loogisiksi kokonaisuuksiksi

Asia käsiteltiin 14.12.2011 kaupunginvaltuustossa, jossa todettiin mm.: asemakaavoituksen lausuntomenettelyjen keventämisen, tontinluovutusprosessin keventämisen sekä maankäytön suunnittelun ja toteuttamisen kokonaisprosessin sujuvoittamisen kehittämistarpeita katsottiin voitavan arvioida vuoden 2013 talousarvion laatimisohjoiden yhteydessä tai strategiaohjelmaa 2013–2016 valmisteltaessa.

- kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan ja vastuuvirastojen tulee käynnistää asuntotuotannon, kaavoituksen ja rakentamisen sujuvoittamiseksi hallintokuntien välisiä yhteistyöhankkeita Vantaa parhaiden käytäntöjen mukaisesti.

Kaupunkisuunnittelulautakunta toteaa, että kaupunkisuunnitteluvirasto on käynnistänyt yhteistyössä kiinteistöviraston ja rakennusviraston kanssa työn yhteisten prosessien sopimiseksi ja työ valmistuu syksyllä 2012. Asuntotuotantokaavojen toteuttamiskelpoisuutta parannetaan yhteistyössä kiinteistöviraston, rakennusviraston, talous- ja

suunnittelukeskuksen ja asuntotuotantotoimiston kanssa. Selvitystyön yhteydessä voidaan tarkastella Helsingin hallintomalliin ja -kulttuuriin sovittoa erilaisia muualla käytettyjä parhaita käytäntöjä ja menettelytapoja. Selvitystyö valmistuu syksyllä 2012 ja tämän jälkeen otetaan uusia menetelmiä käyttöön.

Asemakaavoituksen lausuntomenettelyjä on sujuvoitettu siirtämällä lausuntojen pyytäminen hallintokeskukselta kaupunkisuunnitteluvirastolle vuoden 2011 alusta. Kaupunkisuunnitteluvirasto kehittää menettelyjä edelleen yhteistyöhallintokuntien kanssa.

4.8. Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimen toimialaan liittyvät arvioinnit

4.8.1 Vanhenevien asuinalueiden ja niiden rakennuskannan korjaustarve

Täydennysrakentaminen ja rakentamismääräykset

Talous- ja suunnittelukeskus on laatinut 12.3.2010 päivätyn asuinkiinteistöyhtiöiden täydennysrakentamisselvityksen. Asuntotuotantotoimiston mukaan täydennysrakentamista ja varsinkin kaupungin omaa tuotantoa vaikeuttaa tonttipula. Erityisen vaikeaa on saada tontteja ARA-vuokratuotantoon. Haasteelliset maastonmuodot ja kaupungin rakentamismääräysten joustamattomuus autopaikkojen ja yhteistilojen määrässä sekä esteettömyydessä tekevät rakentamisesta niin kallista, että useat tontit eivät sovellu hintavalvottuun ARA-tuotantoon. Monilla alueilla taas on vuokrataloja jo ennestään niin paljon, että lisää vuokra-asuntoja ei haluta rakentaa.

- kaupungin omia rakennusmääräyksiä on syytä tarkastella rakennusvalvontaviraston ja kaupunkisuunnitteluviraston toimesta, koska valtakunnallisia ohjeita tiukemmat kaupungin omat normit lisäävät rakennuskustannuksia
- hintavalvottuun ARA-tuotantoon ja asuntotuotantotoimistolle tulee varmistaa riittävä tonttitarjonta myös täydennysrakentamisalueilla

Kaupunkisuunnittelulautakunta toteaa, että kaupunkisuunnitteluvirasto ja rakennusvalvontavirasto tekevät säännöllistä yhteistyötä rakennusmääräysten kehittämiseksi ja niiden kustannusvaikutusten selvittämiseksi. Täydennysrakentamisen mahdollisuuksia pyritään jatkuvasti parantamaan. Tavoitteena on MA-ohjelman mukaisesti, että 25 % kaavoitetusta asutokerrosalasta on täydennysrakentamista.

Myös asuntotuotantokaavojen toteuttamiskelpoisuuden kehittämistyö helpottaa ARA-tuotannon toteuttamista.

Esittelijä

29.05.2012

virastopäällikkö
Tuomas Rajajärvi

Lisätiedot

Leila Koivulehto, suunnittelija, puhelin: 310 37343
leila.koivulehto(a)hel.fi
Katri Erroll, II asemakaava-arkkitehti, puhelin: 310 37324
katri.erroll(a)hel.fi
Aimo Gabrielsson, insinööri, puhelin: 310 37430
aimo.gabrielsson(a)hel.fi
Annukka Lindroos, asemakaava-arkkitehti, puhelin: 310 37372
annukka.lindroos(a)hel.fi
Olavi Veltheim, asemakaavapäällikkö, puhelin: 310 37340
olavi.veltheim(a)hel.fi

Ympäristölautakunta 22.05.2012 § 180

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Ympäristölautakunta päätti antaa tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon.

Tarkastuslautakunta hyväksyi 18.4.2012 (§ 38) arviointikertomuksen vuodelta 2011 ja pyytää ympäristölautakunnan lausuntoa arviointikertomuksen kohdista 1.6, 4.1.6 ja 4.5.1.

Tietojärjestelmiä koskevat suositukset

Tilintarkastajan tilivuotta 2011 koskevassa raportissa oli useiden virastojen osalta kiinnitetty huomiota asioihin, jotka tuntuivat esiintyvän yleisesti kaikissa tarkastetuissa virastoissa (palvelinten virusturva, salasanaikäytännöt, testiympäristön puute ja käyttöoikeuksien hallinta). Samoja puutteita on havaittavissa ympäristökeskuksessakin.

Tilintarkastajan raportin mukaan työsuhteiden päättymisen tai muutosten yhteydessä passivoimattomiin tai muutettaviin järjestelmien käyttöoikeuksiin tulee kiinnittää huomiota. Työsuhteen päättyessä esimiesten tehtävä on ilmoittaa muutoksista. Ympäristökeskuksessa tullaan kehittämään prosessia kuluvan vuoden aikana. Ympäristökeskuksen tietohallinto vastaa keskitetysti tunnusten luonneista ja muutoksista. Ympäristökeskuksen käyttöoikeusmuutoksissa on alettu vaatia esimiesten sähköpostitse ilmoittamia tietoja perusteluineen, ja nämä muutospyyntö on taltioitu. Uusien käyttöoikeuspyyntöjen osalta viraston dokumentointi on hoidettu virastolle tehdyn sisäisen tarkastuksen mukaan hyvin.

Lisäksi tiintarkastajan raportissa oli mainittu palvelinten virustorjunnan tarpeellisuudesta. Ympäristökeskuksella ei ole omia palvelimia, vaan

29.05.2012

palvelimet on ulkoistettu kaupungin sopimustoimittajan (Tieto Oyj:n) tai muiden virastojen konesaliin. Virasto selvittää ensi tilassa palvelinten virustorjuntatilanteen ja pyytää poikkeamista perustelut.

Raportissa oli edellytetty, että kaikki muutokset järjestelmiin viedään testiympäristön kautta tuotantoon. Kaikissa tapauksissa se ei ole tähän mennessä mahdollista, mutta jatkossa tämäkin asia huomioidaan. Lisäksi järjestelmämuutosten dokumentoinnissa on ollut puutteita, jotka huomioidaan jatkossa.

Eri järjestelmien salasanakäytännöissä on parannettavaa, jotta kaupunkitasoinen yleisohje tulisi huomioiduksi. Ympäristökeskus ottaa yhteyttä järjestelmien toimittajiin salasanakäytäntöjen parantamiseksi.

Energiansäästötoimenpiteet

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- Kaupunginhallituksen tulee lisätä hallintokuntien ja konserniyhtiöiden energiansäästötavoitteiden määrää.
- Hallintokuntien tulee jatkaa energiansäästötoimenpiteitä sekä niitä koskevaa valistustoimintaa, jotta energiansäästön ja kasvihuonekaasujen vähentämisen velvoitteet saavutetaan.

Kaupungin strategiaohjelman mukaisesti hallintokunnille tulee laatia sitovat energiansäästötavoitteet. Talousarvioehdotuksen laatimisoljeissa vuoden 2012 hallintokuntaakohtaiseksi sitovaksi energiansäästötavoitteeksi on asetettu 2 % vuoden 2010 kokonaisenergiankulutuksesta. Yhteinen sitova toiminnallinen tavoite on hyvä lähtökohta kaupungin energiatehokkuuden pysyvälle ja määrätietoiselle kehittämiselle. Ympäristölautakunnan mielestä sitovat energiansäästötavoitteet tulee asettaa kaikille hallintokunnille.

Energiansäästö kaupungin kiinteistöissä

Energiansäästöneuvottelukunta, ESNK, jonka työstä vastaa HKR-Rakennuttaja, on kehittänyt kaupungin energiansäästötoimintaa jo 70-luvulta lähtien. Sen tehtävänä on mm. seurata Kuntien energiatehokkuussopimuksen (KETS) kaupungin omalle toiminnalle asetetun 9 % energiansäästön toteutumista, jakaa toimikunnan osapuolille tietoa kaupungin energiankäytöstä ja –säästöstä ja laatia vuosittainen raportti kaupungin energiankulutuksesta. Lisäksi ESNK seuraa kaupungin kaikille virastoille ja laitoksille asetetun energiansäästövelvoitteen toteutumista. Työ on keskittynyt perinteisesti juuri kaupungin omien kiinteistöjen energiansäästöön.

Ympäristölautakunnan mielestä ESNK:aa tulisi vahvistaa ja kehittää sen roolia erityisesti kaupungin kiinteistöjen energiansäästön

edistäjänä. Viimeisimmässä kaupungin ekotukihenkilöiden yhdyshenkilötapaamisessa toivottiinkin ESNK:n tulevan lähemmäs työntekijöitä ja käytännön toimintaa. Toivomuksena oli mm. kiinteistöjen energiatiedon julkistaminen, tiedotuksen kehittäminen ja neuvonnan lisääminen energiansäästösuunnitelmien laadinnassa sekä kaupunkitasoisten konkreettisten energiansäästöohjeiden laadinta.

Kaupungin henkilöstön, kuntalaisten ja yritysten energiansäästötoimet

Kuntalaisen, kaupungin työntekijän tai yrityksen hiilijalanjälkeen vaikuttavat lämmityksen ja sähkönkäytön lisäksi liikkumistavat, hankinnat, ruokailutottumukset ja matkustaminen.

Hallintokuntien energiankulutuksen vähentämisessä tärkeä rooli on ympäristökeskuksen organisoimalla ja koordinoimalla ekotukitoiminnalla. Kaupungin virastoissa ja laitoksissa toimii tällä hetkellä jo lähes 900 ekotukihenkilöä, jotka opastavat myös muuta henkilöstöä vähemmän ympäristöä kuluttaviin ja energiaa säästäviin toimintatapoihin ja valintoihin sekä työpaikalla että liikkumisessa. Toimintatapa on osoittautunut menestyksekkääksi ja se on laajentunut useisiin kuntiin Suomessa ja ulkomailla. Kaupungin lähes 40 000 työntekijälle kohdennettua energianeuvontaa kannattaakin kanavoida edelleen mm. ekotukitoiminnan kautta. Ympäristökeskus on tarjonnut hallintokunnille ympäristöjohtamiseen ja energiansäästöön liittyvää koulutusta myös Oiva-Akatemian järjestämänä.

Kuntalaisille ja yrityksille neuvontaa ilmastovaikutusten pienentämisestä ja energiansäästöä annetaan mm. ympäristökeskuksesta ja sen yhteydessä toimivista pääkaupunkiseudun Ilmastoinfosta ja Harakan luontokeskuksesta sekä Helsingin Energian Energiakeskuksesta. Rakennusvalvonnan rooli rakentajien neuvonnassa on merkittävä ja sitä tulisi edelleen vahvistaa.

Ympäristökeskuksessa on pk-yrityksille kehitetty neuvontapalvelu ja kevennetty ympäristöjärjestelmä Ekokompassi. Yritykset voivat liittyä ympäristökeskuksen koordinoimaan kaupungin ja elinkeinoelämän ilmastoverkostoon "Ilmastokumppaneihin", jossa aktivoidaan yrityksiä ilmastotekoihin. Yrityksille ja kuntalaisille suunnattua ilmastomuutoksen hillinnän ja energiasäästön neuvontaa kehitetään koko ajan uusien hankkeiden avulla, joita ympäristökeskuksessa ovat mm. tapahtuminen ympäristömyötäisyyden kehittäminen (Greening Events) ja asukasneuvonnan kehittäminen (ASIAA!-hanke).

Ympäristölautakunta toteaa, että kuntalaisille ja yrityksille suunnattua ilmastoneuvontaa on syytä kehittää ja lisätä edelleen voimakkaasti, koska kaupungin osuus kasvihuonepäästöistä on vain noin 15 % ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää kaikkien toimijoiden osallistumista päästövähennyksiin.

29.05.2012

Energiansäästö- ja päästölaskelmat

Ympäristökeskus seuraa kaupungin päästö- ja energiansäästötavoitteiden toteutumista vuosittain kaupungin ympäristöraportissa ja pitää yllä sähköistä ympäristötilastoa. Päästöjen ja energiansäästön tavoitteet ja laskennan rajaukset poikkeavat useimmissa sitoumuksissa ja ohjelmissa toisistaan, mikä voi aiheuttaa hämmennystä. Esimerkiksi kaupungin strategiaohjelman mukaiset päästöt lasketaan eri tavalla kuin Covenant of Mayors-sitoumuksen perusteella laaditussa ohjelmassa ja kuntien energiatehokkuusohjelman mukaisessa (KETS) sopimuksessa. Sopimuksesta riippuen rajausta voi koskea energiankulutus tai kasvihuonekaasupäästöjä, ja tarkastelualueena voi olla kaupunkiomisteinen rakennuskanta tai koko kaupungin energiankulutus.

Ympäristökeskus tekee päästölaskelmia yhteistyössä HSY:n kanssa ja osallistuu päästölaskennan kehittämiseen kansallisella tasolla. Kaupungin omistamien rakennusten energiankulutuksen arvioinnista vastaa rakennusvirasto.

Pääkaupunkiseudun ympäristötavoitteiden arviointi Helsingin kaupungin osalta

Ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- ilmastomuutokseen liittyvät kysymykset ovat niin mittavia, että sitä koskeva työ tulee organisoida nykyistä selkeämmin kaupunkitasolla ja sopia yhteistyöstä ja työnjaosta pääkaupunkiseututasolla.

Ympäristölautakunta yhtyy tarkastuslautakunnan kantaan ilmastoasioiden selkeämmästä organisoinnista ja yhteistyöstä sekä kaupungin sisällä että pääkaupunkiseututasoisesti. Myös vuonna 2008 toteutetussa kaupungin ympäristöjohtamisen vertaisarviossa Rotterdamin kanssa yhtenä johtopäätöksenä todettiin, että Helsingillä ilmastoasioiden johtaminen ja koordinointi ei ole riittävän selkeästi järjestetty. Arviossa korostettiin, että ilmastoasioiden tulisi olla voimakkaasti kaupungin johdon hallinnassa.

Ilmastomuutos on ongelmana hyvin laaja-alainen ja hillintä- ja sopeutumistoimet koskettavat kaikkia toimijoita. Kaupungin kannalta kustannuksiltaan ja vaikutuksiltaan tehokas toiminta vaatii laaja-alaista osaamista sekä eri vaikutusten ja kytkösten tunnistamista, jotta ongelman ratkaisulla ei tuoteta uutta ongelmaa, kuten esimerkiksi ilmanlaadun heikkenemistä. Ilmasto-ohjelmien toteutuksen työnjako ja koordinointi tarvitsevat usein kaupunkitason ratkaisuja. Myös

29.05.2012

ilmastopolitiikan yhtenäinen viestintä helpottuu ja tehokkuus lisääntyy, kun ilmastopolitiikan eri näkökulmat nähdään yhtenä kokonaisuutena eikä erillisinä ohjelmina.

Kaupungin ilmastotyö on viime vuosina laajentunut ja rakentunut melko monimutkaiseksi eri strategioiden, ohjelmien ja sopimusten myötä. Kullakin sopimuksella ja ohjelmalla on ollut tietty tarkoitus ja ne kohdentuvat eri osa-alueille, kuten esim. julkisten rakennusten energiansäästöön tai keskitettyyn energiantuotantoon.

Ympäristö- ja ilmastopolitiikka kaupunkitasolla

Helsingin ilmastotyötä ohjaavat kaupunginhallituksen ja valtuuston päätökset. Kaupunginhallituksen ja valtuuston hyväksymiä strategioita ja ohjelmia ovat kaupungin strategiaohjelma, Energiapoliittiset linjaukset ja Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia. Kaupunki tai sen organisaatiot ovat tehneet valtion kanssa energiatehokkuuden parantamiseen tähtääviä sopimuksia (kuntien KETS-sopimus, asumisen VAETS-sopimus ja Helsingin Energian oma energia-alan sopimus), joilla toteutetaan EU:n direktiivien mukaisia energiansäästötavoitteita. Lisäksi on laadittu muita sopimuksia ja julistuksia eri tahojen välillä, kuten Helsingin Energian hiilineutraali energiahankinta ja kaupunginjohtajien yleiskokouksen Covenant of Mayors -sitoumus. Jatkossa päällekkäisten strategioiden ja ohjelmien tekoa pitäisi välttää ja kuntakohtaisesti tulisi hallita ilmastomuutoksen hillinnän kokonaisuus, siihen liittyvät tavoitteet ja tehtävät sekä niiden toteutus ja seuranta.

Kaupungin ympäristöohjelmia 1990-luvun alusta aina vuoteen 2008 asti tehtiin ympäristökeskuksen johdolla. Keskeisenä osana niissä on aina ollut kaupungin ilmastopolitiikka. Kestävän kehityksen toimintaohjelmaa toteutettiin vuoteen 2010 saakka. Vuonna 2010 aloitettiin valmistelemaan kaupungin ympäristöpolitiikkaa, josta on juuri saatu lautakuntien lausunnot. Ympäristöpolitiikan kautta on tarkoitus koota keskeisimmät ympäristölliset tavoitteet, kuten ilmastopolitiikka, selkeäksi kokonaisuudeksi.

Ympäristölautakunnan mielestä ilmastoasioita tulisi koordinoida vastaavalla tavalla kuin kaupungin ympäristöpolitiikkaa valmisteltiin eli keskeisten virastojen ja liikelaitosten päälliköiden muodostaman työryhmän johdolla. Ympäristölautakunta esittää, että ilmastoasioiden kokonaisuuden hallinta vastuutetaan selkeästi ympäristökeskukselle. Työn organisointi edellyttää lisäresursseja tehtävien laajuuden vuoksi. Hallintokuntien välinen työnjako ja roolit tulisi sopia selkeästi, jotta välttyttäisiin päällekkäiseltä työltä.

Ilmastotyön järjestäminen hallintokuntien kesken

29.05.2012

Ilmastotehtävien kuten viestinnän ja hallintokuntien yhteistyön organisointiin sekä yhteisten ilmastotoimenpiteiden hankkeistamiseen tulisi varata riittävät resurssit. Hallintokuntien välinen työskentely ja yhteistyö voitaisiin järjestää erilaisten tapahtumien, työpajojen ja seminaarien kautta perinteisen työryhmätyöskentelyn sijaan. Teemakohtaisten tapahtumien tulisi olla avoimia kaikille kiinnostuneille, jotta hyvät käytännöt ja ratkaisut saataisiin laajasti mukaan kaupungin kaikkeen toimintaan.

Työnjako pääkaupunkiseututasolla

Helsingin seudun ympäristöpalvelut, HSY vastaa perussopimuksen mukaan mm. jätehuollon, vesihuollon ja ilmansuojelun seurannan tehtävistä. HSY on panostanut viime vuosina huomattavasti myös ilmastotyön resursointiin.

HSY:n tehtävät ilmastomuutostyössä tulisi selkeyttää siten, että ne palvelevat kuntia parhaiten. Henkilöresurssit tulisi jatkossa saattaa tehokkaammin kuntien käyttöön esimerkiksi sijoittamalla työntekijöitä myös kuntien ympäristökeskuksiin. Vastaavatyypisistä järjestelystä on ollut hyviä kokemuksia ajalta, jolloin YTV:n palveluksessa olleet yritysten jätehuoltoneuvojat toimivat kunnissa.

Pääkaupunkiseudun kunnat tekevät keskenään laajaa yhteistyötä ilmastoasioissa mm. lukuisissa yhteisissä hankkeissa ja ovat mukana useissa samoissa sopimuksissa. Helsinki, Espoo ja Vantaa toimivat aktiivisesti myös kuuden suurimman kaupungin verkostossa, jossa kehitetään mm. ympäristöjohtamista, päästölaskentaa ja raportointia. Kaupunginjohtajat ovat perustaneet oman ilmastoverkoston, jonka työtä valmistelee Helsingin taholta ympäristökeskus.

Ympäristölautakunta toteaa, että pääkaupunkiseudun ilmastostrategia toimi aikoinaan ilmastotyön veturina, mutta sittemmin ilmastotavoitteet ja toimenpiteet ovat eriytyneet kunnissa ja yhteisen uuden strategian laadinta ei siten enää ole tarpeen.

Puhdas Itämeri

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- vastaavasti kuntien tulee Itämeren suojeluun tähtäävässä toiminnassaan pyrkiä yhteistyöhön valtion, järjestöjen ja muiden tahojen kanssa.

Itämerihaasteessa oli joulukuussa 2011 mukana yhteensä 183 organisaatiota Suomesta ja muista Itämeren maista. Näistä organisaatioista 89 on laatinut oman Itämeri-toimenpideohjelmansa, jota ne toteuttavat. Haasteen vastaanottaneista tahoista oli 74

29.05.2012

kaupunkia tai kuntaa, 27 yritystä, 39 yhdistystä, 15 oppilaitosta, 5 alueellista toimijaa ja 23 muuta organisaatiota.

Itämerihaaste tekee yhteistyötä valtion, järjestöjen ja muiden tahojen kanssa Itämerihaasteen verkostossa. Esimerkkejä ovat EU:n Itämeristrategian sisällön valmistelu ympäristöministeriön kanssa, tutkimus- ja viestintäyhteistyö Suomen ympäristökeskuksen kanssa ja yhteishankkeet Helsingin yliopiston kanssa. Itämerihaasteen kansainvälistä toimintaa on koordinoitu ja kehitetty myös EU-hankkeiden avulla.

Yhtenäinen virkistysalueverkosto

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- viheralueet eivät tunne kaupunkirajoja, joten niiden suunnittelu on toteutettava pääkaupunkiseututasoisesti. Luonnonsuojelun kaupunkitaloudellisista vaikutuksista tulee käydä avointa keskustelua sekä löytää viheraluerakenteelle ekologisesti ja taloudellisesti kestäviä ratkaisuja ottamalla kaavoitukseen mukaan ekologinen asiantuntemus. Viheralueiden rakentamiseen ja hoitoon tulee varata vuosittain riittävä määrärahat

Ympäristölautakunta pitää erittäin myönteisenä, että tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota ekologisen asiantuntemuksen tarpeeseen ja riittäviin viheralueiden hoitomäärärahoihin.

Viher- ja luonnonsuojelualueiden kaupunkitaloudellisista vaikutuksista tarvitaan paitsi avointa, myös kaikki näkökohdat kattavaa keskustelua. Riittävät lähivirkistysalueet vähentävät vapaa-ajan autoilun tarvetta. Niillä on kansanterveydellinen arvonsa, ja niiden saatavuus vaikuttaa asuinalueiden arvostukseen ja asuntojen hintaan. Helsingissä on ollut mahdollista tarjota metsänäköalaa laajemmalla vyöhykkeellä kuin merinäköalaa, ja tämä on myös tulevaisuudessa tavoiteltava tilanne.

Ajatus suojelutavoitteiden vastakkaisuudesta muun maankäytön kanssa sisältää osin tarpeetonta vastakkainasettelua. Suojelualueet ovat pääsääntöisesti vilkkaassa virkistyskäytössä. Luonnonsuojelualueista virkistyskäyttöä rajoittavat olennaisesti vain saariston linnustonsuojelualueet, joiden maihinnousukielto päättyy veneilykauden jälkipuoliskolla. Lintuvesillä rajoitetaan veneilyä ja itse kosteikossa liikkumista, mutta niiden pääasiallinen ulkoilukäyttö polkuja pitkin on mahdollista myös pesimäaikana. Suojelluissa metsissä ei ole liikkumisrajoituksia, joten niissä luonnonsuojelu ei rajoita juuri lainkaan asukkaiden virkistyskäyttöä.

29.05.2012

Tiivistämisen ja monipuolisen, verkostomaisesti toimivan kaupunkiluonnon välille jää aitoa intressiristiriitaa, jota voidaan lieventää hyvällä suunnittelulla ja riittävillä investoinneilla vihersiltoihin, tunneleihin ja vastaaviin rakenteisiin. Hyvän asuinympäristön terveydellisten ja taloudellisten arvojen selvittäminen on tärkeä osa yleiskaavatyötä ja viheraluestrategiaa.

Kaupunkia tiivistettäessä on lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että vettä läpäisemättömän pinnan osuus kasvaa mahdollisimman vähän ja että hulevesiä viivytetään eri keinoin.

Esittelijä

ympäristöjohtaja
Pekka Kansanen

Lisätiedot

Johanna Salo, controller, puhelin: +358 9 310 31569
johanna.salo(a)hel.fi
Eeva Pitkanen, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 31517
eeva.pitkanen(a)hel.fi
Tarja Rantanen, johtava erityissuunnittelija, puhelin: +358 9 310 31567
tarja.rantanen(a)hel.fi
Jari Viinanen, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 31519
jari.viinanen(a)hel.fi
Markus Lukin, johtava ympäristösuunnittelija, puhelin: +358 9 310 31606
markus.lukin(a)hel.fi
Lotta Nummelin, ympäristösuunnittelija, puhelin: +358 9 310 33195
lotta.nummelin(a)hel.fi
Raimo Pakarinen, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 31534
raimo.pakarinen(a)hel.fi

Helsingin Energian johtokunta 22.05.2012 § 36

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Johtokunta päätti antaa asiasta kaupunginhallitukselle esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon:

Arviointikertomuksen kohdassa 1.6 Tarkastuslautakunta toteaa, että

- virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä viivyttlemättä korjaaviin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi
- talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolia kaupungin tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa tulee vahvistaa.

Johtokunta pitää ensimmäistä suositusta normaalin hyvän hallintotavan mukaisena menettelynä. Talous- ja suunnittelukeskuksen

tietotekniikkaosaston roolin vahvistaminen on kaupunkikokonaisuuden kannalta myönteinen kehityssuunta. Tarkastuskertomuksessa käsitelty ohjeistus tietojärjestelmien kontrolliympäristön järjestämiseksi on tarkoituksenmukaista tuottaa keskitetysti. Energiatoimialan spesifiset ratkaisut tulee kuitenkin tehdä Helsingin Energian toimesta. Helsingin Energialla on lukuisia liiketoimintakriittisiä sovelluksia, joiden ohjaus- ja kehittämisvastuuta ei voida luovuttaa yrityksen ulkopuolelle esim. kriittiseen järjestelmäteknologiaan, teknillistaloudellisen merkittävyytensä tai tietoturvaratkaisuihin liittyvin perustein. Järjestelmäratkaisut arvioidaan Helsingin Energian liiketoiminnoille ja tytäryhtiöille yhteisinä. Näistä syistä tuotanto- ja jakelutoimintaan liittyvien järjestelmien lisäksi myös useat hallinnolliset järjestelmät (kuten asiakaspalvelu ja laskutus) tulee pitää erillään kaupungin keskitetyistä ratkaisuista.

Arviointikertomuksen kohdassa 4.1.6 Tarkastuslautakunta toteaa, että

- kaupunginhallituksen tulee lisätä hallintokuntien ja konserniyhtiöiden energiansäästötavoitteiden määrää
- hallintokuntien tulee jatkaa energiansäästötoimenpiteitä sekä niitä koskevaa valistustoimintaa, jotta energiansäästön ja kasvihuonekaasujen vähentämisen velvoitteet saavutetaan.

Helsingin Energia on osapuolena työ- ja elinkeinoministeriön ja energia-alan välisissä vapaaehtoisissa energiatehokkuussopimuksissa. Sopimuksien mukaisesti Helsingin Energiassa edistetään asiakkaiden energiansäästöä ja tehostetaan omaa energiankäyttöä.

Asiakkaan energiansäästöä edistetään energiansäästöneuvonnalla ja -viestinnällä, kulutuspalautteella ja muilla energiapalveluilla. Vuonna 2011 energiankäytön neuvontaa annettiin puhelimitse yli 40 000 asiakkaalle, internetin kautta yli 30 000 ja paikan päällä Sähkötalon Energianeuvonnassa yli 10 000 asiakkaalle. Helsingin Energia on osapuolena myös pääkaupunkiseudun Ilmastoinfo-neuvontahankkeessa.

Sopimuksen mukaisesti Helsingin Energian tavoitteena on tehostaa energiankäyttöä 1 % vuodessa eli yhteensä 9 % vuosina 2008–2016 vuoteen 2005 verrattuna. Omaa energiankäyttöä tehostetaan energian siirrossa sähkö- ja kaukolämpöverkossa sekä energiantuotannossa voimalaitoksilla ja lämpökeskuksilla. Lisäksi tehostetaan omien kiinteistöjen ja käytössä olevien tilojen energiankäyttöä. Helsingin Energian tuotannon ja siirron energiatehokkuus on kehittynyt energiatehokkuussopimuksien velvoitteita nopeammin. Esimerkiksi vuosina 2010–2011 Vuosaaren voimalaitoksella tehdyt modernisoinnit mahdollistavat yhteensä noin 150 000 MWh energiansäästön.

29.05.2012

Tuotantoon tai siirtoon tehtävien energiatehokkuusinvestointien säästövaikutus realisoituu vuosittain koko pääomakannan jäljellä olevan käyttöiän ajan.

Esittelijä

Toimitusjohtaja
Seppo Ruohonen

Lisätiedot

Kauno Kaija, Johtaja, puhelin: +358 9 617 2100
kauno.kaija(a)helen.fi

Suomenkielisen työväenopiston jk 22.05.2012 § 49

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Arviointikertomuksen 2011 kohdasta 1.6. suomenkielisen työväenopiston johtokunto päätti lausua tarkastuslautakunnalle seuraavaa:

Arviointikertomuksessa 2011 ei ole mainittu tilintarkastuksessa epäkohtia työväenopiston osalla.

Työväenopisto noudattaa kaupungin tietotekniikkastrategian mukaisia linjauksia ja yhteisiä kaupunkitasoisia ratkaisuja. Opiston tietotekniikkastrategia päivitetään talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston ohjeet huomioon ottaen vuonna 2013. Sähköisten palvelujen kehittämisessä tehdään ratkaisut talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa yhteistyössä.

Esittelijä

johtava rehtori
Taina Törmä

Lisätiedot

Kaj Lyytinen, apulaisrehtori, puhelin: 310 88591
kaj.lyytinen(a)hel.fi

Asuntotuotantotoimikunta 16.05.2012 § 75

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Asuntotuotantotoimikunta päätti antaa seuraavan lausunnon tarkastuslautakunnan Arviointikertomuksesta 2011:

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinginpelastuslaitos@hel.fi

Käyntiosoite

Agricolankatu 15 A
Helsinki 00530
www.hel.fi/pel

Puhelin

+358 9 310 1651

Faksi

+358 9 310 30029

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

800012-62637

Alv.nro

F102012566

1.6 Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät toimenpiteet

Tarkastuslautakunta toteaa, että

Virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä viivyttlemättä korjaaviin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi.

Talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolia kaupungin tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa tulee vahvistaa.

Asuntotuotantotoimikunta:

Asuntotuotantotoimikunta toteaa kaikille virastoille annettujen yleisten suositusten osalta, että tilintarkastuskertomukset ja niissä olevat havainnot ohjaavat asuntotuotantotoimiston toimintaa myös silloin, kun niissä ei ole asuntotuotantotoimistoa koskevia havaintoja. Muita hallintokuntia koskevia havaintoja voidaan hyödyntää toimintoja kehitettäessä ja omia käytäntöjä arvioitaessa. Mahdolliset omaa hallintokuntaa koskevat suositukset käsitellään välittömästi ja määritellään tarvittavat toimenpiteet ja vastuutahot.

Asuntotuotantotoimiston tietotekniikkahankkeiden suunnittelu ja toteutus perustuvat kaupungin tietotekniikkaohjelmaan. Talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolin vahvistamista voidaan pitää kannatettavana toimenpiteenä. Samalla tulee kuitenkin varmistaa, että tietotekniikkaa koskevat linjaukset huomioivat mahdolliset hallintokuntien erityistarpeet ja niiltä tulevan palautteen.

2. SITOVIER JA TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

2.5 Johtopäätöksiä sitovien tavoitteiden asettamisesta

Tarkastuslautakunta toteaa, että

Asuntotuotantotoimiston mahdollisuuksia toteuttaa MA-ohjelman vaativia tavoitteita tulee parantaa hallintokuntarajat ylittävillä prosesseilla tonttitarjonnan turvaamiseksi.

4. TOIMINNAN ARVIOINTI

4.8 Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimen toimialaan liittyvät arvioinnit

4.8.1 Vanhenevien asuinalueiden ja niiden rakennuskannan korjaustarve

Hintavalvottuun ara-tuotantoon ja asuntotuotantotoimistolle tulee varmistaa riittävä tonttitarjonta myös täydennysrakentamisalueilla.

Asuntotuotantotoimikunta:

Asuntotuotantotoimistolla ei ole ollut edelleenkään mahdollisuutta toteuttaa MA- ohjelman mukaista kaupungin oman tuotannon määrää rakennuskelpoisten tonttien puutteen takia. MA- ohjelmassa kaupungin oman tuotannon tavoitteeksi on asetettu 1500 asunnon vuotuinen aloittaminen. Määrästä 750 on valtion tukemia vuokra-asuntoja, 600 Hitas-omistus- tai asumisoikeusasuntoja tai muita vuokra-asuntoja ja 150 sääntelemättömiä omistusasuntoja.

MA- ohjelman täytäntöönpanopäätöksen mukaan asuntotuotantotoimisto, kiinteistövirasto ja kaupunkisuunnitteluvirasto luovat toimintaedellytykset kaupungin oman asuntotuotannon nostamiseksi 1500 asunnon vuosituotantoon vuoteen 2012 mennessä. Tämä määrällinen tavoite ei tule toteutumaan vuonna 2012.

Asuntotuotantotoimisto laatii vuosittaiset tuotanto-ohjelmansa rakentamiskelpoisten tonttien puitteissa realistisesti mutta silti tavoitteellisesti. Tuotanto-ohjelmat hyväksyy asuntotuotantotoimikunta.

Vuoden 2011 uudistuotannon tuotanto-ohjelma sisälsi 1213 uudisasunnon rakentamisen ja 406 asunnon peruskorjauksen. Talousarviossa sitovaksi toiminnalliseksi tavoitteeksi esitettiin 1276 uudisasuntoa.

Hankkeen tuotanto-ohjelmavuosi määräytyy sen mukaan, minä vuonna hankkeen urakkahinta hyväksytään asuntotuotantotoimikunnassa ja sitä koskeva käynnistämispäätös tehdään. Tästä päätöksestä konkreettisten rakennustöiden alkamiseen tontilla kuluu tyypillisesti noin kolme kuukautta. Hankkeen rakennustyöt saattavat siis käynnistyä tuotanto-ohjelmavuotta seuraavana vuotena, mikäli urakkatarjoukset on saatu loppuvuodesta.

Vuonna 2011 asuntotuotantotoimikunta teki käynnistämispäätöksen 1075 uudisasunnon rakentamisesta. 1213 asunnon tavoitteesta jäätii siis 138 asuntoa. Vuoden 2011 tuotanto-ohjelmataavoitteista jäätii mm.

29.05.2012

heikosti toimivan urakkakilpailun, ARA:n kielteisten rahoituspäätösten sekä kunnallisteknisten töiden viivästymisen takia.

Asuntotuotantotoimisto tarvitsee edelleen enemmän tontteja kuin mitä se on saanut. Ainoastaan vuonna 2010 ATT sai hiukan yli vuotuisen MA-ohjelman tavoitteen ylittävän määrän tontteja. Vuonna 2011 tontteja saatiin toisaalta vain yhdestä kohteesta, mikä mahdollistaa ainoastaan 95 asunnon rakentamisen. Keskimäärin viime vuosien aikana tontteja on varattu noin 2/3 MA- ohjelman tavoitteesta.

Hallintokuntien välisen yhteistyön tiivistämiseksi ATT tapaa säännöllisesti eri hallintokuntien johtoa. Johtoryhmien yhteistapaamisia on pidetty kaupunkisuunnittelu- ja rakennusvalvontaviraston kanssa. Yhteisiä tulospalkkiotavoitteita on asetettu rakennusvalvontaviraston kanssa.

Kiinteistöviraston tonttiosaston kanssa on pidetty vuonna 2011 yhteispalaveri neljä kertaa. Näihin tapaamisiin osallistuu myös kaupunkisuunnitteluviraston sekä talous- ja suunnittelukeskuksen edustajia.

Tämän vuoden puolella pidetyssä tapaamisessa on esitelty ATT:n hankkeiden viivästymisiä aiheuttaneita ”pullonkauloja”, jotta osapuolet saisivat käsityksen siitä, minkä tyyppiset asiat aiheuttavat viivästymisiä. Nämä viivästymistilanteet koskevat kuitenkin jo saatuja tontteja, eivätkä suoranaisesti edistä uusien tonttien saantia. Toisaalta niiden tunnistaminen voi edistää tulevaisuudessa entistä sopivampien tonttien osoittamista kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon ja nopeuttaa rakentamiskelpoisuuden valmistumista varatuilla tonteilla.

Sosiaaliviraston edustajien kanssa pidettiin myös säännöllisiä tapaamisia käynnissä olevien ja tulevien hankkeiden sujuvuuden varmistamiseksi.

ATT:n vuosittaisesta MA- ohjelman mukaisesta tuotantotavoitteesta puolet eli 750 asuntoa on valtion tukemia vuokra-asuntoja. Niille sopivien tonttien löytäminen on vielä erityisen haasteellista. Tontin rakentamisolosuhteiden ja kaavallisten ratkaisujen tulisi mahdollistaa kohtuuhintainen asuntorakentaminen ja lisäksi alueen sosioekonomisen tasapainon tulisi soveltua tavallisen vuokra-asuntokannan lisäämiseen. Käytännössä soveltuvia tontteja ei ole kovin helppo löytää.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

Kaupungin omia rakennusmääräyksiä on syytä tarkastella rakennusvalvontaviraston ja kaupunkisuunnitteluviraston toimesta,

koska valtakunnallisia ohjeita tiukemmat kaupungin omat normit lisäävät rakennuskustannuksia.

Kaupungin esteettömyysmääräyksiä tulee tarkistaa siten, että ne vastaavat valtakunnallisia linjauksia.

Asuntotuotantotoimikunta:

Helsingin rakennuslupakäsittelyssä on vaadittu joiltakin osin rakentamismääräykset ylittäviä tasoja ja ne nostavat rakennuskustannuksia verrattuna muuhun maahan. Tällaisia vaatimuksia on esitetty mm. esteettömyyteen liittyen. Asuntojen esteettömyyttä voidaan pitää tärkeänä asiana. Asuntotuotantotoimisto on kiinnittänyt hankkeiden suunnitteluvaiheessa erityistä huomiota esteettömyyden toteutumiseen. Asuntotuotantotoimisto ja rakennusvalvontavirasto ovat keskustelleet useaan otteeseen kaupungin omista tiukemmista esteettömyysvaatimuksista. Asiasta on järjestetty myös asuntotuotantotoimikunnan ja rakennuslautakunnan välinen keskustelutilaisuus. Asuntotuotantotoimikunnan näkemys on, että myös esteettömyyden osalta valtakunnallisten rakentamista koskevien määräysten tulisi kuitenkin olla riittävä taso, eikä kaupungin tulisi esittää tätä tiukempia vaatimuksia. Erityisen hankalia ja kalliita ovat sellaiset lisävaatimukset jotka tulevat hankkeelle verraten myöhäisessä vaiheessa, jopa vasta rakennuslupakäsittelyn yhteydessä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

Peruskorjaushankkeiden kustannusarviossa tulee ottaa tarkemmin huomioon mahdolliset puutteelliset piirustus- ja rakennetiedot, koska ne voivat aiheuttaa huomattavia lisä- ja muutostyökustannuksia.

Asuntotuotantotoimikunta:

Peruskorjauksen lähtötietojen tarkkuus on olennaista peruskorjauskohteen kustannusten hallitsemiseksi ja ennakoimiseksi. Peruskorjauskohteille on kuitenkin tyypillistä, että vanhoihin rakenteisiin saattaa sisältyä yllätyksiä ja että kaikista vanhoista rakenteista ei ole olemassa tarkkoja suunnitelmia. Peruskorjauskohteissa lähtötietojen antaminen on saattanut kuulua toimeksiantajana olleelle kiinteistöyhtiölle silloin, kun se on vastannut tarveselvitysten ja hankesuunnittelun tekemisestä. Asuntotuotantotoimisto tulee kiinnittämään kuluvana vuotena erityistä huomiota peruskorjauksen lähtötietojen selvittämistä koskevaan ohjeistukseen. Peruskorjauskohteissa tarpeelliset lisä- ja muutostyöt pystytään kattamaan tavallisesti samalla lainarahoituksella kuin muukin

29.05.2012

peruskorjaus, eikä rahoituksen hankkiminen ole muodostunut yleensä ongelmaksi.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

Kaupunginhallituksen tulee selvittää syyt siihen, miksi asuntojen vuosittainen korjausmäärä on ollut edelleenkin melko vähäinen.

Asuntotuotantotoimikunta:

Asuntotuotantotoimiston rakennutettavaksi on tullut vuosittain noin 1000 ARA-vuokra-asunnon peruskorjaukset viimeisen viiden vuoden aikana. Vuokra-asuntojen peruskorjaukset perustuvat kiinteistöyhtiöissä (nykyään Helsingin kaupungin asunnot Oy) tehtyihin PTS-suunnitelmiin ja korjausohjelmiin. Asuntotuotantotoimisto toteuttaa kaikki sille toimeksiantona tulleet peruskorjaukset, mikäli kohteen rahoitus saadaan järjestettyä. Kiinteistöyhtiöt ovat käyttäneet peruskorjaustehtävissä jossakin määrin myös ulkopuolisia rakennuttajakonsultteja.

4.1 Kaupunkitasoiset arvioinnit

4.1.3 Helsinki-Vantaa -selvityksen tulosten hyödyntäminen hallintokunnissa

Tarkastuslautakunta toteaa, että

Virastojen ja liikelaitosten tulee käynnistää Helsinki-Vantaa -selvityksen perusteella annetuissa lausunnoissaan esittämänsä kehittämistoimenpiteet opetustoimen esimerkin mukaisesti. Myös yksittäistä sektoria koskeva kehittäminen on tärkeää.

Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan ja vastuuvirastojen tulee käynnistää asuntotuotannon, kaavoituksen ja rakentamisen sujuvoittamiseksi hallintokuntien välisiä yhteishankkeita Vantaan parhaiden käytäntöjen mukaisesti.

Asuntotuotantotoimikunta:

Asuntotuotantotoimisto ja samaan rooteliin kuuluvat asuntotuotannon toteuttamisesta vastaavat hallintokunnat ovat tiivistäneet yhteistyötään MA-ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Asuntotuotantotoimisto on osallistunut aktiivisesti täydennysrakentamiskohteiden kartoittamiseen ja useita uusia täydennysrakentamisalueille sijoitettavia projekteja on tällä hetkellä suunnittelu- tai rakentamisvaiheessa.

Asuntotuotantotoimisto on pyrkinyt huolehtimaan siitä, että sen rakentamisprojektit ovat kiinnostavia myös rakennusliikkeiden näkökulmasta. Asuntotuotantotoimisto on järjestänyt asiaa koskevia seminaareja rakennusteollisuuden edustajien kanssa, joissa on käsitelty Helsingin kaupungin toimintaa rakennuttajana rakennusteollisuuden näkökulmasta. Asuntotuotantotoimisto on käynnistänyt selvityksen urakkakilpailujen osallistumishalukkuuteen liittyvistä tekijöistä. Vuonna 2011 tarjoushalukkuus asuntotuotantotoimiston järjestämissä urakkakilpailuissa kasvoi hieman edellisvuodesta.

Asuntotuotantotoimisto on käynnistänyt kumppanuuskaavoitukseen osallistumisen. Toimistolle on varattu 30.1.2012 tontteja 1340 asunnon verran ja näistä 65 % eli pääosa on kumppanuuskaavoitukseen tai vastaavaan menettelyyn varatuilla tonteilla. Kumppanuuskaavoituksen avulla pyritään saamaan aikaan kaavoja ja niihin perustuvia rakennussuunnitelmia, joiden toteutuskelpoisuus olisi nykyisillä menettelytavoilla toteutettuja suunnitelmia parempia.

Kumppanuuskaavoitukseen liittyvistä menettelytavoista ja periaatteista on neuvoteltu kaupunkisuunnitteluviraston ja kiinteistöviraston kanssa.

Menettelyn käytännön kokemuksia ja tuloksia joudutaan odottamaan vielä varsin pitkään sillä kumppanuuskaavoitustonttien kypsyminen rakentamisen aloituspäätökseen saakka vie perinteistä menettelyä pidemmän ajan kaavoituksen keskeneräisyyden takia. Samaten maaperätutkimusten, esirakentamistöiden, kunnallistekniikan, kadunrakentamisen yms. työt ovat vielä keskeneräisiä samaan aikaan. Kumppanuuskaavoitushankkeissa korostuu talous- ja suunnittelukeskuksen projektialueiden koordinoituihin tärkeys ja merkitys.

Parhaimmillaan kumppanuuskaavoituksen tuloksena pitäisi syntyä hyvää ympäristöä suunnitellussa aikataulussa ja kohtuukustannuksin. Se edellyttää kaikilta osapuolilta sitoutumista aitoon kumppanuuteen ja kykyä kuunnella jo varhaisessa vaiheessa eri osapuolten näkemyksiä ja huomioida ne riittävässä määrin omassa työssään. Lyhyellä aikavälillä kumppanuuskaavoitus lisää hankkeen kustannuksia koska siihen joudutaan kiinnittämään suunnittelija jo varhaisessa vaiheessa viitesuunnitelmaa laatimaan. Tavoitteena on, että tämä näkyisi kustannushyötyinä lopullisessa tuotteessa, kun hankkeen taloudellisuusnäkökohdat tulisivat huomioitua jo kaavoitusvaiheessa.

Asuntotuotantotoimikunta päätti antaa seuraavan lausunnon tarkastuslautakunnan Arviointikertomuksesta 2011:

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA

1.6 Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät toimenpiteet

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä viivyttlemättä korjaaviin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi
- talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolia kaupungin tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa tulee vahvistaa.

Asuntotuotantotoimikunta:

Asuntotuotantotoimikunta toteaa kaikille virastoille annettujen yleisten suositusten osalta, että tilintarkastuskertomukset ja niissä olevat havainnot ohjaavat asuntotuotantotoimiston toimintaa myös silloin, kun niissä ei ole asuntotuotantotoimistoa koskevia havaintoja. Muita hallintokuntia koskevia havaintoja voidaan hyödyntää toimintoja kehitettäessä ja omia käytäntöjä arvioitaessa. Mahdolliset omaa hallintokuntaa koskevat suositukset käsitellään välittömästi ja määritellään tarvittavat toimenpiteet ja vastuutahot.

Asuntotuotantotoimiston tietotekniikkahankkeiden suunnittelu ja toteutus perustuvat kaupungin tietotekniikkaohjelmaan. Talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolin vahvistamista voidaan pitää kannatettavana toimenpiteenä. Samalla tulee kuitenkin varmistaa, että tietotekniikkaa koskevat linjaukset huomioivat mahdolliset hallintokuntien erityistarpeet ja niiltä tulevan palautteen.

2. SITOVIENTEN JA TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

2.5 Johtopäätöksiä sitovien tavoitteiden asettamisesta

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- asuntotuotantotoimiston mahdollisuuksia toteuttaa MA-ohjelman vaativia tavoitteita tulee parantaa hallintokuntarajat ylittävillä prosesseilla tonttitarjonnan turvaamiseksi.

4. TOIMINNAN ARVIOINTI

4.8 Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimen toimialaan liittyvät arvioinnit

4.8.1 Vanhenevien asuinalueiden ja niiden rakennuskannan korjaustarve

- hintavalvottuun ara-tuotantoon ja asuntotuotantotoimistolle tulee varmistaa riittävä tonttitarjonta myös täydennysrakentamisalueilla

Asuntotuotantotoimikunta:

Asuntotuotantotoimistolla ei ole ollut edelleenkään mahdollisuutta toteuttaa MA- ohjelman mukaista kaupungin oman tuotannon määrää rakennuskelpoisten tonttien puutteen takia. MA- ohjelmassa kaupungin oman tuotannon tavoitteeksi on asetettu 1500 asunnon vuotuinen aloittaminen. Määrästä 750 on valtion tukemia vuokra-asuntoja, 600 Hitas-omistus- tai asumisoikeusasuntoja tai muita vuokra-asuntoja ja 150 sääntelemättömiä omistusasuntoja.

MA- ohjelman täytäntöönpanopäätöksen mukaan asuntotuotantotoimisto, kiinteistövirasto ja kaupunkisuunnitteluvirasto luovat toimintaedellytykset kaupungin oman asuntotuotannon nostamiseksi 1500 asunnon vuosituotantoon vuoteen 2012 mennessä. Tämä määrällinen tavoite ei tule toteutumaan vuonna 2012.

Asuntotuotantotoimisto laatii vuosittaiset tuotanto-ohjelmansa rakentamiskelpoisten tonttien puitteissa realistisesti mutta silti tavoitteellisesti. Tuotanto-ohjelmat hyväksyy asuntotuotantotoimikunta.

Vuoden 2011 uudistuotannon tuotanto-ohjelma sisälsi 1213 uudisasunnon rakentamisen ja 406 asunnon peruskorjauksen. Talousarviossa sitovaksi toiminnalliseksi tavoitteeksi esitettiin 1276 uudisasuntoa.

Hankkeen tuotanto-ohjelmavuosi määräytyy sen mukaan, minä vuonna hankkeen urakkahinta hyväksytään asuntotuotantotoimikunnassa ja sitä koskeva käynnistämispäätös tehdään. Tästä päätöksestä konkreettisten rakennustöiden alkamiseen tontilla kuluu tyypillisesti noin kolme kuukautta. Hankkeen rakennustyöt saattavat siis käynnistyä tuotanto-ohjelmavuotta seuraavana vuotena, mikäli urakkatarjoukset on saatu loppuvuodesta.

Vuonna 2011 asuntotuotantotoimikunta teki käynnistämispäätöksen 1075 uudisasunnon rakentamisesta. 1213 asunnon tavoitteesta jäätiin siis 138 asuntoa. Vuoden 2011 tuotanto-ohjelmataavoitteista jäätiin mm. heikosti toimivan urakkakilpailun, ARA:n kielteisten rahoituspäätösten sekä kunnallisteknisten töiden viivästymisen takia.

Asuntotuotantotoimisto tarvitsee edelleen enemmän tontteja kuin mitä se on saanut. Ainoastaan vuonna 2010 ATT sai hiukan yli vuotuisen MA-ohjelman tavoitteen ylittävän määrän tontteja. Vuonna 2011 tontteja saatiin toisaalta vain yhdestä kohteesta, mikä mahdollistaa

29.05.2012

ainoastaan 95 asunnon rakentamisen. Keskimäärin viime vuosien aikana tontteja on varattu noin 2/3 MA- ohjelman tavoitteesta.

Hallintokuntien välisen yhteistyön tiivistämiseksi ATT tapaa säännöllisesti eri hallintokuntien johtoa. Johtoryhmien yhteistapaamisia on pidetty kaupunkisuunnittelu- ja rakennusvalvontaviraston kanssa. Yhteisiä tulospalkkiotavoitteita on asetettu rakennusvalvontaviraston kanssa.

Kiinteistöviraston tonttiosaston kanssa on pidetty vuonna 2011 yhteispalaveri neljä kertaa. Näihin tapaamisiin osallistuu myös kaupunkisuunnitteluviraston sekä talous- ja suunnittelukeskuksen edustajia.

Tämän vuoden puolella pidetyssä tapaamisessa on esitelty ATT:n hankkeiden viivästymisiä aiheuttaneita ”pullonkauloja”, jotta osapuolet saisivat käsityksen siitä, minkä tyyppiset asiat aiheuttavat viivästymisiä. Nämä viivästymistilanteet koskevat kuitenkin jo saatuja tontteja, eivätkä suoranaisesti edistä uusien tonttien saantia. Toisaalta niiden tunnistaminen voi edistää tulevaisuudessa entistä sopivampien tonttien osoittamista kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon ja nopeuttaa rakentamiskelpoisuuden valmistumista varatuilla tonteilla.

Sosiaaliviraston edustajien kanssa pidettiin myös säännöllisiä tapaamisia käynnissä olevien ja tulevien hankkeiden sujuvuuden varmistamiseksi.

ATT:n vuosittaisesta MA- ohjelman mukaisesta tuotantotavoitteesta puolet eli 750 asuntoa on valtion tukemia vuokra-asuntoja. Niille sopivien tonttien löytäminen on vielä erityisen haasteellista. Tontin rakentamisolosuhteiden ja kaavallisten ratkaisujen tulisi mahdollistaa kohtuuhintainen asuntorakentaminen ja lisäksi alueen sosioekonomisen tasapainon tulisi soveltua tavallisen vuokra-asuntokannan lisäämiseen. Käytännössä soveltuvia tontteja ei ole kovin helppo löytää.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- kaupungin omia rakennusmääräyksiä on syytä tarkastella rakennusvalvontaviraston ja kaupunkisuunnitteluviraston toimesta, koska valtakunnallisia ohjeita tiukemmat kaupungin omat normit lisäävät rakennuskustannuksia
- kaupungin esteettömyysmääräyksiä tulee tarkistaa siten, että ne vastaavat valtakunnallisia linjauksia

Asuntotuotantotoimikunta:

Helsingin rakennuslupakäsittelyssä on vaadittu joiltakin osin rakentamismääräykset ylittäviä tasoja ja ne nostavat rakennuskustannuksia verrattuna muuhun maahan. Tällaisia vaatimuksia on esitetty mm. esteettömyyteen liittyen. Asuntotuotantotoimisto ja rakennusvalvontavirasto ovat keskustelleet useaan otteeseen kaupungin omista tiukemmista esteettömyysvaatimuksista. Asiasta on järjestetty myös asuntotuotantotoimikunnan ja rakennuslautakunnan välinen keskustelutilaisuus. Asuntotuotantotoimikunnan näkemys on, että myös esteettömyyden osalta valtakunnallisten rakentamista koskevien määräysten tulisi olla riittävä taso, eikä kaupungin tulisi esittää tätä tiukempia vaatimuksia. Erityisen hankalia ja kalliita ovat sellaiset lisävaatimukset jotka tulevat hankkeelle verraten myöhäisessä vaiheessa, jopa vasta rakennuslupakäsittelyn yhteydessä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- peruskorjaushankkeiden kustannusarviossa tulee ottaa tarkemmin huomioon mahdolliset puutteelliset piirustus- ja rakennetiedot, koska ne voivat aiheuttaa huomattavia lisä ja muutostyökustannuksia

Asuntotuotantotoimikunta:

Peruskorjauksen lähtötietojen tarkkuus on olennaista peruskorjauskohteen kustannusten hallitsemiseksi ja ennakoimiseksi. Peruskorjauskohteille on kuitenkin tyypillistä, että vanhoihin rakenteisiin saattaa sisältyä yllätyksiä ja että kaikista vanhoista rakenteista ei ole olemassa tarkkoja suunnitelmia. Peruskorjauskohteissa lähtötietojen antaminen on saattanut kuulua toimeksiantajana olleelle kiinteistöyhtiölle silloin, kun se on vastannut tarveselvitysten ja hankesuunnittelun tekemisestä. Asuntotuotantotoimisto tulee kiinnittämään kuluvana vuotena erityistä huomiota peruskorjauksen lähtötietojen selvittämistä koskevaan ohjeistukseen. Peruskorjauskohteissa tarpeelliset lisä- ja muutostyöt pystytään kattamaan tavallisesti samalla lainarahoituksella kuin muukin peruskorjaus, eikä rahoituksen hankkiminen ole muodostunut yleensä ongelmaksi.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- kaupunginhallituksen tulee selvittää syyt siihen, miksi asuntojen vuosittainen korjausmäärä on ollut edelleenkin melko vähäinen

Asuntotuotantotoimikunta:

Asuntotuotantotoimiston rakennutettavaksi on tullut vuosittain noin 1000 ARA-vuokra-asunnon peruskorjaukset viimeisen viiden vuoden

aikana. Vuokra-asuntojen peruskorjaukset perustuvat kiinteistöyhtiöissä (nykyään Helsingin kaupungin asunnot Oy) tehtyihin PTS-suunnitelmiin ja korjausohjelmiin. Asuntotuotantotoimisto toteuttaa kaikki sille toimeksiantona tulleet peruskorjaukset, mikäli kohteen rahoitus saadaan järjestettyä. Kiinteistöyhtiöt ovat käyttäneet peruskorjaustehtävissä jossakin määrin myös ulkopuolisia rakennuttajakonsultteja.

4.1 Kaupunkitasoiset arvioinnit

4.1.3 Helsinki-Vantaa -selvityksen tulosten hyödyntäminen hallintokunnissa

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- virastojen ja liikelaitosten tulee käynnistää Helsinki-Vantaa -selvityksen perusteella annetuissa lausunnoissaan esittämänsä kehittämistoimenpiteet opetustoimen esimerkin mukaisesti. Myös yksittäistä sektoria koskeva kehittäminen on tärkeää.
- kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan ja vastuuvirastojen tulee käynnistää asuntotuotannon, kaavoituksen ja rakentamisen sujuvoittamiseksi hallintokuntien välisiä yhteishankkeita Vantaan parhaiden käytäntöjen mukaisesti.

Asuntotuotantotoimikunta:

Asuntotuotantotoimisto ja samaan rooteliin kuuluvat asuntotuotannon toteuttamisesta vastaavat hallintokunnat ovat tiivistäneet yhteistyötään MA-ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Asuntotuotantotoimisto on osallistunut aktiivisesti täydennysrakentamiskohteiden kartoittamiseen ja useita uusia täydennysrakentamisalueille sijoittuvia projekteja on tällä hetkellä suunnittelu- tai rakentamisvaiheessa.

Asuntotuotantotoimisto on pyrkinyt huolehtimaan siitä, että sen rakentamisprojektit ovat kiinnostavia myös rakennusliikkeiden näkökulmasta. Asuntotuotantotoimisto on järjestänyt asiaa koskevia seminaareja rakennusteollisuuden edustajien kanssa, joissa on käsitelty Helsingin kaupungin toimintaa rakennuttajana rakennusteollisuuden näkökulmasta. Asuntotuotantotoimisto on käynnistänyt selvityksen urakkakilpailujen osallistumishalukkuuteen liittyvistä tekijöistä. Vuonna 2011 tarjoushalukkuus asuntotuotantotoimiston järjestämissä urakkakilpailuissa kasvoi hieman edellisvuodesta.

Asuntotuotantotoimisto on käynnistänyt kumppanuuskaavoitukseen osallistumisen. Toimistolle on varattu 30.1.2012 tontteja 1340 asunnon verran ja näistä 65 % eli pääosa on kumppanuuskaavoitukseen tai vastaavaan menettelyyn varatuilla tonteilla. Kumppanuuskaavoituksen

29.05.2012

avulla pyritään saamaan aikaan kaavoja ja niihin perustuvia rakennussuunnitelmia, joiden toteutuskelpoisuus olisi nykyisillä menettelytavoilla toteutettuja suunnitelmia parempia.

Kumppanuuskaavoitukseen liittyvistä menettelytavoista ja periaatteista on neuvoteltu kaupunkisuunnitteluviraston ja kiinteistöviraston kanssa.

Menettelyn käytännön kokemuksia ja tuloksia joudutaan odottamaan vielä varsin pitkään sillä kumppanuuskaavoitustonttien kypsyminen rakentamisen aloituspäätökseen saakka vie perinteistä menettelyä pidemmän ajan kaavoituksen keskeneräisyyden takia. Samaten maaperätutkimusten, esirakentamistöiden, kunnallistekniikan, kadunrakentamisen yms. työt ovat vielä keskeneräisiä samaan aikaan. Kumppanuuskaavoitushankkeissa korostuu talous- ja suunnittelukeskuksen projektialueiden koordinoituihin tärkeys ja merkitys.

Parhaimmillaan kumppanuuskaavoituksen tuloksena pitäisi syntyä hyvää ympäristöä suunnitellussa aikataulussa ja kohtuukustannuksin. Se edellyttää kaikilta osapuolilta sitoutumista aitoon kumppanuuteen ja kykyä kuunnella jo varhaisessa vaiheessa eri osapuolten näkemyksiä ja huomioida ne riittävässä määrin omassa työssään. Lyhyellä aikavälillä kumppanuuskaavoitus lisää hankkeen kustannuksia koska siihen joudutaan kiinnittämään suunnittelija jo varhaisessa vaiheessa viitesuunnitelmaa laatimaan. Tavoitteena on, että tämä näkyisi kustannushyötyinä lopullisessa tuotteessa, kun hankkeen taloudellisuusnäkökohdat tulisivat huomioitua jo kaavoitusvaiheessa.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Sisko Marjamaa

Lisätiedot

Markku Nyyssölä, yksikön johtaja, puhelin: 310 32297
markku.nyyssola(a)att.hel.fi

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta 15.05.2012 § 89

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta päätti antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan lausuntoa on pyydetty tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämistä toimenpiteistä, toimialaa

ylittävien hankkeiden osalta lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisemisestä sekä asiantuntijapalveluiden ostosta.

1.6. Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät toimenpiteet

Arviointikertomuksen kohdassa selostetaan tarkastusmenettelyä ja raportointia. Lautakunta muistuttaa virastoja ja liikelaitoksia siitä, että niillä on velvollisuus ryhtyä viipymättä toimiin tilintarkastuksessa havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Lisäksi kohdassa kiinnitetään huomiota tietojärjestelmien kontrolliympäristöä koskeviin puutteisiin.

Tarkastuslautakunta toteaa että,

- virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä viivyttlemättä korjaaviin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi ja
- talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolia kaupungin tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa tulee vahvistaa.

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta toteaa, että esitetyt suositukset on huomioitu sekä lisäksi pyritty huomioimaan raporteissa esitetyt muita virastoja ja liikelaitoksia koskevat suositukset ja ohjeet.

Kulttuurikeskus tekee johdonmukaisesti yhteistyötä talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa tietojärjestelmien kehittämiseksi.

Kaupunginkirjasto on pyrkinyt lisäämään ja parantamaan yhteistyötä kaupungin tietotekniikkayksikön kanssa liittyen järjestelmien muutoshallintoon. Prosessien määrittelyssä ja hallinnassa on pyritty ottamaan huomioon kaupungin tietotekniikkaosaston ohjeet, niiltä osin kuin niitä on ollut saatavana.

4.3.1. Lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy

Arviointikertomus kuvaa hyvin lasten ja nuorten yksinäisyyttä ja syrjäytymistä kaikkia kaupungin toimijoita koskevana ilmiönä – yksikään hallintokunta ei voi vastata ongelmaan yksin. Arviot 15-24 vuotiaiden syrjäytymisuhan alaisena olevien nuorten määrästä ovat vaihdelleet 15 000 nuoresta aina 100 000 nuoreen.

Helsingissä on laadittu lastensuojelulain (417/2007) velvoittama suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnassa (LASU 2009-2012). Hankkeen toteuttamiseen on varattu kuuden miljoonan euron erillisbudjetti. Suunnitelman erääksi tavoitteeksi on otettu lasten ja nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen (tavoite III). Tavoitteen kärkihankkeita ovat loma- ja vapaa-ajan

29.05.2012

toimintojen kehittäminen, koulujen kulttuurisuunnitelma sekä lasten ja nuorten osallisuusjärjestelmän kehittäminen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisten hankkeiden toiminnan jatkuminen ja hallintokuntien välinen yhteistyö tulee varmistaa erillisrahoituksen jälkeenkin. Sosiaali- ja terveystointa ja sivistys- ja henkilöstötointa johtavien apulaiskaupunginjohtajien sekä virastopäälliköiden on varmistettava työn kaupungintasoinen koordinointi ja yhteistyö virastojen välillä hyvinvointitavoitteiden toteuttamiseksi.
- Hankkeita, joista on saatu hyviä kokemuksia – kuten EasySport toiminta – on laajennettava yläasteikäisiin ja soveltuvin osin toisella asteella opiskeleviin.
- Terveyskeskuksen ja opetusviraston tulee parantaa kouluterveydenhuoltoa ja muuta oppilashuoltoa siten, että oppilaiden pääsy koululääkäriin-, psykologin, ja kuraattorin vastaanotolle helpottuu.
- Vaikka ehdotetut toimenpiteet kasvattavat menoja lyhyellä tähtäimellä, toimenpiteet lisäävät hyvinvointia ja vähentävät kustannuksia pitkällä tähtäimellä.

Kulttuuri ja kirjastolautakunta toteaa, että Helsingin kulttuurikeskus on ensimmäisellä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimikaudella (LASU 2009-2012) järjestänyt erillisrahoituksen turvin loma-ajan toimintaa, kerhotoimintaa ja suunnitellut koulupäivän aikana tapahtuvaa kulttuuritoimintaa.

Jotta kulttuuritoiminnalla voidaan vaikuttaa syrjäytymisen ehkäisyyn, oleellista on palvelun käyttäjälle maksuttoman toiminnan tarjoaminen kaupungin alueilla, joilla osallistuminen taidetoimintaan on muita alueita vähäisempää. Tämä vaatii erillisrahoituksen jatkumista tai vastaavien lisämäärärahojen osoittamista.

Lähes yhtä merkittävää kuin varsinainen toiminnan järjestäminen on virastojen välisen yhteistyön lisääntyminen. Vapaa-ajan toiminnan ns. työrukkanen-työryhmä ja Koulujen kulttuurisuunnitelman (Kulttuuria kouluihin -hanke) työryhmät mahdollistavat jatkossakin lasten ja nuorten hyvinvointia tukevien palvelujen ja palveluun ohjaamisen kehittämisen yhteistyössä.

Olemassa olevia palveluja tulisi tiedottaa kaupunkilaisille eri virastojen yhteisellä markkinoinnilla.

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta pitää tärkeänä, että tulevallakin LASU-kaudella 2013-16 panostetaan lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn ennaltaehkäisevien palvelujen – kuten

29.05.2012

hyvinvointia tukevien liikunta- ja kulttuuripalvelujen – avulla. Näitä tulisi tarjota sekä loma-aikoina, koulun jälkeisellä vapaa-ajalla että osana koulupäivää.

4.7.2. Asiantuntijapalveluiden osto

Arviointikertomuksen kohdassa arvioidaan asiantuntijapalvelujen ostoon liittyviä kysymyksiä. Kohdassa käydään mm. läpi hankintaperiaatteet ja virastojen hankintalinjaukset, asiantuntijapalvelujen hankintojen kustannukset ja kaupungin kulutusanalyysi 2011. Arviokertomuksen johtopäätösten mukaan asiantuntijapalvelujen ostojen sopimuskäytännöissä on vaihtelua.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- sivistys- ja henkilöstötoimen tulee lisätä hankintayhteistyötä samansisältöisten asiantuntijapalveluiden osalta
- laatutekijöiden ja kriteerien määrittelyssä tulee tehdä yhteistyötä kaupunkitasolla ja hallintokuntien välillä parhaiden käytäntöjen oppimiseksi
- kehitteillä oleva kaupunkitasoinen sopimustenhallintajärjestelmä tulee ottaa käyttöön mahdollisimman nopeasti hallintokuntien hankintojen tehostamiseksi

Kulttuuri- ja kirjastolautakunta toteaa, että kulttuurikeskuksen osalta asiantuntijapalveluiden ostot ovat määrältään pieniä (157 551 euroa) ja jakaantuvat noin sataan erilliseen hankintaan. Eli yksittäiset hankinnat ovat reilusti alle kilpailutusrajan ja niitä tekevät useat eri toimipisteet ja toimijat. Suuri osa hankinnoista liittyy kiinteästi kulttuurin tuottamiseen ja paikallisiin toimijoihin, jolloin hankintayhteistyön lisääminen käytännön työn tasolla saattaa olla epätarkoituksenmukaista.

Kulttuurikeskus yhdenmukaistaa jo nyt - ennen kuin kaupunkitasoinen sopimusten hallintajärjestelmä on käytössä - sopimusten hallintaa. Tämä tukee osaltaan kaupungin tason tavoitteiden toteutumista.

Kulttuurikeskus myös päivittää oman hankintaohjeensa yhteistyössä hankintakeskuksen kanssa vuoden 2012 aikana.

Esittelijä

vs. kulttuurijohtaja
Veikko Kunnas

Lisätiedot

Tuulikki Koskinen, kulttuurisuunnittelija, puhelin: 310 32987
tuulikki.koskinen(a)hel.fi
Veikko Kunnas, vs. kulttuurijohtaja, puhelin: 310 37000
veikko.kunnas(a)hel.fi
Ari Tirri, talouspäällikkö, puhelin: 310 85510
ari.tirri(a)hel.fi

Opetuslautakunta 15.05.2012 § 73

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Opetuslautakunta päätti antaa tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon:

1.6 Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät toimenpiteet

Opetusvirasto on aina ryhtynyt pikaisesti korjaaviin toimenpiteisiin tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten pohjalta.

Opetusvirasto käyttää pääsääntöisesti kaupunkiyhteisiä tietojärjestelmiä. Niiden rakentamiseen osallistutaan kaupungin hankemenettelytapojen mukaisesti. Hankkeiden ohjaus ja kontrollointi on talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston vastuulla. Opetusviraston omien isojen tietojärjestelmähankkeiden läpivientiin käytetään kaupungin yhteisiä hanketyökaluja ja noudatetaan talousarvion noudattamisohjeissa annettuja ohjeita. Hankkeisiin laaditaan vaadittavat hankedokumentit ja nimetään hankeorganisaatio. Ohjeiden mukaisesti talous- ja suunnittelukeskukselta pyydetään lausunto hanketta perustettaessa ja sen edetessä. Hankeorganisaatiossa hankkeen kontrollointi tapahtuu nimetyn hankkeen johtoryhmän toimesta. Opetustoimen johtajan päätöksellä opetusvirastoon on nimetty erillinen tietohallinnon ohjausryhmä. Tämän ryhmän vastuulla on seurata kaikkea viraston tietotekniikkaan liittyvää kehittämistä. Hankemenettelyä on pilotoitu onnistuneesti vuonna 2011 alkaneessa keskitetyn opiskelija- ja oppilastietojärjestelmän rakentamishankkeessa. Tähän hankkeeseen nimetty organisaatio on koulutettu kaupungin hanketyömenetelmiin.

4.3.1 Lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen päätelmät ovat lähes poikkeuksetta oikeaan osuvia. Arviointikertomuksessa siteerataan Kouluterveys 2010 –tutkimusta, jonka mukaan suuri osa oppilaista ilmoittaa, että oppilashuollon palveluiden työntekijöiden vastaanotolle on vaikea päästä. Koululääkärille pääsyn koki vaikeana 40 prosenttia, koulupsykologille pääsyn koki vaikeana 36 prosenttia ja koulukuraattorille pääsyn koki vaikeana 22 prosenttia. Muistion johtopäätös siitä, että nuoret eivät koe saavansa apua ”ainakaan kouluterveydenhuollosta tai oppilashuollosta” tuntuu tässä yhteydessä liioitellulta. Oikeampi ilmaisu olisi sanoa, että oppilaat eivät aina koe saavansa apua edellä mainituilta tahoilta.

29.05.2012

Tarkastuslautakunnan suosituksiin on helppo yhtyä. Ensinnäkin, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (Lasu) mukaisten hankkeiden toiminnan jatkuminen ja hallintokuntien välinen yhteistyö tulee varmistaa myös erillisrahoituksen jälkeen. Lasu-kaudella on päästy selkeästi eteenpäin eri hallinnonalojen välisessä yhteistyössä. Jatkossa toimivat yhteistyöjärjestelmät tulee muodostaa myös aluetasolla. Uudenlaista poikkihallinnollista yhteistyötä lasten hyvinvoinnin parantamiseksi onkin jo pilotoitu Vuosaaren alueella.

Lasu-kaudella 2009 – 2012 on saavutettu hyviä tuloksia yksittäisissä hankkeissa, kuten muistiossa mainitussa Easy Sport –hankkeessa ja Harrasteharava –hankkeessa. Tarkastuslautakunnan toisessa suosituksessa kehoitetaan jatkamaan tällaisia hankkeita. Hankkeiden jatkuminen tulee mahdollisuuksien mukaan huomioida eri virastojen budjeteissa.

Tarkastuslautakunnan kolmannessa suosituksessa kehoitetaan parantamaan oppilashuoltoa siten, että koululääkäriin, -psykologin ja –kuraattoriin vastaanotolle pääsy helpottuu. Perusopetuslinjan siirtyminen 1.8.2012 aluepäällikkömalliin toivottavasti helpottaa tätä tilannetta. Koulukuraattori- ja psykologiresursseja tarkastellaan jatkossa joustavammin kunkin maantieteellisen alueen sisällä. Lisäksi oppilashuoltoon on tarkoitus luoda aiempaa yhteisöllisempiä malleja siten, että oppilashuollon henkilöstö olisi aiempaa enemmän opettajien ja oppilaitten tavattavissa myös silloin, kun kyseessä ei ole akuuttitilanteen hoitaminen.

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä keskeisenä tekijänä on heidän psyykkinen ja fyysinen hyvinvointinsa. Palvelujen kohdentamisessa tulee jatkossakin huolehtia siitä, että lapset ja nuoret saavat tarkoituksenmukaista palvelua silloin, kun he sitä tarvitsevat. Kouluterveydenhuollon resurssien kohdentamisen ja parantamisen lisäksi tulisi huolehtia koulutuksen ulkopuolella olevien, esimerkiksi työpajanuorten, terveydenhuoltopalvelujen saatavuudesta.

4.7.1 Koulupudokkaat ja toisen asteen koulutuspaikkojen riittävyys

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa Helsingin kaupungille 7 270 koulutuspaikkaa vuosittain. Opetusviraston arvion mukaan Helsingissä tarvitaan koulutustakuuseen vastaamiseksi vähintään 1 000 koulutuspaikkaa lisää ammatilliseen peruskoulutukseen. Helsingin kaupungin opetusvirasto tulee hakemaan lisäpaikkoja opetus- ja kulttuuriministeriöltä vielä tänä keväänä, kun ministeriö ilmoittaa hausta. Helsingin kaupunki on itse ja yhdessä pääkaupunkiseudun muiden kuntien ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa tiedottanut ja toiminut aktiivisesti valtion suuntaan toisen asteen

29.05.2012

koulutuspaikkojen lisäämiseksi. Kaupunki osallistui myös Uudenmaan liiton johdolla opetus- ja kulttuuriministeriölle tehdyn esityksen valmisteluun alueellisesta koulutustarjonnasta vuonna 2016.

Helsingin kaupunki saa valtionosuuden yksikköhinnan painotetun keskiarvon mukaisesta opiskelijamäärästä järjestämisluvan mukaisesti. Opiskelijamäärän painotettu keskiarvo lasketaan tilastointipäivien 20.1. ja 20.9. opiskelijamäärästä. Nykyisen rahoitusmallin mukaan oppilaitokset joutuvat seuraamaan opintojen keskeyttämisiä ja puuttumaan niihin, sillä keskeyttäneen opiskelijan tilalle oppilaitoksen on saatava uusi opiskelija, jotta se pysyy rahoituksen perusteena olevassa opiskelijamäärässä eikä kaupunki menetä valtionosuuksia. Opetusvirasto on lisäksi antanut palvelulupauksen, jonka mukaan ammatillisen koulutuksen koulutuspaikat ovat 100-prosenttisesti täynnä. Helsingin kaupungin ammatillisissa oppilaitoksissa painotetun keskiarvon mukainen opiskelijamäärä on pysynyt vähintään järjestämisluvassa olevan opiskelijamäärän mukaisena.

Oppilaitosten kuraattorit ja ryhmänohjaajat seuraavat opiskelijoiden opintojen edistymistä ja opintotuen saamista. Pelkkien poissaolojen seuranta ei kerro yksiselitteisesti opintojen etenemisestä, vaan on seurattava myös kertyneitä opintoviikkomääriä. Ongelmana opintojen seurannassa ovat opintokokonaisuuksiin sisältyvät osasuoritukset, jotka eivät näy virallisessa opintorekisterissä. Jos opiskelija nostaa väärin perustein opintotukea, perii Kela ne myöhemmin takaisin oppilaitoksesta saamansa tiedon perusteella. Selkeillä henkilöstön vastuualueilla varmistetaan tiedonkulku oppilaitoksesta Kelaan, jos opiskelijalle ei kerry opintotukeen oikeuttavaa määrää opintoviikkoja.

Koulutus- ja nuorisotakuun toteuttamisessa määrällisen koulutuspaikkatarjonnan turvaaminen ei yksistään riitä. Helsingin kaupungin opetusvirastossa kehitetään erilaisia toimia, joilla tähdätään koulutukseen kiinnittymiseen, koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseen, läpäisyn edistämiseen (tutkinto kolmessa vuodessa) sekä nuorten urasuunnitelmien selkeyttämiseen. Hyviä kokemuksia ja vaikuttavuutta on saatu Tsemppari-, Armi- ja POLKU-hankkeista, "avoimesta" maahanmuuttajien valmistavasta koulutuksesta 15–17-vuotiaille myöhään Suomeen tulleille nuorille sekä etsivän nuorisotyön hankkeista. Esimerkiksi Armi-hankkeessa arkiohjaajat tavoittelevat aktiivisesti poissaolevia opiskelijoita ja pyrkivät saamaan heidät takaisin opintojen pariin tarjoamalla tukea ja elämänhallinnan ohjausta. Ongelmana on opiskelijoiden huono tavoitettavuus siitä huolimatta, että käytössä on ollut useita kommunikaatiokanavia, muun muassa sosiaalinen media. Toiminnan kehittämisen ja jatkuvuuden kannalta on tärkeää, että käytänteet ja tukimuodot vakinaistetaan osaksi kaupungin palvelurakennetta.

Helsingin kaupungin ammatillisessa koulutuksessa on käynnissä organisaatiouudistus, jonka mukaan kaupungin kolme ammatillista oppilaitosta yhdistetään yhdeksi oppilaitokseksi ja lisäksi muodostetaan ammatillinen aikuisoppilaitos. Uudelleenorganisoinnin tarkoituksena on yhtenäistää nykyisten oppilaitosten toimintatapoja ja –prosesseja sekä vähentää päällekkäistä toimintaa. Uuteen oppilaitokseen luodaan laatujärjestelmä, joka varmistaa yhteisten toimintatapojen ja prosessien toteuttamisen. Yhteiset toimintatavat ja pelisäännöt koskevat myös poissaolojen seurantaa ja poissaoloihin puuttumista sekä henkilöstön keskinäistä työnjakoa opintojen keskeyttämiseen liittyvässä ennaltaehkäisevässä työssä.

Uudelleenorganisoinnin yhteydessä on suunniteltu perustettavaksi erillinen hakutoimisto, joka vastaa ammatilliseen koulutukseen hakeutumisesta ja tiedottamisesta sekä yhteistyöstä perusopetuksen kanssa. Lisäksi oppilaitokseen tulisi erillinen nivelvaiheen koulutusyksikkö, johon sijoitettaisiin ammattistartti- ja maahanmuuttajien valmistava koulutus, osa perusopetuksen lisäopetuksesta sekä nuorten työpajat. Nivelvaiheen koulutusyksikkö mahdollistaa opiskelijoille entistä paremmin yksilölliset, heidän omista lähtökohdistaan rakentuvat koulutuspolut sekä siirtymisen joustavasti tutkintoon johtavaan koulutukseen.

Perusopetuksessa on erilaisia työkaluja tiedon jakamiseen koulutus- ja ammattivaihtoehtoista. Esimerkiksi kaikkien opettajien oppitunneilla antama tieto ammasteista ja koulutuksesta, oppi-laanohjauksen oppitunnit, TET-jaksot, yritys yhteistyö, yrittäjäyyskasvatus, oppilaiden ja huoltajien monipuolinen osallistuminen yhteishaku- ja koulutusmessuille, kouluissa järjestettävät markkinat ja tapahtumat teeman alla, oppilaanohjaajien yhteishakuinfot ja vanhempainillat sekä oppilaille annettava yksilö- ja ryhmäohjaus. Toukokuussa 2012 järjestetään yhteistyössä lähikuntien ja Samalle viivalle– monikulttuuriset nuoret paremmin eväin työelämään–hankkeen (TAT) kanssa koulutus peruskoulujen oppilaanohjaajille nuorten työelämätaitojen tukemiseksi. Hankkeessa kehitetään malleja vanhempainiltoihin sekä selkokieliseen materiaaliin nuorille ja huoltajille siitä, mitä asioita työ ja koulutus sisältävät eri koulutusvaihtoehtoissa.

Opetusviraston viestintäfoorumi yhteishausta on kaikille avoin Hae Nyt! –verkkosivusto, joka sisältää yhteishakuun, koulutusaloihin ja ammatteihin liittyvää tietoa. Sivuston ja oppilaanohjaajien huoltajille antaman ohjauksen avulla koulutuksesta, valinnoista ja ammasteista voidaan antaa selkeää ja riittävää tietoa.

Yhteishakuprosessin osalta perusopetuksen oppilaanohjaaja antaa ohjauksellista tukea oppilaalle ja huoltajille. Koulujen tasolla oppilaanohjaajat tapaavat useita perheitä vuosittain. Tapaamisten

keskeinen tavoite on yhteishakuun liittyvien asioiden selvittäminen. Kouluilta saadun palautteen mukaan huoltajat kokevat pääosin saaneensa tietoa yhteishakuprosessista ja koulutusvaihtoehdoista riittävän ajoissa päätöksen tekemiseen. Kodin ja koulun välisen yhteistyön edelleen kehittäminen on keskeinen tavoite. Hyvä yhteistyö ja tiedonkulku koulun sekä kodin välillä tukee valintojen tekemistä peruskoulun jälkeen.

Itä-Helsingin alueella on tarjolla lukiokoulutusta kaupungin ylläpitämissä Vuosaaren ja Itäkeskuksen lukioissa sekä yksityisissä Helsingin yhteislyseon ja Herttoniemen yhteiskoulun lukioissa. Vuosaaren lukiossa pilotoidaan tänä ja ensi lukuvuonna Osallisena Suomessa –hankkeen resursseilla maahanmuuttajien lukioon valmistavaa koulutusta. Ammatillista koulutusta on tarjolla Helsingin palvelualojen oppilaitoksen toimipisteessä Roihuvuoressa ja Helsingin tekniikan alan kolmessa toimipisteessä Roihupellossa, Herttoniemessä ja Myllypurossa. Tilakeskus ja opetusvirasto ovat suunnitelleet Roihupeltoon ammatillisen koulutuksen keskittymää, joka turvaisi kasvavalle opiskelijamäärälle tilat, vähentäisi erillisiä toimipisteitä ja vahvistaisi ammatillista koulutusta Itä-Helsingissä. Helsingin peruskoulujen ja alueen toisen asteen oppilaitosten välinen nivelvaiheyhteistyö vahvistaa opiskelijoiden sujuvaa siirtymistä ja opintojen jatkuvuutta.

Yhteiskuntatakuun piirissä olevat ilman koulutus- tai työpaikkaa olevat nuoret tavoitetaan etsivän nuorisotyön kautta. Etsivällä nuorisotyöllä on keskeinen rooli, jotta nuoret löytävät eri hallintokuntien tuottaman palvelutarjonnan. Koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten ohjaus- ja palvelumallia tulisi kehittää yhden luukun palveluperiaatteen mukaisesti monialaisena hallintokuntayhteistyönä. Nuorille tulisi olla tarjolla jatkuvaa ja jalkautuvaa henkilökohtaista tukea ja ohjausta. Tämän lisäksi nuorten ohjaus- ja palvelupisteet voisivat tarjota nuoren toimintakyvyn edistämiseen keskittyviä palveluita (esimerkiksi starttivalmennus), asumisen ja toimeentulon palveluita, hoitopolun varmistamista sekä avoperhetyötä. Kaikissa palvelumuodoissa tulisi huomioida monikulttuurinen ohjausosaaminen. Helsinkiin on suunnitteilla nuorisolain mukainen monialainen verkosto, jonka tehtävänä on sovittaa yhteen nuorten palveluita ja edistää niiden vaikuttavuutta.

Opetusvirasto hoitaa ja koordinoi nuorisolain mukaista etsivän nuorisotyön toimeenpanoa Helsingissä. Se on solminut sopimuksen viiden palveluntuottajan kanssa etsivän nuorisotyön palveluista. Kaupungin omana palveluna etsivää nuorisotyötä tuottaa osaltaan henkilöstökeskuksen Tulevaisuustiski järjestämällä ohjaus- ja tukipalveluita 15–17-vuotiaille nuorille. Opetusvirasto järjestää nuorten

työpajatoimintaa, johon nuoret ohjautuvat etsivän nuorisotyön sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kautta.

Kun opetusvirasto järjestää toisen asteen ja siihen valmistavaa koulutusta, esimerkiksi oppisopimuskoulutusta, nuorten työpajatoimintaa sekä etsivää nuorisotyötä, olisi luontevaa keskittää opetusvirastoon nuorten ohjaus- ja palvelutoiminnan, koulupudokkuuden ehkäisemisen ja koulutustakuun toteuttamisen johtaminen ja hoitaminen. Tämä edistäisi nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja helpottaisi kokonaisuuden hallintaa, sillä näiden palveluiden tavoitteena on koulutukseen kiinnittyminen ja vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaminen.

4.7.2 Asiantuntijapalveluiden osto

Opetusviraston ostamat asiantuntijapalvelut hankitaan hajautetusti eri yksiköissä ja opetuslinjoilla, eikä näiden palvelujen hankintaa ole koordinoitu keskitetysti. Suuremmat, vähintään 80 000 euron suuruiset tavara- ja palveluhankinnat tarkistetaan opetusviraston tila- ja hankintapalvelut yksikössä ensisijaisesti hankintateknisten asioiden oikeellisuuden varmistamiseksi. Merkittävä osa asiantuntijapalvelujen hankinnoista jää hankintalain mukaisten kynnysarvojen alapuolelle. Erityisosaamista vaativan asiantuntijapalvelun ohella asiantuntijapalveluja on hankittu muun muassa tarvittavan henkilöstöresurssin riittämättömyydestä johtuen. Opetusvirasto pyrkii hyödyntämään kulutusanalyysia ja muuta saatavilla olevaa tietoa hankintojen suunnittelussa ja seurannassa. Hankitun asiantuntijapalvelun sisällön osalta tarkkaa tilastotietoa ei ole käytössä.

Opetusvirasto pitää hankintayhteistyön edistämistä muiden hallintokuntien kanssa lähtökohtaisesti hyvänä ja on valmis selvittämään yhteistyömahdollisuuksia. Hankintayhteistyö kapea-alaista erikoisosaamista vaativan asiantuntijapalvelun osalta voi kuitenkin osoittautua haasteelliseksi, mikäli eri hallintokuntien tarpeet eivät ole riittävän yhteneviä. Yhteishankintayksikön kilpailuttamat puitesopimukset olisivat yksi tapa tehostaa yleisemmin käytettävien asiantuntijapalvelujen hankintaa.

Sopimuksia tehdään opetusviraston useassa eri yksikössä ja opetuslinjoilla, eikä niiden hallintaa ole keskitetty tai luokiteltu systemaattisesti. Sopimuskantaa hallinnoidaan osastoittain ja yksiköittäin sopimusten yhteyshenkilöiden toimesta. Alkuperäiset asiakirjat säilytetään pääsääntöisesti mapeissa. Sopimusten hallinta keskitetysti ilman sähköistä työkalua on käytännössä hankalaa ja johtaa helposti siihen, että tarvittaviin toimenpiteisiin, kuten esimerkiksi kilpailuttamiseen, ei ryhdytä ajoissa.

29.05.2012

Opetusvirasto on säännöllisesti ottanut esille sähköisen työkalun välttämättömyyden muun muassa kaupungin tilintarkastajien kanssa käydyissä keskusteluissa. Loppuvuodesta 2011 käynnistyi hallintokeskuksen ja tietokeskuksen johdolla kaikkien hallintokuntien kesken yhteistyössä kartoitustyö, jonka tarkoituksena oli selvittää hallintokuntien erilaiset sopimustyytit ja niiden metatiedot sähköisen työkalun hankkimiseksi. Selvityksellä kerättiin tietoa muun muassa virastojen nykyisistä sopimushallinnan käytänteistä, tarpeista ja toiveista hankittavan sopimustenhallintajärjestelmän suhteen. Opetusvirasto lähetti omat tietonsa hallintokeskukseen 15.12.2011.

Opetusviraston toiveena on saada sopimustenhallintajärjestelmä, joka mahdollistaa sopimusten valmistelun mahdollisuuden suoraan järjestelmään sekä toimivan hälytysjärjestelmän, joka muistuttaa valmistelijaa keskeisistä sopimuksiin liittyvistä päivämääristä. Sähköisen allekirjoituksen mahdollisuus olisi toivottava. Lisäksi järjestelmässä tulisi olla mahdollisuus metatietojen laajaan hyödyntämiseen, jolloin olisi käytettävissä useita erilaisia hakuperusteita muun muassa sopimustyyteittäin, voimassaoloajan perusteella, osastoittain/ yksiköittäin ja sopimuksen arvon perusteella. Opetusvirasto on ilmoittanut halukkuutensa hankittavan sopimustenhallintajärjestelmän pilotointiin.

Esittelijä

opetustoimen johtaja
Rauno Jarnila

Lisätiedot

Ritva Tuomi-Rautiainen, hallintotarkastaja, puhelin: 310 86297
ritva.tuomi-rautiainen(a)hel.fi
Liisa Pohjolainen, linjanjohtaja, puhelin: 310 86850
liisa.pohjolainen(a)hel.fi
Outi Salo, linjanjohtaja, puhelin: 310 86274
outi.salo(a)hel.fi
Susanna Sarvanto, tilapalvelupäällikkö, puhelin: 310 86860
susanna.sarvanto(a)hel.fi
Hannu Suoniemi, tietohallintopäällikkö, puhelin: 310 86448
hannu.suoniemi(a)hel.fi

Liikuntalautakunta 15.05.2012 § 91

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Lautakunta päätti antaa tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon:

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksen kohdassa 1.6. Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät toimenpiteet, että

29.05.2012

- virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä viivyttlemättä korjaaviin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi

Liikuntavirasto on kehittänyt prosesseja ja tarkistanut menettelytapoja tilintarkastusraporttien pohjalta. Raporttien suositusten mukaan henkilökunnalle on järjestetty koulutusta ja ohjeistusta on tarkistettu. Liikuntavirasto on ottanut käyttöön mm. uuden kassa- ja kulunvalvontajärjestelmän.

Raportteja on käsitelty osastojen johtoryhmissä, kun niissä on ollut mainintoja ko. osastoa koskevista asioista. Tilintarkastusraporttien systemaattista käsittelyä ja korjaavien toimenpiteiden toimeenpanoa sekä seurantaa parannetaan.

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksen kohdassa 2.5. Johtopäätöksiä sitovien tavoitteiden asettamisesta liikuntaviraston osalta että

- liikuntaviraston tulee kehittää sitovia toiminnallisia tavoitteitaan siten, että ne tukevat toiminnan perustehtäviä ja strategiaa, kuten tarkastuslautakunta on suositellut jo vuonna 2009. Vastaavasti liikuntaviraston tulee noudattaa sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumatiетоjen dokumentoinnista annettua ohjetta, kuten tarkastuslautakunta on suositellut vuonna 2010.

Liikuntaviraston vuoden 2012 sitoviin toiminnallisiin tavoitteisiin on lisätty seuraavat liikuntaviraston toiminnan perustehtävää kuvaavat tavoitteet

- Monitoimihalleissa (Töölön kisahalli ja Liikuntamyly) on yhteensä 700 aukiolopäivää
- Maauimaloissa (Uimastadionin ja Kumpulan maauimalat) on yhteensä 215 aukiolopäivää
- Tekojääradoilla (7 kappaletta) on yhteensä 630 aukiolopäivää

Liikuntatoimen toimintaa kuvaavat mittarit käyttötalouden osalta ovat viime vuosina toteutuneet hyvin. 2000-luvun aikana vuosittain on käyttömenoissa säästetty määrärahoja ja tulotavoite on ylitetty joka vuosi.

Liikuntatoimen tuottavuus on kehittynyt hyvin, myös verrattuna kaupungin muihin virastoihin. Suoritteet ovat säilyneet hyvällä tasolla, tosin erityisesti ulkoliikuntapaikkojen käyntikertoihin kesien ja talvien säätilalla on suuri merkitys, joka saattaa tuoda nousua tai laskua käyntikertoihin.

Asiakaskyselyjen perusteella liikuntapalveluita käyttävien asiakkaiden tyytyväisyys on hyvällä tasolla. Samoin helsinkiläisten asukkaiden yleinen tyytyväisyys liikuntapalveluihin suhteessa muihin julkisiin palveluihin on hyvä.

Liikuntatoimi on käynnistänyt vuonna 2011 uuden liikuntastrategian valmistelun, jonka viitekehyksenä käytetään Helsingin kaupungin vuosien 2009 - 2012 strategiaa. Valmistelu keskeytyi, koska kaupunginhallituksen esityksestä liikuntatoimesta tehtiin ulkopuolisen konsultin toimesta kokonaisselvitys.

Tavoitteena on, että uusi liikuntastrategia valmistuu vuoden 2012 aikana ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä tullaan esittämään Helsingin kaupungin vuosien 2013 - 2016 strategiaa. Tässä yhteydessä kehitetään liikuntatoimen strategisia ja sitovia tavoitteita, niin että ne vastaavat paremmin koko kaupungin strategisia tavoitteita. Samalla kehitetään sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteumatietojen dokumentointia.

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksen kohdassa 4.2.3 liikuntatoimen omistajaohjaus, että

- kaupunginhallituksen konsernijaoston tulee selvittää Jääkenttäsäätiön omistuksessa olevien yhtiöiden yhdistämisestä syntyvät hyödyt ja haitat.
- kaupungin omistajaohjausta liikuntakonsernin yhteisöissä tulee lisätä asettamalla niille yhteisiä toiminnallisia tavoitteita.
- Töölön urheilukeskittymän alueella toimivien, kaupungin omistamien yhteisöjen ja liikuntaviraston tulee strategiaohjelman tavoitteen mukaisesti selvittää mahdollisuuksia toiminnalliseen ja hallinnolliseen yhteistyöhön.
- kiinteistöviraston tulee selvittää Helsingin kaupungin omistamien liikuntapaikkojen sisältämä korjausvelka ja ottaa se huomioon toiminnan suunnittelussa.

Esittelijä kannattaa sitä, että kaupungin omistajaohjausta liikuntakonsernin yhteisöissä tulee lisätä asettamalla niille yhteisiä toiminnallisia tavoitteita. Sama esitys on kaupunginhallituksen toimeksiannosta talous- ja suunnittelukeskuksen vuonna 2011 tilaamassa ja ulkopuolisen konsultin Ramboll Management Consulting (RMC) toteuttamassa Helsingin liikuntatoimen kokonaisselvityksen loppuraportissa (30.11.2011).

Arviointikertomuksessa mainittuun Töölön urheilukeskittymään kuuluvat Olympiastadion, Sonera-Stadion, Helsingin jäähalli, Töölön kisahalli,

Töölön pallokenttä, Eläintarhan urheilukenttä, Uimastadion ja Laakson ratsastusstadion.

Kaupunkisuunnitteluvirasto laati 1990-luvulla alueesta Eläintarhan keskusliikuntapuiston yleissuunnitelman, jota on toteutettu 1990- ja 2000-luvuilla. Stadion-säätiö on esittänyt omissa suunnitelmissaan, että Olympiastadionin tonttia tulee laajentaa ja tätä aluetta tulee kehittää kokonaisuutena Olympiapuistiksi.

Töölön urheilukesittymän alueella toimivat kaupungin omistamat yhteisöt ja liikuntavirasto tekevät toiminnallista yhteistyötä erilaisten tapahtumien yhteydessä. Liikuntaviraston henkilökunta vastaa Sonera-Stadionin kentänhoidosta ja liikuntavirasto käyttää stadionin 12 pukuhuonetta, jotka palvelevat Töölön pallokentän käyttäjiä. Hallinnollinen yhteistyö on liittynyt liikuntapaikkojen suunnitteluun, rakentamiseen ja avustuksiin.

Esittelijä pitää hyvänä, että kiinteistövirasto selvittää Helsingin kaupungin omistamien liikuntapaikkojen sisältämän korjausvelan ja ottaa sen huomioon toiminnan suunnittelussa.

Stadion-säätiö toteaa Helsingin liikuntatoimen kokonaiselvityksestä 29.3.2012 antamassaan lausunnossa, että Stadion-säätiön tulorahoitus ei mahdollista kiinteistön vuosikorjauksia ja kiinteistö on kuntotutkimuksen mukaan erittäin huonossa kunnossa. Olympiastadionin uudistaminen on mainittu nykyisessä hallitusohjelmassa. Lisäksi Stadion-säätiön toteaa lausunnossaan, että säätiön hallintomallia on syytä tarkastella osana kaupunkikonsernia, mikäli Olympiastadionin uudistaminen toteutetaan suunnitellusti vuosien 2012 - 2018 aikana valtion ja kaupungin rahoituksella.

Liikuntavirasto on tehnyt hallinnoimistaan liikuntapaikoista useita kuntokartoituksia ja laatinut sekä toteuttanut niiden perusteella peruskorjauksia. Liikuntaviraston käytössä olevat vanhat olympiarakennukset on peruskorjattu 1990-luvulla, joten niiden peruskorjaus on jälleen ajankohtaista. Liikuntavirasto on esittänyt kuntokartoitusten perusteella tehtäviin liikuntapaikkojen perusparannuksiin lisää investointimäärärahoja, koska nykyisillä resursseilla ei pystytä toteuttamaan kaikkia välttämättömiä peruskorjaushankkeista.

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksen kohdassa 4.3.1 lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy liikuntatoimen osalta, että

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisten hankkeiden toiminnan jatkuminen ja hallintokuntien välinen yhteistyö tulee varmistaa erillisrahoituksen jälkeenkin. Sosiaali- ja terveystointa

29.05.2012

ja sivistys- ja henkilöstötointa johtavien apulaiskaupunginjohtajien sekä virastopäälliköiden on varmistettava työn kaupunkitasoinen koordinointi ja yhteistyö virastojen välillä hyvinvointitavoitteiden toteuttamiseksi.

- hankkeita, joista on saatu hyviä kokemuksia – kuten EasySport -toiminta – on laajennettava yläasteikäisiin ja soveltuvin osin toisella asteella opiskeleviin.
- vaikka ehdotetut toimenpiteet kasvattavat menoja lyhyellä tähtäimellä, toimenpiteet lisäävät hyvinvointia ja vähentävät kustannuksia pitkällä tähtäimellä.

Liikunnanohjausosasto on ensimmäisen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmakauden aikana tuottanut yhdessä helsinkiläisten urheiluseurojen kanssa matalan kynnyksen harrasteliikuntapalveluita lähelle lasten ja nuorten arkea. Toiminnan tavoitteena on ollut parantaa lasten ja nuorten tasavertaisia mahdollisuuksia liikunnan harrastamisessa sekä edistää lasten osallisuutta ja autonomiaa omissa liikuntaharrastuksissaan.

Vaikka lapset ja nuoret ovat jo nyt osallistuneet uuden tyyppisiin harrasteliikuntaryhmiin runsaslukuisesti, hyvinvointia edistävien laadukkaiden harrasteliikuntapalvelujen tuottaminen vaatii edelleen pitkäjänteistä kehitystyötä. Kumppaneiksi tarvitaan motivoituneita liikuntaseuroja ja järjestöjä, joilla on kiinnostusta ohjaajien hyvinvointiosaamisen lisäämiseen yhteistyön ja koulutuksen avulla. Seurayhteistyössä on lasten ja nuorten hyvinvointityön näkökulmasta katsottuna paljon käyttämätöntä potentiaalia, ja parhaimmillaan seurayhteistyö mahdollistaa liikunnanohjaajien työllistymisen kokopäivätoimisesti urheiluseuroihin.

Lasten ja nuorten sosiaalista integraatiota sekä suojaavia tekijöitä edistävien liikuntapalveluiden tuottaminen ja kehittäminen ei kuitenkaan ole mahdollista ilman jatkorahoitusta. Myös toiminnan laajentaminen vaatii lisäresursointia. Jatkorahoituksen ja lisäresursoinnin lisäksi virastojen välisen yhteistyön edelleen kehittäminen on tärkeää etenkin kohdennettaessa toimintaa erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille ja nuorille.

Kohdennettua toimintaa on järjestetty mm. huostassa oleville lapsille ja nuorille yhteistyössä lastensuojelun jälkihuollon erityispalveluiden kanssa. Opetusviraston kanssa yhteistyössä on järjestetty liikuntaryhmä 1. - 6. – luokkalaisille nivelluokan oppilaille, joilla on vaikeuksia toimia ryhmässä, ja joille on tehty lastenpsykiatrinen tutkimus. Lisäksi koulu- ja opiskeluterveyshuollon yksikön kanssa on kehitetty yhteinen painonhallintainterventiomalli painonhallinnassa tukea tarvitseville alakoululaisille lapsille ja heidän perheilleen. Toimintamallissa perheiden painonhallintaa tuetaan moniammatillisesti

29.05.2012

ryhmämuotoisin menetelmin. Myös harjaantumisopetuksessa oleville kehitysvammaisille oppilaille on järjestetty omia liikuntaryhmiä.

Esittelijä näkee erittäin tärkeäksi, että myös LASU II-kaudella panostetaan lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn hyvinvointia tukevien vapaa-ajan harrastuspalvelujen avulla. Toiminnan vakiintuminen varmistetaan parhaiten lisärahoituksella, joka on lisätty liikuntatoimen vuosittaiseen käyttöbudjettiin.

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksen kohdassa 4.7.2 asiantuntijapalveluiden osto, että

- sivistys- ja henkilöstötoimen tulee lisätä hankintayhteistyötä samansisältöisten asiantuntijapalvelujen osalta.
- laatutekijöiden ja -kriteerien määrittelyssä tulee tehdä yhteistyötä kaupunkitasolla ja hallintokuntien välillä parhaiden käytäntöjen oppimiseksi.
- kehitteillä oleva kaupunkitasoinen sopimustenhallintajärjestelmä tulee ottaa käyttöön mahdollisimman nopeasti hallintokuntien hankintojen tehostamiseksi.

Liikuntavirasto tekee hankintoja vuosittain noin 30 miljoonalla eurolla. Yli puolet siitä kohdistuu liikuntapaikkojen rakentamiseen. Toinen merkittävä kustannuserä on liikuntapaikkojen kunnossapito.

Hankintojen ulkoisia toimittajia on hieman enemmän kuin kaupungin sisäisiä toimittajia. Suurimpia toimittajia ovat HKR-rakennuttaja, Stara ja Helsingin Energia.

Liikuntavirasto kilpailuttaa hankintoja Helsingin kaupungin ohjeiden mukaisesti ja kehittää yhteistyötä hankintakeskuksen ja kaupungin muiden virastojen kanssa. Liikuntavirasto noudattaa kaupungin hankintaohjeita ja käyttää kaupungin hankintapalveluita. Hankinnat on hajautettu osastoihin ja yksiköihin. Hankintavaltuudet on 90 henkilöllä ja hankintoihin liittyvät työnjohdolliset määräykset tarkistetaan vuosittain. Sähköistä Kosti-ostotilausjärjestelmää käyttää 125 työntekijää.

Sähkön, lämmityksen ja veden kustannukset kasvavat jatkuvasti ja niiden suhteellinen osuus hankinnoista kasvaa.

Liikuntaviraston asiantuntijapalveluiden ostoihin käytettiin vuonna 2011 yhteensä 1 348 691 euroa. Ylivoimaisesti suurin asiantuntijapalveluiden toimittaja oli Helsingin kaupungin taloushallintopalvelut liikelaitos, jonka osuus oli 662 130 euroa. Toiseksi suurin kaupungin sisäinen asiantuntijapalveluiden toimittaja oli MetropoliLab Oy, joka on Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten omistama elintarvike-, vesi-

29.05.2012

ja ympäristönäytteitä tutkiva laboratorio. Se laskutti asiantuntijapalveluista 34 722 euroa.

Suurimpia ulkoisia asiantuntijapalveluiden toimittajia olivat tietotekniikan palveluyritykset Tieto Finland Oy 108 824 euroa ja Atea Finland Oy 72 713 euroa. Tietotekniikan kustannukset kasvavat jatkuvasti, kun uusia järjestelmiä otetaan käyttöön ja vanhoja uusitaan.

Liikuntavirasto on lisännyt tuki- ja asiantuntijapalvelujen hankintaa ostopalveluina liikuntaviraston ulkopuolelta, joka on lisännyt myös kustannuksia. Tietotekniikan käytön lisääntyminen ja kaupungin keskitetyt tukipalvelut lisäävät asiantuntijapalveluiden kustannuksia.

Liikuntavirasto ottaa käyttöön kaupunkitasoisen sopimustenhallintajärjestelmän, kun se on valmistunut.

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksen kohdassa 4.7.3 liikuntaviraston vuokrasubventiot, että

- liikuntatoimen talousarvion perusteluosassa tulee esittää, miten paljon liikuntatoimi myöntää vuosittain avustuksia vuokrasubventioina suhteessa kiinteistöviraston määrittelemään markkinavuokraan.

Helsingin kaupunki tukee liikuntayrityksiä subventoimalla niille toimitiloiksi vuokrattujen liikuntapaikkojen vuokria. Tämän vuokratuen kautta aktivoidaan ja tuetaan liikuntayrittäjiä ja luodaan liikuntapalveluja helsinkiläisille ilman, että liikuntatoimi tuottaisi itse näitä palveluja.

Kiinteistöviraston tulisi selvittää, ovatko sisäiset vuokrat määriteltä oikealle tasolle. Liikuntavirasto maksaa kiinteistövirastolle sisäistä vuokraa liikuntayrityksille edelleen vuokratuista alueista noin 2,1 miljoonaa euroa vuodessa. Liikuntavirasto perii liikuntayrityksiltä keskimäärin 50 prosenttia kaupungin sisäisen vuokran määrästä eli liikuntavirasto perii liikuntayrityksiltä vuokria noin 1 miljoonaa euroa vuodessa. Näin erotukseksi ja vuokrasubventioksi vuodessa tulee yhteensä noin 1 miljoona euroa.

Golfkenttien kenttäalueiden vuokrataso perustuu alun perin Paloheinän jokamiesgolfkentän rakentamisesta pidettyyn tarjouskilpailuun sekä Vuosaaren golfkentän perustamisen yhteydessä käytyihin neuvotteluihin. Rakennusoikeuden/rakennusmaan osalta vuokrat vastaavat liikuntapaikkarakentamisessa käytettyä kerrosalaan pohjautuvaa, subventoitua vuokratasoa. Samalla periaatteella on määriteltä nyt myös Talin golfkentän vuokra. Espoossa sijaitsevan Luukin kentän vuokrataso on sovitettu Espoon vuokratasoon.

29.05.2012

Arviointikertomuksessa on erheellisesti mainittu Vuosaaren golfkentän vuokran puolittamisesta siinä yhteydessä, kun kenttä vuonna 2007 siirtyi kiinteistövirastolta liikuntaviraston hallintaan. Vuokran alentamiseksi tehtyä esitystä käsiteltiin liikuntalautakunnan kokouksessa 16.10.2007, jolloin Paloheinän jokamiesgolfkentän ja Vuosaaren golfkentän ulosvuokraushintojen todettiin olevan täysin rinnastettavissa toisiinsa. Myös rakennusmaan osalta vuokran todettiin vastaavan 50 %:lla subventoidun, kerrosalaan pohjautuvan rakennusmaan vuokraa. Lautakunta päätti, ettei hakemus antanut aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Liikuntatoimen talousarvion perusteluosassa voidaan jatkossa kertoa, miten paljon liikuntatoimi myöntää vuosittain avustuksia vuokrasubventioina suhteessa kiinteistöviraston määrittelemään markkinavuokraan.

Käsittely

15.05.2012 Ehdotuksen mukaan

Juuso Marno saapui tämän asian käsittelyn aikana klo 16.16.

Esittelijä

liikuntajohtaja
Anssi Rauramo

Lisätiedot

Pekka Jyrkiäinen, suunnittelija, puhelin: 310 87438

Sosiaalilautakunta 15.05.2012 § 161

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Sosiaalilautakunta päätti antaa tarkastuslautakunnalle

vuoden 2011 arviointikertomuksen kohdista 1.6, 2.5, 4.3.1, 4.6.1, 4.6.2 ja 4.6.3. seuraavan sisältöisen lausunnon.

1.6 Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät toimenpiteet

Sosiaalivirasto on kehittänyt systemaattisen menettelytavan tarkastusraporttien käsittelyä, niiden edellyttämien toimien koordinoitua ja seurantaa varten. Tilintarkastajan väliraporteista laaditaan seuranta-asiakirja, johon kootaan sosiaaliviraston huomiot sen toimintaan liittyvistä tarkastushavainnoista, korjaustoimenpiteiden vastuutaho, korjausten suorittamisen aikataulu ja suoritettujen korjausten seurantatiedot. Myös sisäisen tarkastuksen raporttien käsittely ja koordinointiprosessi on määritelty.

Sosiaalivirastolla on käytössään suuri määrä kaupunkiyhteisiä tietojärjestelmiä, joiden ylläpito ja kehittäminen edellyttävät tiivistä yhteistyötä ohjelmistotuottajien, laitevalmistajien sekä talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa. Sosiaalivirasto kannattaa talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolin vahvistamista tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa. Sosiaaliviraston hyvät vaikutusmahdollisuudet tulee kuitenkin varmistaa kaupunkiyhteisiä ratkaisuja kehitettäessä, jotta sen toiminnan volyymi ja erityispiirteet otetaan huomioon.

2.5 Johtopäätöksiä sitovien tavoitteiden asettamisesta

Sosiaalivirastossa sitovien tavoitteiden määrittelyn lähtökohtana ovat talousarvioehdotusta laadittaessa tehtävät strategiset valinnat. Sosiaalilautakunta esittää sitovat tavoitteet kaupunginvaltuuston vahvistettavaksi talousarvioesityksen yhteydessä.

Tilastoinnin asiantuntijat varmentavat sitovien tavoitteiden toteutumista todentavien tietojen saatavuuden. Toiminnallisten ja tilastotietoja koordinoivien yksiköiden välisellä vuoropuhelulla pyritään varmentamaan asiakastilanteissa syntyvien tietojen tarkkuutta.

Sosiaalivirasto on edelläkävijä matriisilaskentamalliin perustuvan tuottavuuden mittaamisessa. Toimivan mallin kehittäminen vaatii lukuisten toimintojen erityispiirteiden mallintamista. Mitattavien palvelujen ja toimintojen sisältöjä sekä mittareita täsmennetään jatkuvasti kehittämistyön edetessä.

4.3.1 Lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy

Sosiaalilautakunta toteaa, että Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (LASU) kaudella 2009–2012 nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimi ovat lisänneet merkittävästi lasten ja nuorten ennaltaehkäisevää toimintaa erityisesti sosioekonomisesti heikommille alueille. Toiminta on rahoitettu kaupunginhallituksen LASU -hankkeelle myöntämällä erillismäärärahalla.

Toimintakauden 2013–2016 valmistelu on aloitettu. Kyseisten hallintokuntien tavoitteena on jatkaa vapaa-ajan toimintojen osalta aloitettua kehittämistyötä. Tavoitteena on muun muassa parantaa syrjäytymisvaarassa olevien lasten palveluohjausta sekä vahvistaa edelleen hallintokuntien keskinäistä yhteistyötä toiminnan toteuttamisessa, esimerkiksi 3-6 -luokkalaisten iltapäivien ja loma-aikojen toimintaa lisäämällä.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadintavellisuus perustuu lastensuojelulakiin. Vuosien 2013–2016 toimintakauden valmistelun yhteydessä on varauduttu jatkamaan Lasten ja nuorten

hyvinvointisuunnitelman kaupunkitasoista koordinaatiota uudessa sosiaali- ja terveystoimen organisaatiossa.

4.6.1 Huostaanotot

Sosiaalilautakunta toteaa, että vuonna 2012 kotipalvelua on lisätty sekä omana toimintana että palvelusetelillä tuotettuna palveluna. Kotipalvelu on todettu erittäin hyväksi avohuollon tukitoimeksi. Lapsiperheiden varhainen tuki ja kotipalvelu ovat vuonna 2011 uusineet esitteensä. Palvelujen Internet-sivuja pidetään ajan tasalla ja muitakin tiedotuskäytäntöjä kehitetään.

Päihdeongelmallisille lapsiperheille avattiin vuonna 2010 päivämuotoista perhekuntoutusta antava avokuntoutusyksikkö, jonka perheet ovat hyvin löytäneet. Lastensuojelu tekee myös yhteistyötä aikuisille palveluja antavien tahojen kanssa. Vuoden 2013 alusta toteutettava sosiaali- ja terveystoimen uudistus antaa yhteistyölle entistä paremmat mahdollisuudet.

Sosiaaliviraston sitovana tavoitteena on ollut sijaishuollon perhehoidon määrän lisääminen. Vuoden 2012 alusta perhehoito on ollut laitoshoidon nähdessä ensisijainen ja jokaisen sijoituksen yhteydessä selvitetään perhehoidon mahdollisuus. Perhehoidon määrää on onnistuttu lisäämään. Tämän vuoksi sijaisperheisiin sijoittuu hoidollisesti haastavampia lapsia. Sijaisperheille tarjottavaa tukea lisätään, jotta perheet jaksaisivat hoitaa lapsia, ja jotta perheitä saataisiin myös jatkuvasti rekrytoitua lisää. Sosiaalivirasto ryhtyy myös aktiivisesti tarjoamaan lastensuojelulain antamaa mahdollisuutta hoitaa lasta läheisverkostossa ilman huostaanottoa, mikäli löydetään sopiva läheishuoltaja.

Sosiaalivirasto vakiinnutti vuonna 2010 läheisneuvonpidon lastensuojelun työtavaksi. Läheisneuvonpitojen määrä on ollut koko ajan kasvussa ja työmuotoa kehitetään yhteistyössä palvelun käyttäjien kanssa.

Sosiaaliviraston lastensuojelussa on noin 170 sosiaalityöntekijää, jotka työskentelevät vaikeassa elämäntilanteessa olevien ihmisten kanssa. Sosiaalityöntekijöiden työhyvinvointia ja työssä pysymistä tuetaan tarjoamalla kaikille mahdollisuus ryhmätyönohjaukseen sekä jatkuvalla työn kehittämisellä. Lastensuojelun rakennemuutoksilla selkeytetään avohuollon sosiaalityötä ja lisätään sosiaalityön hallittavuutta. Vuoden 2012 aikana otetaan käyttöön sosiaalityön avohuollon uusi tiimirakenne, joka tukee lastensuojelutarpeen selvittämisen ja sosiaalityön suunnitelmallisuutta. Sosiaalityön hallittavuuden lisäämisellä pyritään myös vaikuttamaan sosiaalityöntekijöiden tavoitettavuuteen ja pysyvyyteen.

4.6.2 Toimeentulotuki

Sosiaalivirasto ottaa toimeentulotuen budjetoinnissa huomioon palvelun tarpeesta saatavilla olevat tiedot ja tilastolliset ennusteet. Taloustilanteen nopeiden muutoksien vaikutusten, mm. työttömyyden kehitys ja sosiaalitoimen asiakasmäärän kasvu, ennakointi on entistä haastavampaa samalla, kun kaupungin rahoituspohjan kaventuminen asettaa vaatimuksia sosiaaliviraston budjettitasapainon ylläpidolle.

Vuonna 2011 laadittiin ja hyväksyttiin sosiaaliasemien toiminnan kehittämissuunnitelma, jonka toteutus aloitettiin 1.1.2012. Sosiaaliasemat lakkautettiin ja perustettiin sosiaalityön, sosiaaliohjauksen ja toimistojen palvelujen yksiköt. Uudelleenorganisoinnilla arvioidaan edistettävän nykyistä yhdenmukaisempien palvelujen saamista eri kaupunginosissa sekä työntekijäresurssien nykyistä tasapuolisempaa ja joustavampaa käyttöä kaupungin sisällä asiakaskunnan tarpeiden mukaisesti.

Toiminnan kehittämissuunnitelmaan sisältyy myös neuvontapalvelujen kehittäminen. Suunnitelman mukaisesti sosiaalipalvelujen yleisneuvonta siirtyi 1.1.2012 alkaen S-infon vastuulle. S-info on edelleen kehittänyt asiakaslähtöisiä palveluja vuoden 2012 aikana mm. S-infon online-palvelun ja Facebook -sivustot. Toimistopalvelujen yksikkö aloitti 1.1.2012 maksatuksen keskitetyn puhelinneuvonnan, joka palvelee jokaisena työpäivänä klo 8.15 - 16.00. Sosiaaliasemilla huomattava osa puheluista koski toimeentulotuen maksua ja täytäntöönpanoa. Nämä uudet palvelut ovat mahdollistaneet sen, että ennen kaikkea sosiaaliohjauksessa ja sosiaalityössä on mahdollisuus lisätä asiakastapaamisia.

Sosiaalivirastossa on käynnissä Toimeentulotuen sähköisen asiointin –hanke, joka toteutuessaan mahdollistaa asiakkaalle uusia kanavia saada palveluja ja neuvoja toimeentulotuesta yleisesti ja omasta asiakkuudesta. Sosiaalivirasto pitää tärkeänä, että uusia teknisiä asiakaspalveluratkaisuja otetaan käyttöön harkitusti. Takaisinsoittojärjestelmä on käytössä Espoon sosiaalitoimessa. Espoon sosiaalitoimen kokemuksia takaisinsoittojärjestelmän toimivuudesta on syytä arvioida ennen kuin vastaava järjestelmä otetaan käyttöön Helsingin sosiaalivirastossa.

Sosiaalivirasto kehittää toimeentulotuen päätösten perusteluja selkeiksi. Niin sanottuun tapauskohtaiseen harkintaan perustuvassa toimeentulotuen päätöksessä perustelu kirjataan sekä myönteisessä että kielteisessä päätöksessä. Työntekijöitä tuetaan tässä tehtävässä täydennyskoulutuksella.

Sosiaalilautakunta katsoo, että toimeentulotuen näkökulmasta pitkäaikainen toimeentulotukiasiakkuus ei suoranaisesti ole riski lapsen

huostaanotolle. Huostaanoton perusteet ovat muut kuin perheen taloudelliset tekijät. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden yksinhuoltajien syrjäytymisen estämiseksi hallitus kohdensi 1.1.2012 alkaen yksinhuoltajien perusosiin korotuksen. Yksinhuoltajan perusosa nousi 1.1.2012 alkaen indeksikorotuksella (3,8 %), hallitusohjelman yleisellä korotuksella (6,0 %) ja tämän lisäksi yksinhuoltajien perusosan korotuksella (10 %). Näiden korotusten myötä yksinhuoltajan ja lapsen tai lasten perusosat ovat yhteensä vähintään 115 euroa (netto) korkeampi kuin vuonna 2011. Mikäli yksinhuoltaja on pitkään toimeentulotuen saajana, täydentävää toimeentulotukea myönnetään yksilölliset tarpeet huomioon ottaen erityisiin tarpeisiin ja olosuhteisiin.

Sosiaalilautakunta toteaa, että sosiaalialan henkilöstön kelpoisuusvaatimukset on kirjattu lakiin (laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005), ja että laissa edellytetyt kelpoisuusvaatimuksia noudetaan henkilöstön rekrytoinnissa.

4.6.3 Sosiaaliviraston ostamien asiakaspalvelujen laadunvalvonta

Sosiaaliviraston tavoitteena on vuonna 2012 käynnistää ostopalvelujen riskienhallintaan, laadun seurantaan ja dokumentointiin liittyvän systemaattisen prosessin kehittäminen. Seurantaprosessin kehittäminen ja aikataulutukset kytkeytyy sosiaali- ja terveystoimen yhdistymiseen vuoden 2013 alussa.

Sosiaalivirasto edellyttää sopimustuottajilta lakisääteistä omavalvontasuunnitelmaa. Valviran määräysten mukaisesti omavalvontasuunnitelmien tulee olla valmiit viimeistään 1.9.2012. Kilpailutuksissa edellytetään jatkossa, että omavalvontasuunnitelma tulee esittää ennen sopimuksen allekirjoittamista. Muilta palveluntuottajilta se vaaditaan esitettäväksi vuosineuvottelujen yhteydessä.

Sosiaalilautakunta toteaa sosiaaliseen kuntoutuksen laadunvalvonnan osalta, että ostopalvelujen laatua on seurattu säännöllisesti mm. järjestämällä yhteistyökokouksia palveluntuottajien kanssa. Lisäksi on seurattu ostopalveluista saatua asiakaspalautetta. Havaitut kehittämiskohteet ovat yleensä korjaantuneet neuvottelemalla. Sosiaalinen kuntoutus on määritellyt laatukriteerit aina ostopalvelujensa kilpailutuksessa.

Sosiaalilautakunta toteaa vammaisten palvelujen valvontaan liittyen, että tulevat asiakaspalvelujen kilpailutukset toteutetaan palvelun laatua ja yhteistyötä korostavalla Tuke-fin mallin mukaisella innovatiivisella menetelmällä, joka jo itsessään haastaa palvelun tuottajat kiinnittämään entistäkin paremmin huomiota palvelujen laatuun. Menetelmään liittyy palvelun tuottajien tapaamisia ja yhteistä palvelun

29.05.2012

suunnittelua. Laadun valvontaohjelma sisällytetään palvelukuvauksiin ja palvelun tuottamisesta tehtäviin sopimuksiin.

Vammaisten henkilöiden yksilöllisten tarpeiden suuri kirjo asettaa edelleen suuria haasteita niin palvelujen hankkimiselle kuin palvelujen valvonnallekin. Palvelujen laatuvaatimukset perustuvat mm. STM:n julkaisemaan vammaisten asumispalvelujen laatusuosituksiin, kehitysvamma-alan neuvottelukunnan asumisen laatusuosituksiin sekä Valviran äskettäin julkaisemiin valvontaohjelmiin. Ostopalvelujen valvonnan tehostaminen kuuluu tärkeänä osana tekeillä olevaan palveluverkkosuunnitelmaan.

Sosiaalilautakunta tarkentaa ruotsinkielisen sosiaalipalvelun osalta, että ostopalvelujen osuus palveluista on suurin kehitysvammahuollon, vanhuspalvelujen ja vammaispalvelujen osalla. Lisäksi ostetaan vähäisessä määrin muita perheiden palveluja. Muut ruotsinkieliset palvelut ovat sosiaaliviraston omaa toimintaa.

Vammais- ja vanhuspalvelut tekevät yhteistyötä hyvien kokemusten vaihtamiseksi palveluasumisen ostopalvelujen laadunvalvonnasta. Sosiaalisen kuntoutuksen ja ruotsinkielisen sosiaalipalvelun tavoitteena on varmistaa riittävät valvontaresurssit.

Käsittely

15.05.2012 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Merkittiin, että esittelijä lisäsi lausuntoehdotuksensa 4.3.1 Lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy –nimisen luvun toisen, sanoilla "Toimintakauden 2013-2016 valmistelu" alkavan kappaleen viimeisen virkkeen loppuun tekstin: "esimerkiksi 3-6 -luokkalaisten iltapäivien ja loma-aikojen toimintaa lisäämällä".

Merkittiin edelleen, että esittelijä lisäsi lausuntoehdotuksensa 4.6.1 Huostaanotot –nimisen luvun kolmannen, sanoilla "Sosiaaliviraston sitovana tavoitteena on ollut" alkavan kappaleen viimeisen virkkeen loppuun tekstin: "mikäli löydetään sopiva läheishuoltaja".

Esittelijä

sosiaalijohtaja
Paavo Voutilainen

Lisätiedot

Jukka-Pekka Sorjonen, kehittämiskonsultti, puhelin: 310 69888
jukka-pekka.sorjonen(a)hel.fi

Yleisten töiden lautakunta 15.05.2012 § 255

Pöydälle 15.05.2012

29.05.2012

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Yleisten töiden lautakunta päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

kaupungininsinööri
Raimo K Saarinen

Lisätiedot

Antti Hietala, osastopäällikkö, puhelin: 310 38236
antti.hietala(a)hel.fi
Olavi Tikka, tulosityhmän johtaja, puhelin: 310 38805
olavi.tikka(a)hel.fi
Antti Rautiainen, lakimies, puhelin: 310 38503
antti.rautiainen(a)hel.fi

Kaupunginhallitus 14.05.2012 § 583

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa tarkastuslautakunnalle
arviointikertomuksesta vuodelta 2011 seuraavan lausunnon:

1.5 Tarkastuslautakunnan esittämien suositusten vaikuttavuuden
arviointi

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginhallituksen tulee varmistua siitä, että hallintokunnat ryhtyvät
toimenpiteisiin kaikkien arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien
ja suositusten johdosta.

Kaupunginhallitus toteaa, että se tulee pyytämään hallintokunnilta
selvityksen mihin toimenpiteisiin on ryhdytty arviointikertomuksessa
esitettyjen epäkohtien ja suositusten johdosta. Selvitys tullaan
toimittamaan kaupunginvaltuustolle.

1.6 Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät
toimenpiteet

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä viivyttlemättä korjaaviin
toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi.

- talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolia kaupungin tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa tulee vahvistaa.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan toteamukseen, että virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä viivyttelämättä korjaaviin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi.

Kaupunginhallitus toteaa tietotekniikan ohjauksesta, että kaupungin nykyisessä johtamisjärjestelmämallissa ja vahvojen hallintokuntien periaatetta noudatettaessa vastuut ovat linjaorganisaatioissa. Johtosääntöjen perustella virastojen päälliköillä on vastuu omista organisaatioistaan.

Tietotekniikan kehittämiseen ja ohjaukseen on käytettävissä talousarvion ohjausvälineet eli talousarvion laatimis- ja noudattamisohjeet ja kaupunginvaltuuston päätös talousarviosta. Kaupunginhallitus on myös 30.1.2012 hyväksynyt Helsingin kaupungin tietotekniikkaohjelman vuosille 2012–2014.

Tietotekniikkaohjelmaan sisältyy kaupunkiyhteisen tietohallinnon ohjausmallin täsmentäminen. Kehittämisessä ohjauselimien rakenne ja roolit uudistetaan, kokonaisarkkitehtuurijohtamista vahvistetaan, hankeohjausta ja hankejohtamista parannetaan ja kaupunkiyhteisiä IT-palveluja laajennetaan. Tietohallinnon kaupunkiyhteiset ohjauselimet ovat kaupunginjohtajan johtama kaupungin tietotekniikkaohjelman koordinoitiryhmä, rahoitusjohtajan johtama tietohallinnon hankeohjausryhmä ja tietotekniikkapäällikön johtama tietohallintopalvelujen ohjausryhmä.

Tietotekniikkaohjelmaan sisältyvä ohjauksen kehittäminen sisältää arviointikertomuksen suosituksen suuntaisen kehittämisen. Ohjelmaan liittyen on jo käynnissä tietotekniikan ohjausta kehittävä valmennusohjelma. Tietotekniikkaohjelman 2012–2014 toteuttamisen edetessä talous- ja suunnittelukeskus valmistelee tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia ohjauksen kehittämiseksi.

Tietotekniikan ohjaukseen sekä organisaatioiden välisiin vastuisiin ja tehtäviin liittyvät muutokset tulee valmistella osaksi seuraavan valtuustokauden strategiaohjelmaa. Samassa yhteydessä tulee tarkastella tietotekniikan ohjauksen uudistamistarpeiden vaikutukset johtamisjärjestelmän uudistamiseen sekä kuvata sisäiseen valvontajärjestelmään mahdollisesti tehtävät muutokset vastaavasti.

2. Sitovien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arviointi

2.5 Johtopäätöksiä sitovien tavoitteiden asettamisesta

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- liikuntaviraston tulee kehittää sitovia toiminnallisia tavoitteitaan siten, että ne tukevat toiminnan perustehtäviä ja strategiaa, kuten tarkastuslautakunta on suositellut jo vuonna 2009. Vastaavasti liikuntaviraston tulee noudattaa sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumatietojen dokumentoinnista annettua ohjetta, kuten tarkastuslautakunta on suositellut vuonna 2010.
- sosiaaliviraston tulee kiinnittää enemmän huomiota tavoitteidensa sisällön ja mittaamisen tarkkuuteen.
- asuntotuotantotoimiston mahdollisuuksia toteuttaa MA-ohjelman vaativia tuotantotavoitteita tulee parantaa hallintokuntarajat ylittävillä prosesseilla tonttitarjonnan turvaamiseksi.
- lasten ja nuorten palveluiden, tilahallinnon ja tietotekniikan tavoitteista on muodostettava useampaa virastoa koskevia sitovia tavoitteita.
- talousarvion investointien toteutumisen seuranta on tehtävä samalla tarkkuustasolla kuin alkuperäinen talousarvio.

Kaupunginhallitus toteaa, että liikuntavirasto on käynnistänyt vuonna 2011 uuden liikuntastrategian valmistelun, jonka viitekehyksenä käytetään Helsingin kaupungin strategiaohjelmaa vuosille 2009–2012. Tavoitteena on, että uusi liikuntastrategia valmistuu vuoden 2012 aikana ja toimenpiteet sisällytetään Helsingin kaupungin strategiaohjelmaan vuosille 2013–2016. Tässä yhteydessä kehitetään liikuntatoimen sitovia toiminnallisia tavoitteita niin, että ne ovat johdettavasti paremmin koko kaupungin yhteisistä tavoitteista.

Kaupunginhallitus toteaa, että liikuntavirastossa tulee kehittää tarkastuslautakunnan toteamuksen mukaisesti sitovien toiminnallisten tavoitteiden kuvausta ja dokumentointia.

Kaupunginhallitus toteaa sosiaaliviraston tavoiteasetannasta, että tilinpäätöksen 2011 yhteydessä on tehty joitakin huomioita talousarvion sitovista taloudellisista ja toiminnallisista tavoitteista sekä toiminnallisten tavoitteiden dokumentoinnista ja tarve on tunnistettu.

Kaupunginhallitus toteaa, että MA-ohjelman kaupungin omaan tuotantoon liittyvien tavoitteiden toteutumisesta vastaavia keskeisiä hallintokuntia ovat asuntotuotantotoimisto, kaupunkisuunnitteluvirasto ja kiinteistövirasto. Tälläkin hetkellä on yhteistyökäytännöt, joissa otetaan kaavoitusvaiheessa huomioon tonttitaloudelliset seikat kuten pysäköinti, tehokkuus ja kaavamääräykset ja myöhemmin tontin varauksissa ja niitä luovutettaessa ATT:n tuotannolle soveltuvan

tonttitarjonnan. Tontinluovutuksessa on otettava huomioon ATT:n tarpeiden lisäksi muun monipuolisen asuntotuotannon tarvitsemat tontit. Lisäksi kaupungin omistamien tonttien luovutuksessa tulee ottaa huomioon vuokrauksista ja myynneistä saatavat tulot.

Kaupunginhallitus toteaa, että erityisesti tulevalla strategiakaudella ja talousarvioissa tulee ohjata strategian avulla virastojen tavoiteasetantaa siten, että useampia virastoja koskevia sitovia tavoitteita tulee mm. edellä mainittuihin aihealueisiin.

Kaupunginhallitus toteaa, että investointeja seurataan alkuperäisen talousarvion tasolla. Vuosineljänneksittäin julkaistavissa ennusteissa on selkeämpää esittää investoinnit talousarvioluvuittain kuin talousarvion kohta- tai alakohdatasolla. Tekstiosassa on olennaisimpia investointeja ja hankkeita käsitelty tarkemmalla talousarvion kohta - tasolla ja esitetty mahdolliset talousarvion poikkeamat.

2.6 Suurten kaupunkien sitovat vuositavoitteet

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- sitovat toiminnalliset tavoitteet tulee johtaa nykyistä selkeämmin strategiaohjelman tavoitteista, kuten tarkastuslautakunta on suositellut vuonna 2010.
- hallintokuntien tulee pyrkiä lisäämään sitovien toiminnallisten tavoitteidensa merkittävyyttä.
- sitovien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden välistä yhteyttä tulee vahvistaa.
- luottamushenkilöiden osallistumista tavoitteiden asettamiseen tulee vahvistaa.

Kaupunginhallitus toteaa, että se on mm. talousarvion laatimisoheissa ja muissa kannanotoissaan korostanut toiminnallisten tavoitteiden yhteyttä strategiaohjelmaan. Nykyinen valtuuston päättämän strategiaohjelman menettely on jo lisännyt hallintokuntien tavoitteiden valmistelun yhteyttä valtuuston päättämään strategiaan.

Kaupunginhallitus toteaa, että sitovien toiminnallisten tavoitteiden määrittelyssä merkittävyyden arviointi ja lisääminen ei ole yksiselitteinen tehtävä. Tavoitteiden asettamisessa virastoissa ja liikelaitoksissa tehdään valmistelu pohjautuen mm. lainsäädäntöön, muihin kansallisiin linjauksiin sekä kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen päätöksiin. Sitovista tavoitteista päätettäessä niiden merkitys arvioidaan ensin lauta- ja johtokunnissa, sitten

29.05.2012

kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa. Merkittävyyden arviointi tapahtuu useassa vaiheessa ja on perusteltua olettaa, että talousarvioon sisältyvät tavoitteet ovat käyneet läpi huolellisen ennakoarvioinnin.

Kaupunginhallitus toteaa, että sitovien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden yhteyttä on vahvistettu mm. arvioimalla toimenpiteiden tuottavuusvaikutuksia talousarviossa.

Kaupunginhallitus toteaa, että luottamushenkilöt osallistuvat tavoitteiden asettamiseen niin kaupunki- kuin lautakuntatasolla talousarvioprosessin useassa eri vaiheissa: mm. valtuuston lähetekeskustelu, kaupunginhallituksen talousarvio-ohjeistus, lauta- ja johtokuntien valmistelevat seminaarit, lauta- ja johtokuntien talousarvioehdotuskäsittely, kaupunginhallituksen talousarviokäsittely ja kaupunginvaltuuston talousarviokäsittely.

3. Kaupungin talouden arviointi

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- talouden tila on saatu kohenemaan veroprosentin korotuksen avulla. Samalla kuitenkin velkaantuminen lisääntyi. Toimintamenojen kasvua on saatu hillittyä.

- talouden haasteet ovat niin merkittäviä, että toimintamenojen kasvu tulee saada pysähtymään. Tämä voidaan toteuttaa vain poliittisella tasolla, arvioimalla uudelleen palvelutuotannon volyymia, sisältöä, rakennetta ja tuottamistapoja.

Kaupunginhallitus toteaa, että vuonna 2011 kaupungin toimintamenojen kasvua saatiin hillittyä selvästi edellisten vuosien tasosta. Kaupungin nettolainanotto oli 115 milj. euroa korkean investointitason vuoksi. Nettolainanotto oli kuitenkin selvästi pienempää kuin vuosina 2010 ja 2009.

Vuonna 2012 on tavoitteena jatkaa vuonna 2011 toteutunutta matalaa toimintamenojen kasvun tasoa. Vuoden 2012 talousarvio lähtee voimassa olevan strategiaohjelman mukaisesta tavoitteesta, että kaupungin toimintamenojen kasvu ei ylitä kustannustason nousua. Vaikka menotaso vuonna 2012 toteutuisikin talousarvion tasolla, niin tällöinkään ei kuitenkaan tulla pääsemään koko strategiakauden osalta kyseiseen tavoitteeseen. Lisäksi ennakkotiedot talousarvion toteutumisesta vuoden 2012 osalta viestivät siitä, että eräissä määrärahakohdissa talousarvion taso tullaan ylittämään ja siten

strategiakauden 2009–2012 toimintamenokasvutavoitteen toteutuminen näyttää entistäkin epätodennäköisemmältä.

Edelleen vuoden 2013 talousarvion raamin lähtökohtana on toimintamenojen osalta strategiaohjelman mukainen tavoite. Raamin mukaan vuoden 2013 kaupungin yhteenlasketut toimintamenot kasvavat +2,2 %. Vuodelle 2013 ennakoitu kustannustason nousu sekä väestönkasvu huomioiden tähän menokasvutasoon sisältyy yhteensä noin prosenttiyksikön suuruinen tuottavuusoletus.

Vuodesta 2013 eteenpäin kaupungin talouden tasapainon saavuttamisessa on edelleen avaintekijänä toimintamenokasvun pitäminen matalana. Talouden tasapainotavoitteet tuleville vuosille sekä tavoitteisiin pääsemiseksi käytettävät keinot tullaan määrittelemään vuosien kaupungin 2013–2016 strategiaohjelmassa.

Kaupunginhallitus toteaa lisäksi, että vaikka tarkastuslautakunta toteaa, että toimintamenojen kasvu tulee saada pysähtymään palveluja arvioimalla, sisältyy silti myös arviointikertomukseen useita kehotuksia määrärahojen turvaamisesta (kohdat 4.3.1 lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden laajentaminen, 4.3.2 kiinteistöviraston resurssit, 4.5.1 viheralueiden rakentaminen, 4.6.1 kotipalvelujen saatavuus, 4.6.4 kouluterveydenhuollon lääkärin, 4.7.1 koulupudokkuutta ehkäisevät toiminnot). Arviointikertomukseen ei sisälly yhtään ehdotusta määrärahojen vähentämiskohteista.

4. Toiminnan arviointi

4.1 Kaupunkitasoiset arvioinnit

4.1.1 Johtamisen strategian toteutuminen

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- lähitulevaisuudessa talouden heikentymisen sekä toimintaympäristön muutosten ja monimutkaisuuden vuoksi johtamistaidossa tulee korostumaan kokonaisuuksien hallinta. Tämä tulee ottaa huomioon johtajien rekrytoinnissa ja koulutuksessa.

- johtamista tulee vahvistaa siten, että kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtajat ohjaavat toimialarajat ylittäviä prosesseja ja seuraavat niiden toteutumista. Näiden prosessien johtamiseen tulee kytkeä myös luottamuselimet.

- kaupungilla tulee olla ennakoivaan henkilöstöpolitiikkaan liittyvä varautumissuunnitelma johtajien eläköitymistä varten.

29.05.2012

Kaupunginhallitus toteaa, että kaikessa johtamiskoulutuksessa ja -valmennuksessa korostetaan johtamisen kokonaisvaltaisuutta ja verkostojen hyödyntämisen tärkeyttä. Hallintokuntarajat ylittävien prosessien tunnistaminen ja yhteistyöstä sopiminen on kuluven strategiakauden tärkeitä painopisteitä. Viime vuonna toteutettiin virastopäälliköiden ja osastopäälliköiden koko vuoden kestänyt ohjelma, jonka keskeinen teema olivat juuri hallintokuntarajat ylittävät prosessit. Tämä näkökulma on otettu huomioon kuluven vuoden tulospalkkiojärjestelmissä.

Kaupungin hallinnossa sovellettavassa tulosjohtamisen määritelmässä korostetaan kokonaisuuksien hallintaa: Helsingin hallinnossa tulosjohtamisella tarkoitetaan toiminnan kokonaisvaltaiseen tarkasteluun, tuloksellisuuteen ja yhteistyöhön perustuvaa johtamistapaa. Vuoden 2012 talousarvion noudattamisohjeissa todetaan, että hallintokunnissa jatketaan, vuosina 2008–2009 suoritettujen johtamisen ja suorituskyvyn itsearvioinnin tuloksena määriteltyjen kehittämishankkeiden läpivientiä. Tavoitteena on myös, että virastot ja laitokset tekevät EFQM-pohjaisen itsearvioinnin kerran valtuustokaudessa. Seuraava kaupunginjohtajan laatupalkintokilpailu järjestetään vuonna 2012 osana Laatualueen Excellence Finland -kehitysohjelmaa. Kaupunginjohtajan laatupalkintokilpailussa ja itsearvioinneissa käytettävä EFQM-malli on viitekehys, jota voidaan käyttää kokonaiskuvan muodostamiseksi organisaatiosta.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan toteamukseen, että johtamista tulee vahvistaa siten, että kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtajat ohjaavat toimialarajat ylittäviä prosesseja ja seuraavat niiden toteutumista. Toimialarajat ylittäviä prosesseja on kehitetty vuosina 2010 – 2011 toteutetussa ylimmän johdon valmennuksessa ”Tulevaisuuden palvelujen johtaminen”. Hallintokuntien välistä yhteistoimintaa on edistetty toimialarajat ylittävien prosessien osalta vuonna 2012 johtajiston 17.8.2011 ja 5.10.2011 tulospalkkiojärjestelmistä tekemien päätöksen mukaisesti. Päätösten mukaan tulospalkkiojärjestelmiin integroitiin mukaan viisi toimialarajat ylittävää prosessia. Myös prosessien omistajuus määriteltiin.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupungin johtamisjärjestelmän kehittämistä tulee edelleen jatkaa huomioiden toimialarajat ylittävät prosessit ja niiden johtaminen. Tähän kuuluu mm. selkeiden johtamis- ja ohjausroolien sekä vastuiden määrittely. Ennen kuin voidaan ryhtyä ohjaamaan ja seuraamaan esimerkiksi tarkastuslautakunnan mainitsemia toimialarajat ylittäviä prosesseja, tulee ne tunnistaa ja määritellä.

Kaupunginhallitus toteaa, että toimenpide-ehdotukset kaupungin johtamisjärjestelmän kehittämiseksi valmistellaan osana seuraavan valtuustokauden strategiaohjelmaa. Kaupunginhallitus toteaa lisäksi, että samalla voidaan määritellä luottamuselinten rooli sekä foorumit toimialarajat ylittävien prosessien johtamisessa.

Kaupunginhallitus toteaa, että henkilöstökeskus on laatinut virastojen ja liikelaitosten käyttöön henkilöstötarpeiden ennakoinnin välineen, jota on jo sovellettu kaikissa hallintokunnissa. Ennakoinnin kohteena ovat kaikki henkilöstöryhmät, myös esimiesasemassa olevat. Henkilöstösuunnittelu on toistaiseksi ollut virasto- ja liikelaitoskohtaista. Tulevalla strategiakaudella on tarkoitus hyödyntää ennakoinnin tuloksia koko kaupunkia koskevan henkilöstösuunnitelman laatimiseksi. Tämä suunnitelma sisältää myös esimieskuntaa koskevia kannanottoja.

4.1.2 Tuottavuuden mittaaminen ja tuottavuuskehitys

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupungin toiminnan tuottavuuden ja taloudellisuuden parantaminen on tärkeää, mutta myös palvelujen laatu ja vaikuttavuus on turvattava. Tästä syystä virastojen ja liikelaitosten tulee pyrkiä tuloksellisuutta laajemmin kuvaavien tuottavuusmatriisien kehittämiseen.
- tuotos-panos -mittaria käyttävien hallintokuntien tulee raportoida tilinpäätöksessä tuottavuuskehityksen lisäksi palvelun laatua ja vaikuttavuutta kuvaavien mittareiden muutokset.
- talous- ja suunnittelukeskuksen tulee päivittää tuottavuuslaskentaa koskeva vuoden 1990 ohje ja julkaista yleispiirteinen ohje matriisilaskennasta.
- virastojen ja liikelaitosten on kuvattava tuottavuustietojen esittämisen yhteydessä, mistä tekijöistä tuottavuusmittari koostuu.
- virastojen ja liikelaitosten tulee esittää myös tuottavuutta heikentävät tekijät siinä tapauksessa, että tuottavuuden arvioidaan laskevan.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupungin toiminnan tuottavuuden ja taloudellisuuden parantaminen on keskeinen ja strategiaohjelman mukainen tavoite. Tuloksellisuutta laajemmin kuvaavien tuottavuusmatriisien kehittämistä on tehty talous- ja suunnittelukeskuksen johdolla valtuustokauden aikana.

Kaupunginhallitus toteaa, että tilinpäätöksessä palvelujen laatua ja vaikuttavuutta raportoidaan ensisijaisesti sitovien toiminnallisten tavoitteiden avulla. Talousarvion sitovien ja muiden tavoitteiden tulisi

29.05.2012

sisältää riittävällä tasolla palvelujen laatua ja vaikuttavuutta kuvaavat mittarit.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginjohtaja on johtajistokäsittelyssä päättänyt 30.11.2011 tuottavuuden mittaamisesta. Kaupungin virastojen ja liikelaitosten sekä niiden toimintojen tuottavuuden mittaamisessa käytetään kullekin virastolle ja liikelaitokselle parhaiten sopivaa

tuottavuuden mittaamistapaa. Mittaamistavat ovat: (1) suoritepohjainen tuotos/panos – laskenta, (2) jalostusarvolaskenta, (3) monimuuttujamalliin perustuva matriisilaskenta ja (4) asiantuntijaorganisaation monimuuttujamalliin perustuva matriisilaskenta. Päätöstä tehtäessä matriisipohjaista tuottavuuden mittaamista oli kehitetty sosiaalivirastossa, rakennusviraston pysäköinninvalvonnassa, nuorisoasiainkeskuksessa, ympäristökeskuksessa ja kulttuurikeskuksessa. Osa virastoista ja liikelaitoksista on katsonut, että vanha tuottavuuden mittaamistapa tuotos/panos on edelleen perusrakenteeltaan riittävä. Laskentaan sisältyviä suoritteita ja niiden välisiä painoarvoja on ajantasaistettu.

Kaupunginhallituksen 26.3.2012 hyväksymiin talous- ja suunnittelukeskuksen valmistelemiin talousarvion 2013 laatimisohjeisiin sisältyy kaupunginjohtajan tuottavuuden mittaamispäätöksen mukainen ohjeistus. Laatimisohjeiden mukaisesti talous- ja suunnittelukeskus laskee kaupunkikohtaisen tuottavuuskehityksen vuosittain vuodesta 2012 alkaen.

Tuottavuuden mittaamisen kehittämisessä on otettu askel yksilöllisemmän kehittämisen suuntaan. Valittu linja painottaa valmennusta ja konsultointia. Tuottavuuden mittaustapojen edelleen jatkuvasti kehittyessä kirjallinen opas tai ohje ei pysy ajan tasalla. Matriisilaskennasta on talous- ja suunnittelukeskuksen tilaamana ja Oiva Akatemian avustamana järjestetty useita valmennustilaisuuksia muuttuvine esimerkkeineen. Tässä jatkuvan kehittämisen tilanteessa on katsottu, että valmennustilaisuuksien luentokalvot sekä mittaamisesta tehtyjen julkaisujen ja myös tulevien väitöskirjojen suomenkielinen materiaali on riittävä. Lisäksi talous- ja suunnittelukeskuksen asiantuntijat konsultoivat virastoja ja liikelaitoksia mittaamisen kehittämisessä.

Kaupunginhallitus toteaa lisäksi, että se tulee edelleen vuosittaisissa talousarvion laatimis- ja noudattamisohjeissa tarkentamaan tuottavuuden mittaamisen ja tuottavuuden parantamisen ohjeistusta sekä tuottavuuden kehittämisen seurantaan.

Kaupunginhallitus toteaa, että virastojen ja liikelaitosten on kuvattava tuottavuustietojen esittämisen yhteydessä myös talousarviossa riittävällä tarkkuudella mistä tekijöistä tuottavuusmittari koostuu.

Kaupunginhallitus toteaa tuottavuutta heikentävien tekijöiden esittämisestä, että hallintokuntien tehdessä vuonna 2011 esityksiä tuottavuus- ja työhyvinvointiohjelmaan sosiaalivirasto ja opetusvirasto esittivät euromääräisen arvion eräiden toimenpiteiden vaikutuksesta tuottavuuden heikentymiseen. Kaupunginhallitus toteaa, että tuottavuutta laskevat tekijät tulee esittää päätöksentekijöille päätösesityksen perusteissa.

Lisäksi kaupunginhallitus toteaa, että kuten arviointikertomuksen sivulla 28 todetaan, sekä kaupungin että kansallisella tasolla suurin haaste on sosiaali- ja terveystalouden sekä opetuksen heikko tuottavuuskehitys. Kaupungin toiminnassa on olennaista löytää keinoja suurten palvelualojen tuottavuuden lisäämiseen ja mittaamisen on palveltava tätä päämäärää. Sama haaste on koko kuntakentällä, sillä tilastokeskuksen tuoreimpien tietojen mukaan kuntien ja kuntayhtymien koulutuksen ja terveydenhuoltopalveluiden kokonaistuottavuus heikkeni vuonna 2010.

4.1.3 Helsinki-Vantaa -selvityksen tulosten hyödyntäminen hallintokunnissa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- virastojen ja liikelaitosten tulee käynnistää Helsinki-Vantaa -selvityksen perusteella annetuissa lausunnoissaan esittämänsä kehittämistoimenpiteet opetustoimen esimerkin mukaisesti. Myös yksittäistä sektoria koskeva kehittäminen on tärkeää.

- kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan ja vastuuvirastojen tulee käynnistää asuntotuotannon, kaavoituksen ja rakentamisen sujuvoittamiseksi hallintokuntien välisiä yhteishankkeita Vantaan parhaiden käytäntöjen mukaisesti.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginvaltuuston 14.12.2011 käsittelemässä aineistossa koskien Helsinki-Vantaa-selvityksen hyödyntämistä kaupungin toiminnan kehittämisessä käytiin läpi yksityiskohtaisesti vertailun tulokset ja mahdollisuudet hyödyntää niitä. Kaupungin eri hallintokunnat jatkavat palvelujen kehittämiseksi yhteistyötä niin Vantaan kuin muiden kaupunkien kanssa sekä virkamies että luottamushenkilötasolla.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan suosituksiin ja näkee tärkeänä kehittää ja nopeuttaa kokonaisprosessia kaavoituksesta tontinluovutukseen. Prosessin kehittämisessä tulee ottaa huomioon laadullisten tekijöiden ohella tontinluovutuksesta saatavat vuokra- ja myyntitulot.

4.1.4 Kaupungin henkilöstömäärän kehitys

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- henkilöstömäärän kasvun hillitsemiseksi tulee lisätä työn tuottavuutta, tuloksellisuutta ja kustannustehokkuutta parantavia toimia, kuten toimivan informaatio- ja viestintäteknologian hyödyntämistä, toimintamallien uudistamista ja työhyvinvointiin panostamista.

- henkilöstökeskuksen tulee seurata, onko palkkasumman kehitys yleisen ansiotason nousun sekä tasa-arvoa edistävien palkkaohjelmien mukaista. Poikkeamille on oltava perustelut.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan kannanottoon henkilöstömäärän kasvun hillitsemisestä. Henkilöstökeskuksessa meneillään oleva HR-tietojärjestelmähanke ja siihen liittyvä HR-prosessien yhtenäistäminen luovat omalta osaltaan mahdollisuuksia HR-toiminnoissa sekä siihen liittyvissä oheistoiminnoissa tarvittavien työpanosten vähentämiseen.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupungin palkkasumman kehittymistä tulee verrata ensisijaisesti kunta-alan palkkakehitykseen. Henkilökuntarakenteen eroavuuksista johtuvista syistä siitä voi olla perusteltuja poikkeamia. Naisten ja miesten tasa-arvoa edistävien palkkausjärjestelyjen edistäminen kuuluu osaksi virastojen ja liikelaitosten palkitsemisohjelmien kokonaisuutta.

Palkkasumman kehityksen seurannan välineitä kehitetään talous- ja suunnittelukeskuksen, henkilöstökeskuksen ja taloushallintopalvelu - liikelaitoksen yhteistyönä.

4.1.5 Työhyvinvointi

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- henkilöstökeskuksen tulee kehittää kaupungilla käytössä olevia palkitsemisen periaatteita ja menettelytapoja, koska henkilöstö on niihin vähiten tyytyväinen.

- henkilöstökeskuksen ja Oiva Akatemian tulee järjestää esimiehille ja työntekijöille koulutusta työpaikkakiusaamisen tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi.

- työpaikkakiusaamisen tilaa kaupungilla tulee kartoittaa ja seurata tarkemmin. Henkilöstökeskuksen tulee kehittää keinoja kiusaamiseen puuttumiseksi ja sen ehkäisemiseksi.

Kaupunginhallitus toteaa, että vaikka palkitsemista koskeva kysymys saa matalan arvon työhyvinvointikyselyssä, on vaikea arvioida, onko Helsingin kaupungin henkilöstö palkitsemiseen muiden kuntien henkilöstöä tyytymättömämpää. Helsingissä on käytössä useita sellaisia palkitsemiskeinoja, joita muualla kuntasektorilla käytetään hyvin vähän. Näitä ovat esim. tulospalkkiot ja kannustuslisät.

Palkitsemista on kehitetty strategiaohjelmassa määritellyllä tavalla. Tavoitteiden toteuttamiseen sidotun ja yksilöllisiä vaihtoehtoja tarjoavan palkitsemisen kehittämistä jatketaan edelleen. Työhyvinvointikyselyssä seurataan erityisesti myös sitä, miten oikeudenmukaiseksi henkilöstö kokee palkitsemisen.

Epäasiallisen kohtelun torjumiseksi on valmisteltu monipuolinen toimenpideohjelma. Ohjelmaan sisältyy muun muassa vuonna 2011 uudistettu "Helsingin Hengessä – sopua ja sovittelua" - opas, joka sisältää kaupungin toimintaohjeen ristiriitojen rakentavaan käsittelyyn ja sovitteluun. Opasta hyödynnetään suunnitelmallisesti työyhteisöissä ja erilaisissa koulutustilaisuuksissa. Keskeistä on vahvistaa esimiesten osaamista ja valmiuksia puuttua poikkeamatilanteisiin päättäväisesti ja viivytyksettä. Henkilöstökeskuksen, työterveyskeskuksen ja Oiva Akatemian yhteistyönä selvennetään toimijoiden rooleja tuettaessa esimiehiä ja johtoa ristiriitatilanteiden hoitamisessa.

Epäasiallisen kohtelun torjumiseen liittyvistä toimenpiteistä on laadittu myös viestintäsuunnitelma. Henkilöstökeskus kartoittaa ja seuraa jatkuvasti työpaikkakiusaamisen tilaa kaupungilla käytettävissä olevin keinoin.

4.1.6 Energiansäästötoimenpiteet

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginhallituksen tulee lisätä hallintokuntien ja konserniyhtiöiden energiansäästötavoitteiden määrää.

- hallintokuntien tulee jatkaa energiansäästötoimenpiteitä sekä niitä koskevaa valistustoimintaa, jotta energiansäästön ja kasvihuonekaasujen vähentämisen velvoitteet saavutetaan.

Kaupunginhallitus toteaa, että vuoden 2013 talousarvion laatimisohteissa on ohjeistettu hallintokuntia laatimaan tai päivittämään sitovia energiansäästötavoitteita koskeva toimintasuunnitelma viimeistään vuoden 2012 loppuun mennessä. Suunnitelmaan tulee sisällyttää kuvaus käyttäjien, ylläpitäjien ja kiinteistönhuollon välisestä yhteistyöstä pyrittäessä rakennusten oikeanlaisen energiatehokkuuden, ylläpidon ja käytön aikaansaamiseen. Valmiit toimintasuunnitelmat tullaan julkaisemaan energiansäästöneuvottelukunnan nettisivuilla säästöideoiden ja -käytäntöjen jakamiseksi hallintokuntien kesken. Keskeisten toimenpiteiden selvittämiseksi energiansäästötavoitteen saavuttamisessa HKR-Rakennuttaja tarjoaa apuaan hallintokuntien toimintasuunnitelmien laadinnassa ja päivittämisessä sekä käytännön toimenpiteiden suorittamisessa. Kaupunginhallitus katsoo ohjeistuksen olevan toistaiseksi riittävää.

Kaupunginhallitus toteaa, että energiansäästötoimenpiteet tulee laittaa tärkeysjärjestykseen siten, että rakennusten energiatehokkaaseen käyttöön liittyvät toimenpiteet asetetaan etusijalle ja takaisinmaksuajaltaan pitkät ja kalliit toteutetaan myöhemmin.

4.1.7 Terveysvaikutusten arviointi päätöksenteossa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- terveyskeskuksen on uuden terveydenhuoltolain johdosta järjestettävä uusi tiedottamiskierros ja koulutusta päätöksenteon terveysvaikutusten nopeasta ennakoarvioinnista.
- ohjeen käytön markkinointi ja koulutus tulee kohdentaa sellaisille virastoille, jotka tekevät kuntalaisten terveyteen liittyviä päätösesityksiä, mutta jotka eivät vielä käytä nykyistä ohjetta.
- ohjeen käytössä voidaan joustaa niissä tapauksissa, joissa terveyteen liittyviä päätöksiä ei tehdä tai jos käytössä on jokin yksityiskohtaisempi tai laajempi päätöksenteon terveysvaikutusten ennakoarviointimenetelmä.

Kaupunginhallitus toteaa, että talousarviossa vuodelle 2012 mainitaan, että terveyskeskuksen laatima ohje, "Päätösesityksen valmistelu ja nopea terveysvaikutusten arviointi", on kaikkien hallintokuntien käytettävissä ja sen käyttöönottoa jatketaan omassa ja muissa hallintokunnissa tarjoamalla koulutusta ja tukea.

4.2 kaupunkikonsernin arvioinnit

29.05.2012

4.2.1 Konsernijaoston aseman ja konserniohjeen vertailu suurissa kaupungeissa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupungin hajanaisen hallintorakenteen vuoksi konsernijaoston asemaa tulee täsmentää ja vahvistaa siten, että se kykenee nykyistä aktiivisemmin tarkastelemaan konserniyhteisöjen ja niistä muodostuvan kokonaisuuden toimivuutta ja rakennetta.

- keskeisimmille tytäryhteisöille tulee asettaa toiminnallisia tavoitteita ja niitä tulee seurata konsernijaostossa. Tytäryhteisöille tulee luoda toimialoittaiset strategiat ja pyrkiä lisäämään tytäryhteisöjen toimialakohtaista yhteistyötä.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan toteamukseen siltä osin, että konsernijaoston asemaa on syytä edelleen täsmentää ja vahvistaa konserniyhteisöjen kokonaisuuden toimivuuden parantamiseksi.

Kaupunginhallitus toteaa kuitenkin, että vertailtaessa Helsingin ja muiden suurten kaupunkien konserniohjausta, ei ensisijainen johtopäätös ole toteamuksessa mainittu Helsingin hajanaisen hallintorakenne vaan Helsingin kaupunkikonsernin monipuolisuus ja laajuus muihin kaupunkeihin verrattuna. Tämä ei johdu vain Helsingin koosta vaan myös tarjolla olevan palveluvalikoiman laajuudesta ja laadusta. Lisäksi Helsinki pääkaupunkina sekä seudun ja maan keskuksena järjestää monia palveluja, jotka eivät kuulu muiden kaupunkien tarjontaan. Monissa näissä palveluissa konserniyhteisöt ovat luonteva tapa organisoida palvelujen järjestäminen. Näistä syistä johtuen Helsingin konsernirakenne eroaa muista suuristakin kaupungeista.

Kaupunginhallitus toteaa, että se tulee tulevien vuosien talousarvio- ja strategiavalmistelussa antamaan linjaukset tavoitteiden asettamisesta tytäryhteisöille. Kaupunginhallitus katsoo, että toimialoittaisten strategioiden sijaan tytäryhteisöjen tulee noudattaa kaupunginvaltuuston hyväksymää kaupungin strategiaohjelmaa. Tytäryhteisöjen toimialakohtaisen yhteistyön lisäämisen tavoitteena tulee olla parempi palvelu kaupunkilaisille ja kaupunkikonsernin tuottavuuden lisääminen.

4.2.2 Konserniohjauksen tehostamistoimenpiteet

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- konsernijohtoon tulee arvioida konsernikokonaisuuden tarkoituksenmukaisuus, tarvittaessa ulkopuolisen konsultin avulla, ja

selvittää yhteisökohtaisesti kunkin yhteisön konserniin kuulumisen tarpeellisuus.

- konsernijohdon tulee arvioida, voidaanko oman toimen ohessa johdettuja yhteisöjä johtaa virkatyönä osana yhteisöä hallinnoivan viraston toimintaa, ja onko yhteisön toiminnan organisointi yhtiömuotoon perusteltua.
- ennakkosuostumuspyynnöt tulee laatia kirjalliseen muotoon ja dokumentoida asianmukaisesti.
- tytäryhteisöjen hallitusten tulee merkitä kaupunkikonsernin yhteiset toimintastrategiat yhteisöissä noudatettaviksi ohjeiksi.

Kaupunginhallitus toteaa, että arviointikertomuksen johtopäätöksenä oli, että konserniohjauksen tehostamisen toimenpiteet ovat tuottaneet tulosta. Kaupunginhallitus ilmoittaa, että se hyväksyy nykyisellään kaksi kertaa valtuustokaudessa tytäryhteisökohtaiset omistusta, kehittämisvisiota ja toiminnan tavoitteita koskevat omistajapoliittiset linjaukset, joissa mm. otetaan kantaa kunkin yhteisön konserniin kuulumisen tarpeellisuuteen ja organisaatiomuotoon. Konsernikokonaisuuden kattavampi tarkoituksenmukaisuuden arviointi ja mahdolliset uudistamishdotukset on luonteva valmistella osaksi seuraavaa strategiaohjelmaa.

Kaupunginhallitus toteaa, että nykyistä ennakkosuostumuskäytäntöä voidaan pitää riittävänä.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan toteamukseen, että tytäryhteisöjen hallitusten tulee merkitä kaupunkikonsernin yhteiset toimintastrategiat yhteisöissä noudatettaviksi ohjeiksi.

4.2.3 Liikuntakonsernin omistajaohjaus

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginhallituksen konsernijaoston tulee selvittää Jääkenttäsäätiön omistuksessa olevien yhtiöiden yhdistämisestä syntyvät hyödyt ja haitat.
- kaupungin omistajaohjausta liikuntakonsernin yhteisöissä tulee lisätä asettamalla niille yhteisiä toiminnallisia tavoitteita.
- Töölön urheilukeskittymän alueella toimivien, kaupungin omistamien yhteisöjen ja liikuntaviraston tulee strategiaohjelman tavoitteen mukaisesti selvittää mahdollisuuksia toiminnalliseen ja hallinnolliseen yhteistyöhön.

- kiinteistöviraston tulee selvittää Helsingin kaupungin omistamien liikuntapaikkojen sisältämä korjausvelka ja ottaa se huomioon toiminnan suunnittelussa.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginhallituksen konsernijaoston työohjelmaan tullaan sisällyttämään Jääkenttäsäätiön omistuksessa olevien yhtiöiden yhdistymisestä syntyvien hyötyjen ja haittojen selvittäminen.

Kaupunginhallitus toteaa, että liikuntatoimen konserniohjauksen tehostamisessa tulisi pyrkiä painottamaan liikunnan tavoiteasetantaan perustuvaa konserniohjausta. Liikuntapalvelujen tuottavien kaupunkiyhtiöiden, säätiöiden ja kaupungin välille tulisi määritellä tarkemmin eri toimijoiden väliset roolit ja velvoitteet ja asettaa yhteisiä tavoitteita. Kaupunginhallitus toteaa, että talousarviovalmistelussa tullaan virastojen ja liikelaitosten tavoin konserniyhteisöille asettamaan tavoitteita.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan suositukseen, että Töölön urheilukeskittymän alueella toimivien, kaupungin omistavien yhteisöjen ja liikuntaviraston välisen hallinnollisen ja toiminnallisen yhteistyön mahdollisuudet on perusteltua selvittää.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan suositukseen liikuntapaikkojen korjausvelan selvittämisestä ja toteaa, että liikuntapaikkojen korjausvelan selvittäminen kattavasti on tärkeää. Liikuntapaikkojen rakentamisesta ja ylläpidosta vastaa pääasiassa liikuntavirasto. Liikuntavirasto on vuokrannut osan käytössä olevista rakennuksistaan kiinteistöviraston tilakeskukselta pääomavuokralla. Tilakeskus on omalta osaltaan selvittänyt rakennustensa korjausvelan ja seurannut sen kehittymistä pitkään. Liikuntaviraston tulisi selvittää korjausvelka liikuntapaikoistaan siihen soveltuvalla menetelmällä ja käyttää saatua tietoa korjausohjelmissaan ja toiminnassaan.

4.3 Toimialarajat ylittävät arvioinnit

4.3.1 Lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisten hankkeiden toiminnan jatkuminen ja hallintokuntien välinen yhteistyö tulee varmistaa erillirahoituksen jälkeenkin. Sosiaali- ja terveystointa ja sivistys- ja henkilöstötointa johtavien apulaiskaupunginjohtajien sekä virastopäälliköiden on varmistettava työn kaupunkitasoinen koordinointi ja yhteistyö virastojen välillä hyvinvointitavoitteiden toteuttamiseksi.

29.05.2012

- hankkeita, joista on saatu hyviä kokemuksia – kuten EasySport -toiminta – on laajennettava yläasteikäisiin ja soveltuvien osin toisella asteella opiskeleviin.

- terveyskeskuksen ja opetusviraston tulee parantaa kouluterveydenhuoltoa ja muuta oppilashuoltoa siten, että oppilaiden pääsy koululääkäriin, -psykologin, ja -kuraattorin vastaanotolle helpottuu.

- vaikka ehdotetut toimenpiteet kasvattavat menoja lyhyellä tähtämellä, toimenpiteet lisäävät hyvinvointia ja vähentävät kustannuksia pitkällä tähtämellä.

Kaupunginhallitus toteaa, että vuoden 2013 talousarvioehdotuksen laatimisoheissa todetaan Khn kannantotoissa, että LASU-rahoista teetetään vaikuttavuuden arviointi vuoden 2012 aikana ja päätetään sen jälkeen, missä muodossa toimintaa jatketaan.

Lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä terveyden edistämiseen ja terveyserojen supistamiseen panostetaan mm. neuvolatoiminnasta ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta annetun asetuksen mukaisesti sekä erilaisilla hankkeilla (mm. Tukevasti alkuun ja Tsemppari hankkeet) ja toimintamalleilla (mm. äitien EPDS masennusseula, laajat terveystarkastukset ja LaSu:n kuuluva Hyve 4-v). Neuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toiminnassa painotetaan terveystarkastusten kattavuutta kuitenkin niin, että huomioidaan resurssien kohdentaminen palveluja enemmän tarvitseville. Oppilas ja opiskelijamäärän vähenemisestä huolimatta koulunoppilashuoltohenkilökuntaan ei ole kohdennettu sopeutustoimenpiteitä. Kohdentamisessa käytetään apuna muilta hallintokunnilta saatavaa lapseen ja nuoreen liittyvää tietoa. Terveystarkastusohjelmien sisältöjen läpikäymistä jatketaan huomioiden päällekkäisen työn tekemisen välttäminen ja ammattikuntien väliset roolit. Neuvola ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa korostuu hallintokuntien välinen yhteistyö toimintamallien kehittämisessä.

Kaupunginhallitus ei pidä mahdollisena laajentaa matalankynnyksen liikuntapalvelujen kohdentamista myös vuosiluokille 7-10 ja lukioasteelle ilman, että tehostetaan nykyisiä toimintamalleja ja -rakenteita ja ilman, että kohdennetaan uudelleen taloudellisia resursseja.

4.3.2 Rakentamisen ja kiinteistönhoidon vastuut

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- hankesuunnittelun ohjaus, rakentamisen valvonta sekä kiinteistöjen ylläpidon ohjaus ja valvonta tulee toteuttaa riittävillä ja osaavilla resursseilla eri hallintokunnissa.
- HKR-Rakennuttajan ja Staran tulee yhdessä kiinteistöviraston tilakeskuksen kanssa kehittää edelleen yhteistyötään, jotta rakennuttaminen ja rakentamisen valvonta sujuvat paremmin.
- kiinteistöviraston tilakeskuksen ja Palmian on kehitettävä edelleen yhteistyötään laadukkaana kiinteistönhoidon turvaamiseksi.
- kiinteistöviraston tilakeskuksella tulee olla riittävät resurssit kiinteistöjen teknisen arvon säilyttämiseen.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginhallitus päätti 26.3.2012 vuoden 2013 talousarvioehdotuksen raamin ja talousarvio- sekä taloussuunnitelmaehdotuksen 2013–2015 laatimisoheiden käsittelyn yhteydessä, että talous- ja suunnittelukeskus tekee yhteistyössä rakennus- ja ympäristötointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan sekä kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan rooteleiden kanssa syyskuun 2012 loppuun mennessä kokonaisselvityksen kaupungin toimitilojen omistamisesta, ylläpidosta ja rakentamisesta. Selvityksen tavoitteena on tuottaa ratkaisuehdotuksia, miten näiden toimintojen kustannustehokkuutta ja palvelun laatua voidaan parantaa. Samassa yhteydessä tarkastellaan tarkastuskertomuksesta esiin nostettuja ongelmia.

4.4. Kaupunginjohtajan toimialaan liittyvät arvioinnit

4.4.1 Innovaatiorahaston tarkoitus ja määrärahojen käyttö

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- innovaatiorahaston toiminnan jatkamisen tarkoituksenmukaisuutta tulee vakavasti harkita. Selkeää näyttöä rahaston tarkoituksen toteutumisesta ei tullut arvioinnissa esille. Koska avustuksia on myönnetty osin puutteellisin perustein, kaupunginhallituksen tulee kiinnittää erityistä huomiota hakemusten perusteisiin ja hankkeiden talousarvioihin.

- taloudellisesti merkittävässä ja monivuotisissa hankkeissa tulee tehdä kevyt väliarviointi siitä, onko hankkeella saavutettavissa se tavoite, johon pyritään. Kaikista hankkeista on laadittava loppuarviointi.

- talous- ja suunnittelukeskuksen tulee valmistella tarvittavat muutokset innovaatiorahaston sääntöihin. Kaupunginhallituksen tulee tarkentaa

avustusten myöntämisperusteita sekä tarvittaessa esittää kaupunginvaltuustolle innovaatorahaston sääntömuutokset.

Kaupunginhallitus toteaa, että palvelujen ennakoluulottomaan kehittämiseen ja innovaatiotoimintaan liittyy aina riskinottoa. Arviointikertomuksessa on arvioitu 60 hankkeesta kolmea. Tämän pohjalta on todettu hankkeiden toteuttaneen innovatiivisuutta jossain määrin. Selkeää näyttöä siitä, että innovaatorahaston tarkoitus ei ole toteutunut ei esitetä. Arviointikertomuksessa ei esitetä, että innovaatorahaston avustusten myöntämisessä tai valvonnassa olisi tehty virheitä. Johtopäätöksissä todetaan, että innovaatorahastosta on myönnetty avustuksia osin puutteellisin perustein. Tätä puutteellisuutta ei ole tarkemmin eritelty. Kaupunginhallitus toteaa, että tarkastelluista kolmesta hankkeesta esimerkiksi Terveellinen kaupunginosa ohjelmassa kehitetty sähköinen terveyskortti oli Laatuokeskuksen vuoden 2011 laatuinnovaatiokilpailun voittaja.

Arviointikertomuksen johtopäätöksissä tulee selvästi esiin tutkimus- ja kehittämistoimintaan olennaisesti liittyvä ongelma. Arviointikertomuksessa todetaan, että hankkeiden innovatiivisuutta on vaikea arvioida hakemusvaiheessa, mutta silti hankkeille tulisi luoda tarkemmat kriteerit.

Kaupunginhallitus toteaa, että tarkastuslautakunnan toteamuksen mukaisesti on perusteltua ajoittain arvioida innovaatorahaston tarkoituksenmukaisuutta, jotta julkisten varojen käyttö on asianmukaista. Hyvän hallinnon ja innovaatorahaston vaikuttavuuden lisäämiseksi avustettavien hankkeiden kriteereitä on syytä kehittää.

Kaupunginhallitus toteaa, että se on 30.1.2012 päättäessään innovaatorahaston hankerahoituksesta lisännyt hankkeiden arviointia. Hankkeen päätyttyä toimijoiden on lähetettävä talous- ja suunnittelukeskukselle hankkeen/projektin loppuraportti sekä tilinpäätös. Raportissa on selvitettävä hankkeen aikaansaamat tulokset. Päättäneitä hankkeita koskeva raportti tuodaan kaupunginhallitukselle tiedoksi samalla, kun Khs käsittelee hankkeille myönnettävää rahoitusesitystä

Lisäksi kehitettävää on siinä, että taloudellisesti merkittävissä ja monivuotisissa hankkeissa tulee tehdä kevyt väliarviointi siitä, onko hankkeella saavutettavissa se tavoite, johon pyritään.

4.5 Rakennus- ja ympäristötoimen toimialaan liittyvät arvioinnit

4.5.1 Pääkaupunkiseudun ympäristötavoitteiden arviointi Helsingin osalta

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät kysymykset ovat niin mittavia, että sitä koskeva työ tulee organisoida nykyistä selkeämmin kaupunkitasolla ja sopia yhteistyöstä ja työnjaosta pääkaupunkiseututasolla.
- vastaavasti kaupunkien tulee Itämeren suojeluun tähtäävässä toiminnassaan pyrkiä yhteistyöhön valtion, järjestöjen ja muiden tahojen kanssa.
- viheralueet eivät tunne kaupunkirajoja, joten niiden suunnittelu on toteutettava pääkaupunkiseututasoisesti. Luonnonsuojelun kaupunkitaloudellisista vaikutuksista tulee käydä avointa keskustelua sekä löytää viheraluerakenteelle ekologisesti ja taloudellisesti kestäviä ratkaisuja ottamalla kaavoitukseen mukaan ekologinen asiantuntemus. Viheralueiden rakentamiseen ja hoitoon tulee varata vuosittain riittävät määrärahat.

Kaupunginhallitus toteaa, että raportissa mainittujen ilmastonmuutoksen hillintään liittyvien sopimusten tavoitteet on tuotu osaksi kaupungin strategiaohjelmaa. Ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät toimenpiteet on strategiaohjelmassa vastuutettu kaikille virastoille. Esimerkiksi kaupunkisuunnitteluvirastolla ja HKL:llä on joukkoliikenteen osuuden kasvattamiseen liittyviä sitovia tavoitteita. Kaikilla toimitiloja käyttävillä hallintokunnilla on tilankäytön tehostamista ja energian käyttöä koskevia säästötavoitteita. Helsingin energia vastaa energian tuotannosta ja siihen sisältyvistä ympäristökuorman vähentämistavoitteista. Kaupunginhallitus katsoo, että ilmastonmuutoksen hillintään liittyvä työ on organisoitu riittävän hyvin ja ilmastonmuutoksen hillintää koskeviin tavoitteisiin päästään, kuten raportissakin todetaan.

Ilmastonmuutoksen hillintä on suuren mittakaavan asia, jossa valtion toimenpiteet ovat suuremmassa roolissa kuin kaupungin. Kaupunki voisi vaikuttaa valtioon päin, jotta valtio omin keinoin edistäisi mm. puhtaan teknologia kehitystä ja käyttöönottoa, energiatehokasta kaavoitusta ja rakentamista, ympäristöystävällisempää kulutuskäyttäytymistä sekä liikenteen päästöjen pienentämistä puhtaan teknologian käytön lisäksi mm. joukkoliikenneinfraan panostamalla.

Itämerihaaste on ollut esillä mm. useissa eri tilaisuuksissa EUROCIITIES Environment forum:ssa, Kotkan meripäivien Itämeriseminaarissa sekä Helsingissä pidetyssä EU:n Itämeristrategian seminaarissa. Itämerihaastetta on esitelty myös ympäristöministeriön virkamiehille. Vuonna 2012 keväällä järjestetään seminaari Raumalla sekä Kansallinen seminaari Helsingissä. Vuonna 2012 uusien toimijoiden haastamisessa mukaan haasteeseen pääfokus on

kansainvälisissä kaupungeissa ja organisaatioissa. Kansainvälistä toimintaa on ollut mm. Baltic Sea Challenge in Estonia ja Viron kuntamarkkinat -tapahtumissa sekä Action for a Healthier Sea: round table ja loppuseminaarissa.

Kaupunginhallitus toteaa, että Helsingin merkittävimmät viheralueet ovat yhteydessä muihin maakunnan viheralueisiin ja niiden yhteys tulee säilyttää. Helsingin yleiskaavan laadinta on käynnistynyt ja työssä kuullaan myös naapurikaupunkien suunnittelijoita. Asumisen tiivistyminen on hajautumista parempi vaihtoehto ympäristölle. Siksi Helsingin tulee tukea asuinrakentamista ja laskea sen kustannuksia, jotta kehyskuntien sijaan asuinpaikaksi valikoituisi useammin Helsinki ja yhtenäiset viheralueet voisivat palvella tarkoitustaan Helsingin lähialueilla. Raportissa tarkoitetun luonnonympäristön rakentamiseen ei tarvitse lisätä määrärahoja, puistoja rakennetaan valtuuston vuosittain päättämän budjetin mukaisesti.

4.6 Sosiaali- ja terveystoimen toimialaan liittyvät arvioinnit

4.6.1 Huostaanotot

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- sosiaaliviraston tulee taata kotipalvelujen saatavuus lapsiperheiden arjen tukemisessa huostaanottojen ennaltaehkäisemiseksi. Lapsiperheiden kotipalveluista ja varhaisesta tuesta tulee tiedottaa aktiivisesti perheille.

- sosiaali- ja terveystoimessa tulee panostaa lapsiperheiden vanhempien mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuuteen, vaikuttavuuteen sekä kuntoutumisen tukemiseen, koska se edistää ongelmaperheiden lasten ja nuorten kasvuolojen paranemista.

- sosiaaliviraston tulee kehittää keinoja sijaisperheiden hankintaan ja lisätä ammatillisten perhekotien määrää lastensuojelun kustannusten vähentämiseksi, sillä perhehoito on laitoshoidon taloudellisempaa.

- läheisneuvonpitoa tulee kehittää ja vakiinnuttaa saatujen kokemusten pohjalta lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisesti.

- on kehitettävä keinoja ja tukimuotoja, joilla edesautetaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työssä pysymistä ja työhyvinvointia.

Kaupunginhallitus toteaa, että mm. talousarviossa vuodelle 2012 todetaan seuraavaa. Lapsiperheiden palveluissa jatketaan lastensuojelun palvelurakennemuutoksen toteuttamista. Lastensuojelun

perhehoitoa lisätään suunnitelmallisesti. Avohuoltoa vahvistetaan sijaishuollon tarpeen vähentämiseksi.

Edelleen talousarviossa todetaan, että perhehoitajille maksettava vähimmäispalkkio nousee 1.1.2012 lähtien 650 euroon perhehoidossa olevaa henkilöä kohden. Lastensuojelulain muutoksen mukaisesti laitoshuoltoa järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla. Lisäksi talousarviossa todetaan, että lapsiperheiden kotipalvelua uudistetaan perheiden tukemiseksi.

Edelleen kaupunginhallitus toteaa, että myös päihdehuollon rakennemuutosta jatketaan. Hoidon painopiste on avopalveluissa.

4.6.2 Toimeentulotuki

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- sosiaaliviraston tulee pyrkiä nykyistä realistisempaan arvioon toimeentulotuen budjetoinnissa.
- työikäntöjiä tulee kehittää niin, että toimeentulotuen asiakkaat saavat palveluja yhdenvertaisesti palvelupisteestä riippumatta.
- toimeentulotuen kielteisiin päätöksiin tulee liittää nykyistä selkeämmät perustelut.
- toimeentulotuen sähköisen asioinnin lisäksi on syytä kehittää palvelun saavutettavuutta puhelimitse esimerkiksi takaisinsoittojärjestelmän avulla.
- kaupungin tulee edistää pätevän henkilöstön palkkaamista sosiaaliasemille.
- koska yksinhuoltajien pitkäaikainen toimeentuloasiakkuus on huostaanottoriski, tulee harkinnanvaraisen ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen kriteerejä näiden asiakkaiden osalta tarkistaa.

Kaupunginhallitus toteaa, että vuoden 2012 talousarviota laadittaessa arvioitiin, että takuueläkkeen voimaantulo vuonna 2011 laskisi edelleen asiakkaiden määrää myös vuonna 2012. Toimeentulotuen menokehitys vaikuttaisi olevan työllisyystilastoja helpommin suhdanteisiin reagoiva ja siten vaikeasti arvioitava.

4.6.3 Sosiaaliviraston ostamien asiakaspalvelujen laadunvalvonta

29.05.2012

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- sosiaaliviraston tulee edellyttää sopimustuottajiltaan lakisääteisen omavalvontasuunnitelman esittämistä.
- sosiaaliseen kuntoutukseen on syytä kehittää dokumentointijärjestelmä laadunvalvontaan.
- ruotsinkielisten sosiaalipalvelujen ja vammaispalvelujen ostopalvelujen laadun seurannan tulee olla toimivaa.
- vammaispalvelujen ja vanhuspalvelujen on tehtävä yhteistyötä hyvien kokemusten vaihtamiseksi palveluasumisen ostopalvelujen laadunvalvonnasta.

Kaupunginhallitus toteaa, että sosiaaliviraston ostamien asiakaspalvelujen laadunvalvonnan kehittämisessä voidaan huomioida tarkastuslautakunnan esittämät tavat systematisoida valvontaa. Lisäksi Khs toteaa, että ostajan lisäksi yksityisiä palveluntuottajia valvovat myös valtion aluehallintoviranomaiset.

4.6.4 Kouluterveydenhuollon mitoitus ja toimivuus

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kouluterveydenhuollossa tulee tavoitettavuuden parantamiseksi olla lääkäreitä STM:n laatusuosituksen mukaisesti.
- koulujen fyysisiä työoloja, kuten huoneilman laatua ja ergonomiaa, tulee parantaa ja seurata ohjeistuksen mukaisesti eli kolmen vuoden välein.

Kaupunginhallitus toteaa, että sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toiminnassa painotetaan terveystarkastusten kattavuutta kuitenkin niin, että huomioidaan resurssien kohdentaminen palveluja enemmän tarvitseville. Oppilas ja opiskelijamäärän vähenemisestä huolimatta koulunoppilashuoltohenkilökuntaan ei ole kohdennettu sopeutustoimien pitoa. Kohdentamisessa käytetään apuna muilta hallintokunnilta saatavaa lapseen ja nuoreen liittyvää tietoa. Terveystarkastusohjelmien sisältöjen läpikäymistä jatketaan huomioiden päällekkäisen työn tekemisen välttäminen ja ammattikuntien väliset roolit.

4.7 Sivistys- ja henkilöstötoimen toimialaan liittyvät arvioinnit

4.7.1 Koulupudokkaat ja toisen asteen koulutuspaikkojen riittävyys

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- valtion suuntaan tulee toimia aktiivisesti toisen asteen aloituspaikkojen lisäämiseksi ja/tai paikkojen sääntelyn purkamiseksi pääkaupunkiseudulla.
- valtion suuntaan tulee toimia aloitteellisesti myös oppilaitosten rahoitusperusteiden muuttamiseksi tuloksellisuuden huomioon ottavaan suuntaan sekä opintotuen myöntämisperusteiden tarkentamiseksi.
- opintojen keskeyttämistä tulee pyrkiä ehkäisemään luomalla oppilaitoksille yhteiset pelisäännöt poissaolojen tiukemmasta seurannasta ja perusteettomiin poissaoloihin ajoissa puuttumisesta. Varhaisen puuttumisen keinoille tulee turvata tarpeelliset resurssit.
- oppilaiden ja heidän vanhempiensa tietämystä eri koulutus- ja ammattivaihtoehtoista tulee parantaa jo peruskoulussa. Yhteishakuprosessia on kehitettävä siten, että eri koulutusvaihtoehdot ja valintojen vaikutukset tulevat heille selviksi riittävän ajoissa.
- koulupudokkuutta ehkäisevien toimintojen riittävä rahoitus tulee varmistaa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä Itä-Helsingin palveluiden resursseihin.
- koulupudokkuuden ehkäiseminen ja nuorten työllisyydenhoidon vastuu tulee keskittää selkeästi yhteen paikkaan ja luoda ilman opiskelupaikkaa oleville nuorille yhden luukun palvelupiste.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupungin strategiaohjelman 2009–2012 mukaisesti ammatillisen perusopetuksen on lisätty ja suunnattu vastaamaan laadullisesti ja määrällisesti paremmin nuorten sekä työ- ja elinkeinoelämän tarpeita. Opinto-ohjauksessa painotetaan työllistävien alojen houkuttavuutta ja koulutustarjontaa vähennetty aloilla, joissa on heikko työllistymisaste koulutuksen jälkeen.

Kaupunginhallitus toteaa, että oppilaitosten rahoitusperusteiden tulisi perustua enemmän tuloksellisuusperusteiseksi osana opintojen keskeyttämisen vähentämisen prosessia. Kaupunginhallitus toteaa, että opintuen rakenteellista kehittämistä valmistelevaan asetetaan työryhmä valtion taholta. Opintotuen uudistamista koskevat linjapäätökset tehdään vuonna 2013 ja uudistettu opintotukijärjestelmä on voimassa vuonna 2014. Tavoitteena on parantaa opintotuen käyttöastetta sekä mahdollistaa tavoitteellinen ja täysipainoinen opiskelu ja valmistuminen tavoiteajassa. Uudistuksen lähtökohtana on kustannusneutraalisuus.

Ammatillisissa oppilaitoksissa ohjaus- ja tukitoimiin ryhdytään, kun opiskelijan opinnot eivät etene suunnitelman mukaisesti, poissaoloja ja

etenemisesteitä ilmenee tai opiskelija on keskeyttämässä opintojaan. Opintojen keskeyttämistä oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa perusopetuksessa vähennetään ja tutkinnon suorittamista kolmessa vuodessa lisätään kehittämällä ja yhtenäistämällä oppilaitosten johtamisjärjestelmiä, opetuksen rakenteita ja opetusmenetelmiä sekä parantamalla ohjaus- ja tukitoimien suunnitelmallisuutta. Hallintokuntien rajat ylittäviä tuki- ja ohjauspalveluita tuetaan tämän lisäksi.

Oppisopimuskoulutuksessa opintojen loppuunsaattamista on vahvistettu työoppimisen tukiprosesseja järjestämällä uusille oppisopimuskouluttajille työpaikkaohjaajakoulutus ja vahvistamalla opiskeluprosessin yhtenäistä seuranta oppisopimuskoulutukseen erityisesti suunnitellulla sähköisellä palautekyselyllä.

Peruskoulujen tuntikehyksen laskentaperiaatteen mukaan pääosa oppilaanohjauksen tuntiresursseista peruskouluissa on yleisopetuksen tuntikehyskaavan ulkopuolinen erä. Tämä takaa sen, että opinto-ohjaukseen kohdennetaan jo perusopetuksessa riittävä resurssi mahdollistaen yksittäisen nuoren kokonaisvaltaisen ja suunnitelmallisen tulevaisuuden suunnittelun koulun ja kodin välisenä yhteistyönä.

Strategiaohjelman 2009–2012 mukaisesti valtuustokaudella on lisätty positiivisen diskriminaation määrärahan määrää ja näin turvataan ja ennaltaehkäistään sosiaalisten ongelmien kasautumista, lisätään koulutuksellista tasa-arvoa ja sosiaalista tasapainoa eri alueiden kesken ja samalla varmistetaan koulupudokkuutta ehkäisevien toimintojen rahoituksen riittävyys osaksi.

Kaupunginhallitus toteaa lisäksi, että lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa on varattu erillismääräraha lasten ja nuorten yhteisöllisyyden vahvistamiseksi sekä koulutus- ja työllistämispolun turvaamiseksi vuodesta 2009 lähtien. Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -juhlavuoden kunniaksi peruskoulunsa päättävien helsinkiläisten nuorten koulutus- tai jatkopaikan turvaamiseksi ja ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseksi, on kaupunginvaltuusto myöntänyt lisäresurssin. Lisäksi vakiintunut Luotsi-toiminta ja tulevaisuustiski osaltansa auttavat nuorten oppivelvollisuuden loppuun saattamisessa. Kaupunginhallitus toteaa vielä, että opetustoimi koordinoi vuosittain lukuisia valtion, EU:n yms. rahoittamia ja myöntämiä harkinnanvaraisia hankkeita syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja koulutuksen loppuunsaattamiseksi taaten näin osaltaan rahoituksen jatkuvuutta ja riittävyyttä.

Kaupunginhallitus toteaa, että koulupudokkuutta ehkäisevät ja nuorten työllisyyttä edistävät toimenpiteet tulee keskittää järkevään määrään toimipisteitä huomioiden alueelliset erot, vaatimukset ja tarpeet sekä

kasvava erityistä tukea tarvitsevien ja maahanmuuttajataustaisten nuorten määrä. Tämä edellyttää ylihallintokuntien välistä tiivistä yhteistyötä ja vastuun ja johtajuuden selkeämpää jakamista eri hallintokuntien kesken.

4.7.2 Asiantuntijapalveluiden osto

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- sivistys- ja henkilöstötoimen tulee lisätä hankintayhteistyötä samansisältöisten asiantuntijapalvelujen osalta.
- laatutekijöiden ja -kriteerien määrittelyssä tulee tehdä yhteistyötä kaupunkitasolla ja hallintokuntien välillä parhaiden käytäntöjen oppimiseksi.
- kehitteillä oleva kaupunkitasoinen sopimustenhallintajärjestelmä tulee ottaa käyttöön mahdollisimman nopeasti hallintokuntien hankintojen tehostamiseksi.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan suositukseen, että sivistys- ja henkilöstötoimen tulee lisätä hankintayhteistyötä samansisältöisten asiantuntijapalveluiden osalta sekä tehdä yhteistyötä kaupunkitasolla.

Kaupunginhallitus toteaa, että hallintokeskuksen vastuulla oleva kaupunkiyhteinen sopimuksenhallintajärjestelmä sisältyy tietotekniikan hankeohjelmaan. Hallintokuntien sopimushallintakäytäntöjä koskeva selvitys on saatu valmiiksi. Seuraavaksi tehdään vaatimusmäärittelyn viimeistely ja järjestelmähankinnan kilpailuttaminen.

4.7.3 Liikuntaviraston vuokrasubventiot

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- liikuntatoimen talousarvion perusteluosassa tulee esittää, miten paljon liikuntatoimi myöntää vuosittain avustuksia vuokrasubventioina suhteessa kiinteistöviraston määrittelemään markkinavuokraan.

Kaupunginhallitus toteaa, että liikuntaviraston tulee esittää talousarvion perusteluosassa tarkemmin ja selvemmin myöntämiensä vuokrasubventioiden määrän suhde kiinteistöviraston määrittelemään markkinavuokraan.

29.05.2012

4.8. Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimen toimialaan liittyvät arvioinnit

4.8.1 Vanhenevien asuinalueiden ja niiden rakennuskannan korjaustarve

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupungin omia rakennusmääräyksiä on syytä tarkastella rakennusvalvontaviraston ja kaupunkisuunnitteluviraston toimesta, koska valtakunnallisia ohjeita tiukemmat kaupungin omat normit lisäävät rakennuskustannuksia.
- kaupungin esteettömyysmääräyksiä tulee tarkistaa siten, että ne vastaavat valtakunnallisia linjauksia.
- hintavalvottuun ara-tuotantoon ja asuntotuotantotoimistolle tulee varmistaa riittävä tontti-tarjonta myös täydennysrakentamisalueilla.
- peruskorjaushankkeiden kustannusarvioissa tulee ottaa tarkemmin huomioon mahdolliset puutteelliset piirustus- ja rakennetiedot, koska ne voivat aiheuttaa huomattavia lisä- ja muutostyökustannuksia.
- kaupunginhallituksen tulee selvittää syyt siihen, miksi asuntojen vuosittainen korjausmäärä on ollut edelleenkin melko vähäinen.

Kaupunginhallitus yhtyy tarkastuslautakunnan toteamuksiin kaupungin omien määräysten tarkistamisesta ja pitää erittäin tärkeänä että rakennus- ja esteettömyysmääräykset tarkistetaan siten, että voidaan alentaa rakennuskustannuksia.

Kaupunginhallitus toteaa, että asuntorakentamiseen liittyvät vaikeudet on tunnistettu ja kaupunginhallitus on huolissaan asumiskustannusten noususta Helsingissä. Muutama vuosi sitten toteutettiin valtakunnallinen rakentamisen normien tarkasteluprojekti, jossa huomattiin, että tiukat väestösuojavaatimukset olivat suuri yksittäinen asumiskustannuksiin vaikuttava tekijä. Väestönsuojien rakentamismääräykset asetetaan sisäministeriössä, ja Helsingin rakennusvalvonta valvoo niiden noudattamista. Pysäköinnin mitoittamiseen on haettu joustoa ja vaihtoehtoja kustannustehokkaista ratkaisuista, jotta täydennysrakentamissuunnitelmat eivät kaatuisi pysäköinnin tuottamiin kustannuksiin. Pysäköintipoliittinen selvitys on valmisteilla kaupunkisuunnitteluvirastossa. Kokeiluhankkeissa tulevaisuudessa nähdään miten asuntojen haluttavuus ja asumisen kustannukset muuttuvat, kun autopaikkoja rakennetaan normaalia vähemmän. Uusien asuinkerrostalojen yhteistilavaatimukset näyttävät myös tuovan lisäkustannuksia, joiden merkityksellisyydestä halutaan lisätietoja. Asuntotuotantotoimisto on tekemässä yhdessä

tietokeskuksen kanssa selvitystä viime vuosina toteutuneiden kerros- ja pientalohankkeiden yhteistiloista ja niiden käytöstä.

Kaupunginhallitus toteaa, että kaupunginhallitus päättää kuluvan vuoden aikana kaupungin esteettömyyslinjauksista, joissa tullaan ottamaan huomioon asuinrakentamisen kustannuksiin vaikuttavat tekijät.

Kaupunginhallitus toteaa, että korjausrakentaminen on uudisrakentamiseen verrattuna erityisen haasteellista, mutta kaupungin peruskorjauskohteiden suunnittelussa käytetään parhaita mahdollisia resursseja.

Kaupunginhallitus toteaa, että Helsingin kaupunki omistaa asuntotuotantoon kaavoitetusta maasta noin 70 prosenttia. Suurimmat kaupungin omistamat maa-alueet sijaitsevat suurilla alueprojektialueilla. Täydennysrakentamisalueiden maanomistus on pirstaleisempaa, mutta kerrostalokaavojen osalta pääosin kaupungin omistamaa. Asuntotuotantotoimisto rakentaa vain kaupungin maalle ja on riippuvainen siten maanomistusolosuhteista.

Täydennysrakentamiskaavoista osa sijoittuu yksityiselle tai valtion maalle. Uudessa maankäytön ja asumisen toteutusohjelmassa (valtuustokäsittelyssä touko-kesäkuun 2012 aikana) on ehdotettu, että kaupunki pyrkisi yksityisen maan osalta maankäyttösopimuksin varmistamaan ara-tuotannon mahdollisuudet. Valtion maan osalta tavoitteena on, että Helsingin seudun ja valtion aiesopimukseen tulee kirjaus, että valtion luovuttama maa tulee saada kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon.

Koko kaupungin osalta tavoitteena on, että rakennettavista asunnoista 20 prosenttia eli 1000 olisi valtion tukemaa vuokratuotantoa. Kaupungin oman tuotannon osalta hallintamuotojakauma on ara-painotteisempi ja tavoitteena on rakentaa puolet eli 750 asuntoa valtion tukemina vuokra-asuntoina. Suurilla projektialueilla alueen hallinta- ja rahoitusmuotojakaumat tehdään hallintokuntien välisenä yhteistyötä ja niiden toteutumista seurataan vuosittain.

Täydennysrakentamisalueiden osalta on useimmiten kyse yksittäisistä tonteista ja tällöin hallinta- ja rahoitusmuotojakauma tulee harkita tapauskohtaisesti. Alueilla, joilla vuokra-asuntojen määrä on jo nyt merkittävä, täydennysrakentamisella pyritään tasapainottamaan tilannetta. Tämä rajoittaa osaltaan ara-tuotantoon soveltuvien tonttien määrää.

Täydennysrakentamisalueiden asemakaavat laaditaan useimmiten yksitellen pienempinä aluekokonaisuuksina. Kaavaprosessit ovat usein pitkiä ja työläitä jo siitä syystä, että olemassa olevilla alueilla suunnittelua tehdään vuorovaikutuksessa alueiden asukkaiden kanssa.

29.05.2012

Lisäksi uudet tontit sijoittuvat ympäristökysymyksien (mm. melun) ja maaperänkin puolesta vaikeammille alueille kuin alkuperäinen rakennuskanta.

Kaupungin maan osalta tontinluovutus pyritään perustilanteessa ajoittamaan niin, että asuntotontti on rakentamiskelpoinen 1-2 vuoden kuluttua. Kaavan puolesta rakentamiskelpoisia kerrostalotontteja ei ole täydennysrakentamisalueilla vapaana, vaan sitä myöten kun kaava valmistuu, käynnistetään tonttien luovutus. Joissain merkittävässä täydennysrakentamiskohteissa on päädytty varaamaan tontit jo ennen kaavan valmistumista, jotta rakennuttajalla olisi mahdollisuus myötävaikuttaa kaavan sisältöön.

Aloittamattomien tontinvarausten määrä pyritään pitämään noin kolmen vuoden kaupungin maan asuntotuotannon määrää vastaavalla tasolla. Näin tulee pyrkiä myös kaupungin oman tuotannon osalta. Aloittamattomia tontinvarauksia on tällä hetkellä 11 500 asunnon rakentamiseksi ja näistä noin 40 prosenttia on luovutettu asuntotuotantotoimikunnalle.

Asuntorakentamisen pysäköintiratkaisujen kustannukset ovat nousseet. Vielä muutamille lähiöalueille on voitu suunnitella täydennysrakentamista siten, että kaavaratkaisu mahdollistaa sekä tehokkaan lisärakentamisen että maantasopysäköinnin. Tulevaisuudessa näin ei ole tiivistyvässä kaupunkirakenteessa. Pysäköinnin mitoittamiseen on haettu joustoa ja vaihtoehtoja kustannustehokkaista ratkaisuista, jotta myös ara-tuotantoon soveltuvat täydennysrakentamissuunnitelmat eivät kaatuisi pysäköinnin tuottamiin kustannuksiin.

Kaupunginhallitus toteaa asuntojen korjaamisesta, että valtaosa kaupungin omistamista asunnoista on kaupungin omistamien yhtiöiden omistuksessa. Arviointikertomuksessa on huomioitu ainoastaan kaupungin oman ara-vuokrakannan peruskorjaukset niiltä osin kuin ne ovat asuntotuotantotoimiston tekemiä. Lisäksi luvuista puuttuvat yhtiön omatoimiset korjaukset, joita asuntotuotantotoimisto ei hankkeiden pienuuden vuoksi rakennuta. Vuoden 2012 alussa kaupungin alueelliset kiinteistöyhtiöt fuusioitiin Helsingin kaupungin asunnot oy:ksi, jonka vastuulla suuret peruskorjaukset ovat. Hekalla on mahdollisuus tilata peruskorjauksia myös muilta toimijoilta kuin asuntotuotantotoimistolta. Yhtiöt vastaavat kiinteistönpidosta ja ohjelmoivat korjaukset systemaattisesti pitkän tähtäyksen suunnitelmissaan. Vuosittain korjattavien asuntojen määrässä on vaihtelua, koska asuntokanta on hyvin eri-ikäistä. Näiden omatoimisten korjauksien osuus on yhteensä kuitenkin huomattava. Kaupunginhallitus ei näe aihetta erillisen selvityksen tekemiseen.

Esittelijä

29.05.2012

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Marko Karvinen, strategiapäällikkö, puhelin: 310 36257
marko.karvinen(a)hel.fi

Nuorisolautakunta 10.05.2012 § 51

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Nuorisolautakunta päätti antaa tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon kertomuksen kohdista 1.6, 4.3.1, 4.7.1 ja 4.7.2.

1.6 Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät toimenpiteet

Nuorisoasiainkeskus on ryhtynyt tarkastuslautakunnan esittämiin korjaaviin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi. Vuonna 2011 nuorisoasiainkeskus sai kaksi tilintarkastuksen väliraporttia.

Väliraportti tilivuoden 2011 tilintarkastuksesta 16.11.2011 (Ernst & Young)

Nuorisoasiainkeskuksessa hankinnan oli hyväksynyt henkilö jolla ei ollut siinä yksikössä hankintavaltautusta. Henkilö oli siirtynyt toiseen työyksikköön ja edellisessä työyksikössä henkilöllä oli hankintavaltaudet.

Asia on korjattu Kosti ja Bip -järjestelmään.

Nuorisoasiainkeskuksessa yhdeltä laskujen hyväksyneeltä henkilöltä puuttui hyväksymisoikeudet.

Laskujen hyväksymisoikeuksien antamista on tarkennettu erityisesti sijaisten osalta.

Nuorisoasiainkeskuksessa oli tarkastuksen perusteella 1 112 Kosti – järjestelmässä tehtyä tilausta, joita ei ollut vastaanotettu.

Taloussihteeri on ohjeistanut tilausten vastaanottamista ja lähettää säännöllisin väliajoin muistutuksia henkilökunnalle asiasta.

Väliraportti tilivuoden 2011 tilintarkastuksesta 9.2.2012 (Ernst & Young)

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinginpelastuslaitos@hel.fi

Käyntiosoite

Agricolankatu 15 A
Helsinki 00530
www.hel.fi/pel

Puhelin

+358 9 310 1651

Faksi

+358 9 310 30029

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

800012-62637

Alv.nro

FI02012566

29.05.2012

Vuoden 2011 aikana nuorisolautakunta on päättänyt kahdesta kumppanuussopimuksesta nuorisojärjestön kanssa. Kumpaakaan sopimusta ei ole kilpailutettu, eikä perustetta suoraan ole dokumentoitu.

Nuorisoasiainkeskuksessa valmistellaan kesän 2012 aikana kumppanuustalojen kilpailutuksen tarjouspyynnön sisältö.

Tarkastuksessa havaittiin nuorisoasiainkeskuksen matkalaskuissa mm. seuraavia puutteita: matkasuunnitelmaa ei ollut laadittu, matkalaskuista puuttui matkaohjelma, matkalasku oli tehty ohjeitten vastaisesti yli kahden kuukauden kuluttua matkasta, matkakuluja oli korvattu ilman tositteita, päivärahaa oli maksettu liikaa.

Nuorisoasiainkeskukselle on valmistumassa oma tarkka ohjeistus matkalle lähtijälle ja matkan hyväksyjälle. Ohje on luettavissa Helmessä. Talpan kanssa on sovittu, että yli kahden kuukauden vanhoja matkalaskuja ei voi käsitellä enää M2. Kuukausittain lähetetään tieto henkilöille joilla on käsittelemättömiä luottokorttilaskuja tai matkalaskukuja M2:ssa.

Tarkastuksessa havaittiin, että kontrolli poistuneiden henkilöiden verkkotunnusten lukitsemiseen tai poistamiseen ei ole toimiva.

Nuorisoasiainkeskus on suunnittelemassa Helmeen it-pohjaista lomaketta, johon merkitään mm. uudelle henkilölle annetut käyttäjätunnukset, luottokortti, avaimet. Henkilön poistuessa lomake ohjautuu esimiehen toimesta henkilöille, jotka ovat oikeuksia myöntäneet. Näin varmistetaan muun muassa se, että käyttäjätunnukset, luottokortti tai avaimet eivät ole enää henkilön käytössä eroamisen jälkeen. Ennen lomakkeen valmistumista otetaan palkanlaskenta järjestelmästä (Hijat) kuukausittain raportti eronneista henkilöistä.

4.3.1 Lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteella III, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen, on kolme kärkihanketta, joista kahdessa on myös nuorisoasiankeskus mukana: loma- ja vapaa-ajan toimintojen kehittäminen sekä lasten ja nuorten osallisuusjärjestelmän kehittäminen.

Nuorisolautakunta pitää tärkeänä tarkastuslautakunnan arviointiraportissaan esittämää kannanottoa, että lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisten hankkeiden toiminnan jatkuminen ja

29.05.2012

hallintokuntien välinen yhteistyö tulee varmistaa erityisrahoituksen jälkeenkin.

Nuorisoasiainkeskuksen pienryhmätoiminta on lisääntynyt Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan saadulla erillismäärärahalla. Pienryhmissä on pystytty tarjoamaan aikaisempaa enemmän ei-suorituskeskeisiä matalan kynnyksen harrastuksia useammille nuorille. Loma- ja vapaa-ajan toimintoja kehitettäessä tulevaisuudessa voisi vielä enemmän painottaa hallintokuntien ja järjestöjen yhteistyötä; kumppanuutta.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman yhtenä tavoitteena on ollut luoda malleja tasapuoliseen harrastetoiminnan tarjoamiseen kaikille lapsille ja nuorille. Harrasteiden löytäminen yhden palvelun kautta tukee myös tämän tavoitteen toteutumista. Nuorisoasiainkeskuksen harrastushakupalvelu uudistettiin täydellisesti viime vuoden aikana. Harrastushakuun on luotu uusi hakumoottori joka mahdollistaa palvelun merkittävän laajentumisen tulevaisuudessa. Helsingin opetusviraston sähköisen harrastusharavan tarjonta liitettiin myös osaksi palvelua. Nuorisoasiainkeskuksen tuottama perinteinen kesäpassi julkaistaan jatkossa vain sähköisenä versiona osana harrastushakua. Nuorisoasiainkeskus tarjoaa järjestelmää maksuttomana palveluna jatkossa kaikille nuorisojärjestöille ja nuorille suunnattuja palveluja tarjoaville kaupungin eri hallintokunnille.

Lasten ja nuorten toimijuuden tukemisella ja osallistumisella on suuri merkitys kuntien kehittämisen kannalta. Osallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että lasten ja nuorten osallisuutta tukemassa on Ruudin ja vuorovaikutussuunnitelman kaltaisia rakenteita. Hyvätkään rakenteet eivät kuitenkaan yksistään takaa osallisuuden toteutumista. Nuorisolautakunta katsoo, että nuorten laaja-alaisen osallisuuden ja kuulluksi tulemisen toteutuminen jo asioiden valmisteluvaiheessa edellyttää ylimmän johdon ja keskijohdon sitoutumista ja tukea, sektorirajat ylittävien hankkeiden johtamista sekä kaupungin henkilöstön osaamisen vahvistamista. Koko lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudille, mukaan lukien vuorovaikutussuunnitelma -hankkeen toimintamallit tuleekin kehittää ja ottaa käyttöön vuoden 2012 aikana yhteinen kaupunkitasoinen arviointi- ja ohjausjärjestelmä. Syksyllä 2012 tavoitteena on koota eri virastojen edustajista koostuva yhteyshenkilöverkosto Ruuti-toiminnan edistämiseksi. Lisäksi tarkoituksena on, että keskeisistä virastopäälliköistä muodostuva ohjausryhmä arvioi vuosittain lasten ja nuorten osallisuuden edistymistä.

4.7.1 Koulupudokkaat ja toisen asteen koulutuspaikkojen riittävyys

Nuorisolautakunta pitää tärkeänä periaatteena tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esiin nostamaa näkemystä siitä, että koulupudokkuutta ehkäisevien toimintojen riittävä rahoitus tulee varmistaa. Osana tätä työtä, on Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sisältyvien toimintojen ja hankkeiden arviointi ja hyväksi havaittujen toimintamallien jatkorahoitus. Mainittujen laajojen monihallintokuntaisen yhteistyön muotojen vaikuttavuudesta on olemassa näyttöä. Esimerkiksi Luotsi-toiminnan jatkuva sisäinen arviointi sekä useat ulkopuoliset arvioinnit ovat osoittaneet, että toiminnalla on selkeitä positiivisia vaikutuksia asiakasnuorten elämään. Tällaisten työmuotojen resursoinnin turvaaminen tulevaisuudessa olisi merkittävä panostus koulupudokkuutta ja syrjäytymistä ehkäisevään työhön, ja tämä tulee ottaa huomioon seuraavaa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa.

Nuorten työllisyydenhoidon palvelujen kehittämisessä eri toimijoiden yhteistyö on erittäin arvokasta, kuten tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa todetaan. Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen Helsingissä, on yksi keskeinen hallintokuntien aktiivista yhteistyötä edellyttävä teema. Nuorisolautakunnan näkemyksen mukaan nuorisoasiainkeskuksella on valmiutta ja halua olla aktiivisesti mukana tämän yhteistyön parantamisessa ja vahvistamisessa, sekä lähitulevaisuuden ratkaisuja pohdittaessa myös mukana kantamassa vastuuta toimenpiteiden käytännön toteuttamisessa. Nuorisoasiainkeskuksella on keskeinen rooli tulevassa nuorisolain mukaisessa Nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa.

4.7.2 Asiantuntijapalveluiden osto

Nuorisoasiainkeskuksen asiantuntijapalvelujen hankinnoista vuonna 2011 – kaikkiaan 561 596 euroa – noin kaksi kolmasosaa tehtiin kaupungin sisäisiltä toimittajilta. Vain yksi kolmasosa hankittiin kaupungin ulkopuolelta.

Nuorisolautakunta pitää tärkeänä tarkastuslautakunnan tavoin sivistys- ja henkilöstötoimen hankintayhteistyön lisäämistä samansisältöisten asiantuntijapalveluiden osalta. Tämä on keskeistä nimenomaan hankinnoissa, jotka tehdään kaupungin sisäältä. Kaupungin ulkopuolelta hankittavat asiantuntijapalvelut puolestaan varioivat sisällöltään niin paljon (eläinlääkärikuluista pääkaupunkiseudun Mopo -hankkeen ostoihin), että hankintojen synkronointi tuskin sinällään tuo merkittävästi lisäarvoa organisaatiolle.

Laatutekijöiden ja -kriteerien määrittelyssä yhteistyön tekeminen kaupunkitasolla ja virastojen välillä on lautakunnan näkökulmasta suotavaa.

29.05.2012

Nuorisoasiainkeskus on osallistunut kaupungin sopimushallintajärjestelmän kehittämisen liikkeellelähtöön kuluvan vuoden alussa. Kehittämisprosessissa on luotu portfolio nuorisoasiainkeskuksen voimassa olevista sopimuksista. Samalla on määriteltä sopimusten vastuuhenkilöt, mahdolliset salassa pidettävät osiot ja sopimusten luonne. Nuorisolautakunta pitää tärkeänä kaupunkitasoisen sopimustenhallinta-järjestelmän edelleen kehittämistä. Samalla tavoitteena tulisi olla se, että järjestelmä on mahdollisimman käyttäjäystävällinen eikä kuormita tarpeettomasti hallintokuntia.

Esittelijä

nuorisotoimenjohtaja
Lauri Siurala

Lisätiedot

Pekka Sihvonen, kehittämispäällikkö, puhelin: 310 89034
pekka.sihvonen(a)hel.fi

Teknisen palvelun lautakunta 10.05.2012 § 94

Pöydälle 10.05.2012

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Teknisen palvelun lautakunta päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Timo Martiskainen

Lisätiedot

Kirsi Remes, yksikön johtaja, puhelin: 310 39270
kirsi.remes(a)hel.fi

Terveyslautakunta 08.05.2012 § 111

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Terveyslautakunta päätti antaa tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen kohdista 1.6; 4.1.7: 4.3.1; 4.6.1 ja 4.6.4 seuraavat, esittelijän ehdotuksen mukaiset lausunnot:

Arviointikertomuksen kohta 1.6: Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät toimenpiteet; Tarkastuslautakunnan edellyttämät toimenpiteet:

Tarkastuslautakunta toteaa, että

29.05.2012

- virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä viivyttlemättä korjaaviin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi
- talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolia kaupungin tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa tulee vahvistaa.

Lausunto arviointikertomuksen kohtaan 1.6: Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät toimenpiteet

"Yleisten suositusten osalta terveyslautakunta toteaa, että tilintarkastuksessa havaittujen puutteiden osalta terveyskeskuksessa on jo pitkään ollut normaali rutiini, että tarkastushavainnot käsitellään säännöllisesti ja korjaaville toimenpiteille nimetään selkeät vastuutahot. Tämä koskee luonnollisesti myös tietojärjestelmien kontrolloympäristössä havaittuja puutteita.

Terveyskeskuksen tietotekniikkahankkeiden suunnittelussa noudatetaan kaupungin tietotekniikkaohjelmaa, jonka toteutusta ohjaa kaupunginjohtajan vetämä tietotekniikkaohjelman koordinointiryhmä (TIPOK), jossa terveyskeskuksen edustajana on toimitusjohtaja. Kaupungin hankeohjelman valmistelua ohjaa ja seuraa rahoitusjohtajan johdolla tietohallinnon hankeohjausryhmä, jossa terveyskeskuksen edustajana on kehittämisjohtaja. Kaupungin tietohallintopalvelujen kehitystä ohjaa ja seuraa talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkapäällikön johdolla tietohallintopalvelujen johtoryhmä, jossa terveyskeskuksen edustajana toimii tietohallintopäällikkö.

Terveyskeskuksen tulevien vuosien tietohallinnon ja tietotekniikan hankeohjelma on laadittu talous- ja suunnittelukeskuksen antamien ohjeiden mukaan siten, että talousarvioesityksen osana tulee olemaan erittely tietohallinnon ja tietotekniikan kustannuksista ja esitykset niistä hankkeista, joita esitetään otettavaksi mukaan kaupungin tietotekniikan hankeohjelmaan. Terveyslautakunta pitää tärkeänä, että viraston tietotekniikkahankkeiden suunnittelulla on aiempaa kiinteämpi yhteys kaupunkitasoiseen tietotekniikan hankesuunnitteluun, jolloin hankkeiden yhteys kaupunkitasoiseen tietotekniikan kehittämiseen tulee varmistettua. Aiempina vuosina yhteys ei ole ollut riittävän kiinteä, mikä ei ole edesauttanut hankkeiden priorisointia.

Terveyslautakunta pitää tärkeänä kaupungin talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolin vahvistamista tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa.

Terveyskeskus tekee jatkuvasti yhteistyötä tietotekniikkaosaston kanssa mm. suurten, hallintokuntarajat ja organisaatorajat ylittävien tietojärjestelmähankkeiden suunnittelussa. Tietotekniikkaosaston koordinoititehtävä on erityisen tärkeä terveyskeskuksen, HUS -

29.05.2012

kuntayhtymän ja pääkaupunkiseudun kuntien yhteisen uuden potilastietojärjestelmän suunnittelu- ja hankintaprosessin ohjaamisessa."

Arviointikertomuksen kohta 4.1.7: Terveysvaikutusten arviointi päätöksenteossa;
Tarkastuslautakunnan edellyttämät toimenpiteet:

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- terveyskeskuksen on uuden terveydenhuoltolain johdosta järjestettävä uusi tiedottamiskierros ja koulutusta päätöksenteon terveysvaikutusten nopeasta ennakoarvioinnista,
- ohjeen käytön markkinointi ja koulutus tulee kohdentaa sellaisille virastoille, jotka tekevät kuntalaisten terveyteen liittyviä päätösesityksiä, mutta jotka eivät vielä käytä nykyistä ohjetta,
- ohjeen käytössä voidaan joustaa niissä tapauksissa, joissa terveyteen liittyviä päätöksiä ei tehdä tai jos käytössä on jokin yksityiskohtaisempi tai laajempi päätöksenteon terveysvaikutusten ennakoarviointimenetelmä.

Lausunto tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen kohtaan 4.1.7: Terveysvaikutusten arviointi päätöksenteossa

Terveyslautakunta pitää tärkeänä, että tarkastuslautakunta on arvioinut nopean terveysvaikutusten arvioinnin ohjeen tunnettavuutta ja noudattamista kaupungin virastoissa ja liikelaitoksissa. Tulokset vahvistavat terveyskeskuksen käsitystä siitä, että päätösten terveysvaikutusten arvioinnissa on puutteita.

Arvioinnin tulosten tultua nyt julkisiksi voidaan toimet tilanteen parantamiseksi aloittaa. Terveyslautakunta kannattaa sitä, että terveyskeskus järjestää aiheesta tiedottamiskierroksen ja koulutusta kohdentaen ne erityisesti tahoille, jotka eivät tunne tai muusta syystä käytä ohjetta. Samoin terveyslautakunta yhtyy käsitykseen siitä, että ohjeen käytöstä voidaan perustellusti joustaa.

Lisäksi terveyslautakunta toteaa, että terveyskeskus on vuodesta 2008 alkaen tiedottanut terveysvaikutusten arvioinnista ja siihen liittyvästä ohjeesta sähköisesti ja nimennyt yhden erityissuunnittelijoistaan yhdyshenkilöksi, johon tarvittaessa voidaan olla yhteydessä. Hän on vierailut eri tahoilla tiedottamassa ja kouluttamassa sekä antanut puhelinneuvontaa. Tätä toimintaa jatketaan edelleen.

Arviointikertomuksen kohta 4.3.1: Lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy;
Tarkastuslautakunnan edellyttämät toimenpiteet:

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisten hankkeiden toiminnan jatkuminen ja hallintokuntien välinen yhteistyö tulee varmistaa erillisrahoituksen jälkeenkin. Sosiaali- ja terveystointa ja sivistys- ja henkilöstötointa johtavien apulaiskaupunginjohtajien sekä virastopäälliköiden on varmistettava työn kaupunkitasoinen koordinointi ja yhteistyö virastojen välillä hyvinvointitavoitteiden toteuttamiseksi,
- hankkeita, joista on saatu hyviä kokemuksia – kuten EasySport -toiminta – on laajennettava yläasteikäisiin ja soveltuvien osin toisella asteella opiskeleviin,
- terveystakeskuksen ja opetusviraston tulee parantaa kouluterveydenhuoltoa ja muuta oppilashuoltoa siten, että oppilaiden pääsy koululääkäriin, -psykologin, ja -kuraattorin vastaanotolle helpottuu,
- vaikka ehdotetut toimenpiteet kasvattavat menoja lyhyellä tähtäimellä, toimenpiteet lisäävät hyvinvointia ja vähentävät kustannuksia pitkällä tähtäimellä.

Lausunto kohtaan 4.3.1: Lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy

"Lasten ja lapsiperheiden syrjäytymisen ehkäisemiseksi neuvolayksikön toiminnassa on suunnitelmallinen lastenneuvolan tarkastusohjelma, jota Helsingissä toteutetaan kattavasti. Neuvolan terveystarkastuksessa tarkastellaan koko perheen hyvinvointia ja terveyttä. Terveystarkastajan ja lääkärin palvelujen lisäksi on mahdollisuus tarvittaessa saada tukea myös mm. puheterapeutilta, fysioterapeutilta, neuvolapsykologilta, psykiatriselta sairaanhoitajalta, päihdehoitajalta ja sosiaalineuvojalta. Systemaattista hallintokuntien välistä yhteistyötä toteutetaan päivähoidossa olevien neljävuotiaiden lasten laajaan terveystarkastukseen kuuluvassa yhteistyössä perheen, päivähoidon ja neuvolan kesken. Lisäksi neuvolassa on tehty mm. yhteinen prosessi maahanmuuttajataustaisen lapsen kielen kehityksen tukemiseksi yhteistyössä neuvolan, päivähoidon ja alkuopetuksen kanssa 4–8-vuotiaille lapsille. Neuvolapalveluiden piiriin jo kuuluvia, mutta esim. määräaikaistarkastuksista poisjääneitä lapsia ja perheitä on aloitettu kartoittaa ja kutsua neuvolapalveluihin kerran vuodessa. Helsingissä neuvolatarkastusten lisäksi lasten rokotuskattavuus on erittäin hyvä, joka kertoo osittain neuvolapalvelujen runsaasta käytöstä ja perheiden hyvästä tavoittamisesta.

Terveystakeskuksen koulu- ja opiskeluterveydenhuollon yksikkö on ollut aloitteellinen ryhmätoiminnan järjestämisessä jo vuodesta 2008 alkaen. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon yksikön lisäksi liikuntavirasto, opetusvirasto ja työnväenopisto järjestävät yhteistyönä ylipainoisille alakoululaisille ja heidän perheilleen maksuttomia vertaistukiryhmiä koko Helsingin alueella (EasySport-startti). Suunnittelu ja toteutus tapahtuvat monen ammattiryhmän yhteistyönä. Lapsille järjestetään

liikuntaa ja vanhemmille tukea, tietoa ja tavoitteellisuutta lasten hyvinvoinnin ja painonhallinnan edistämisessä. Terveyskeskuksesta ryhmätoiminnan järjestämiseen osallistuvat muun muassa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajat ja terveyskeskuksen fysioterapeutit. Kouluterveydenhuolto etsii ryhmään lapset ja perheet, tapaa henkilökohtaisesti kaikki perheet ja osallistuu ryhmien vetämiseen ja lapsen seurantaan ryhmätoiminnan jälkeen.

Lasu-rahoituskauden aikana 2009–2012 liikuntaviraston panostus ja liikunnan osuus on vahvistunut. Tavoitteiden mukaisesti lasten liikunnan aktivoiminen on laajentunut koko perheen liikunnaksi. Toiminta on asettunut vakiintuneeksi virastojen väliseksi yhteistyöksi. Lasu-rahoitus on mahdollistanut ryhmätoiminnan laajentamisen kaikkien alakoulujen oppilaisiin koko Helsingin alueella. Yksilöön kohdistuvan toiminnan lisäksi esimerkiksi terveydenhoitajat toimivat ryhmissä ohjaajina. Toisaalta asetus edellyttää määräaikaisten terveystarkastusten suorittamista kaikille ikäluokille peruskoulun ensimmäisestä luokasta aina ammattikorkeakouluun asti. Täysin ilman kustannuksia ryhmätoimintaa ei voida järjestää. Toiminnan vakiinnuttaminen ja laajentaminen yläasteikäisiin ja toisella asteella opiskeleviin edellyttävät rahoituksen ja resurssien riittävyys varmistamista. Lisäksi tarvitaan lisäkoulutusta eri ammattiryhmille sekä toimintatilojen vakinaistamista. Lisäksi vastuullinen toimija ja yhteistyötahot tulee nimetä. Terveiden edistäminen ja terveyserojen kaventaminen edellyttävät toiminnan ja sen vaikuttavuuden mittaamista, tilastoinnin kehittämistä sekä perheiden ja lasten terveystottumusten muutoksen suunnitelmallista seuranta.

Helsingin terveyskeskuksen kouluterveydenhuollon perustehtävänä on tukea jokaisen koululaisen mahdollisimman tervettä kasvua ja kehitystä sekä vahvistaa oppimisen ja terveen aikuisuuden edellytyksiä. Kouluterveydenhuolto edistää terveyttä terveysneuvonnan keinoin, tunnistaa ja vahvistaa terveyttä suojaavia tekijöitä sekä pyrkii puuttumaan ongelmiin mahdollisimman varhain. Lisäksi koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on koulujen ja oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta, oppilaiden ja opiskelijoiden terveydenhoito, terveysneuvonta sekä lakisääteisiin ja tarpeellisiin erikoistutkimuksiin ohjaaminen.

Kouluterveydenhuolto ohjaa koululaisia tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja hoitoon, toimii yhteistyössä lapsen perheen kanssa ja kehittää terveellistä ja turvallista oppimisympäristöä moniammatillisessa yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa. (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 6.4.2011/338; Kansanterveyslaki 77/1972; Kansanterveysasetus 802/1992; Sosiaali- ja terveysministeriön kouluterveydenhuollon laatusuositus 2004:8;

Helsingin koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon toimintasuunnitelma 2010–2012).

Kouluterveydenhuollossa tehdään asetuksen (6.4.2011/338) mukaisia terveystarkastuksia. Näitä ovat määräaikaiset terveystarkastukset, joka tarkoittaa terveydenhoitajan suorittamaa terveystarkastusta jokaiseen vuosiluokkaan kuuluvalla oppilaalla ja opiskelijalla.

Terveystarkastuksessa käytetään hyödyksi oppilaan aikaisempia terveystietoja sekä mahdollisesti vanhemmilta, opettajalta tai oppilashuoltoryhmältä saatua tietoa. Lisäksi tehdään ns. laajoja terveystarkastuksia luokilla 1, 5 ja 8, johon sisältyy terveydenhoitajan tekemän tarkastuksen lisäksi lääkärintarkastus sekä vanhempien tapaaminen ja haastattelu. Huoltajien kirjallisella suostumuksella laajaan terveystarkastukseen voidaan lisäksi pyytää opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa niiltä osin kuin se on välttämätöntä hoidon ja tuen järjestämisen kannalta. Laajojen terveystarkastusten tarkoituksena on selvittää oppilaan ja hänen perheensä hyvinvointia. Vanhemmilla on mahdollisuus myös tutustua terveystarkastuksen yhteydessä kouluterveydenhoitajaan ja lääkäriin. Laajassa terveystarkastuksessa selvitetään perheen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat, kuten perheen terveystottumukset ja huolenpito lapsesta. Lapsen tai nuoren ikävaihe huomioon ottaen pyritään vahvistamaan ja tukemaan vanhempien ja koko perheen omia voimavaroja. Vanhemmilla ja lapsilla on terveystarkastuksen aikana mahdollisuus kertoa tunteistaan sekä ajatuksistaan ja samalla he saavat tietoa lapsen selviytymisestä kouluyhteisössä.

Terveystarkastuksia voidaan järjestää yksilöllisen tarpeen mukaan myös muina ajankohtina tai muille kuin edellä mainituille ryhmille erityisen tuen tai hoidon suunnittelemiseksi ja järjestämiseksi. Muut terveystarkastukset sisältävät tarvittavat seurantakäynnit.

Terveystarkastusten lisäksi järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaisia tapaamisia. Työntekijällä on mahdollisuus tavata lasta, nuorta ja hänen perhettään joustavasti oman huolensa perusteella. Lisäksi lapsilla, nuorilla ja heidän perheillään on mahdollisuus hakeutua terveydenhoitajan ja lääkärin vastaanotolle yksilöllisten tarpeidensa ja elämäntilanteensa mukaan. Systemaattisesti järjestetyissä terveystarkastuksissa pyritään löytämään ne lapset ja nuoret, jotka saattavat tarvita tehostetumpaa seurantaa. Kouluterveydenhuollon lisäksi perheillä on aina mahdollisuus hankkiutua oman valinnan mukaiselle terveysasemalle lääkärin vastaanotolle. "

Arviointikertomuksen kohta 4.6.1: Huostaanotot; Tarkastuslautakunnan edellyttämät toimenpiteet:

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- sosiaaliviraston tulee taata kotipalvelujen saatavuus lapsiperheiden arjen tukemisessa huostaanottojen ennaltaehkäisemiseksi. Lapsiperheiden kotipalveluista ja varhaisesta tuesta tulee tiedottaa aktiivisesti perheille,
- sosiaali- ja terveystoimessa tulee panostaa lapsiperheiden vanhempien mielenterveys- ja päihde-palvelujen saatavuuteen, vaikuttavuuteen sekä kuntoutumisen tukemiseen, koska se edistää ongelmaperheiden lasten ja nuorten kasvuolojen paranemista,
- sosiaaliviraston tulee kehittää keinoja sijaisperheiden hankintaan ja lisätä ammatillisten perhekotien määrää lastensuojelun kustannusten vähentämiseksi, sillä perhehoito on laitoshoidon taloudellisempaa,
- läheisneuvonpitoa tulee kehittää ja vakiinnuttaa saatujen kokemusten pohjalta lasten ja nuorten hyvinvointi-suunnitelman mukaisesti,
- on kehitettävä keinoja ja tukimuotoja, joilla edesautetaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työssä pysymistä ja työhyvinvointia.

Lausunto kohtaan 4.6.1: Huostaanotot

"Jokaisen odottavan perheen kanssa keskustellaan päihteettömyyden merkityksestä raskaana olevalle ja sikiölle. Neuvolavastaanotoilla käytetään systemaattisesti myös AUDIT-lomaketta. Perheen jäsenten tupakoinnissa on Helsingissä havaittavissa alueellisia eroja ja terveydenhoitajien koulutuksia kohdennetaan runsaasti tupakoivien alueiden terveydenhoitajien osaamiseen. Neuvolalla on yhteistyöpolku synnytyssairaalan HAL-poliklinikan (=erityispoliklinikka huume-, päihde- ja lääkeongelmallisille raskaana oleville) kanssa. Päihteitä käyttävän perheen jatkohoito ja tuki vauvan syntymän jälkeen toteutetaan HAL-poliklinikalla yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaan ja lapsen seuranta syntymän jälkeen tapahtuu sosiaalipediatriassa yksikössä, terveysasemalla neuvolan ja päihdetyöntekijän yhteistyönä, sosiaalitoimessa lastensuojelun ja muun sosiaalityön sekä A-klinikan tukemana.

Neuvolassa kuten muissakin terveydenhuollon toimipisteissä lääkäri tai hoitaja voi tarvittaessa tehdä myös lastensuojeluilmoituksen, jonka jälkeen sosiaalivirastossa tehdään hoitosuunnitelma perheen tarpeiden mukaan.

Terveysasematosaston "Terveysasema kuntalaisen käyttöliittymä" -hankkeessa terveysasemille on jalkautettu sosiaalineuvoja ja päihdetyöntekijöitä. Sosiaalineuvontaa ja apua päihde- ja mielenterveysongelmiin tarjotaan matalalla kynnyksellä yhden oven takaa. Sosiaalineuvojat tuovat terveysasemille sosiaalialan osaamista.

29.05.2012

He tekevät yksilöllisiä tilannearvioita (sosiaalinen ja taloudellinen tilanne) ja tarjoavat yleisneuvontaa sosiaalipalveluista ja -etuuksista sekä asiakkaille, että terveysaseman henkilökunnalle. Päihdetyöntekijät vahvistavat terveysasemien päihde- ja mielenterveysosaamista. He tekevät asiakkaalle tilannearvioita ja hoitosuunnitelmia yhteistyössä lääkärin ja hoitajan kanssa. Päihdetyöntekijöiden asiakkaista noin 20 % on ollut alaikäisten lasten vanhempia. Vanhemmat saavat siis toiminnan myötä aiempaa helpommin apua ongelmiinsa."

Arviointikertomuksen kohta 4.6.4: Kouluterveydenhuollon mitoitus ja toimivuus;
Tarkastuslautakunnan edellyttämät toimenpiteet:

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- kouluterveydenhuollossa tulee olla tavoitettavuuden parantamiseksi lääkäreitä STM:n laatusuosituksen mukaisesti.
- koulujen fyysisiä työoloja, kuten huoneilman laatua ja ergonomiaa, tulee parantaa ja seurata ohjeistuksen mukaisesti eli kolmen vuoden välein.

Lausunto arviointikertomuksen kohtaan 4.6.4: Kouluterveydenhuollon mitoitus ja toimivuus;
lääkärimitoitus

"Helsingin terveystieteiden koulu- ja opiskeluterveydenhuollon yksikkö toteuttaa neuvolatyöstä, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetun asetuksen (338/2011) mukaisia terveystarkastuksia.

Helsingissä kouluterveydenhuollossa työskentelevien terveydenhoitajien mitoitus on 560 peruskoululaista/terveydenhoitaja eli terveydenhoitajien mitoitus on suosituksen mukainen (600 oppilasta /terveydenhoitaja). Helsingin koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on tällä hetkellä yhteensä 127 terveydenhoitajan vakituista vakanssia ja 8 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttamishankkeisiin (LASU-hankkeet) kuuluvaa määräaikaista terveydenhoitajan vakanssia. Näiden lisäksi yksikössä on 7 psykiatrisen sairaanhoitajan vakanssia ja 4 LASU-hankkeeseen kuuluvaa määräaikaista psykiatrisen sairaanhoitajan vakanssia.

STM:n suosituksen mukaisesti lääkäreiden mitoitus kouluterveydenhuollossa tulisi olla 2100 koululaista/lääkäri ja 2500-3000 opiskelijaa/lääkäri. Helsingin koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa lääkäreillä on ollut oppilaita tai opiskelijoita keskimäärin 3400/lääkäri. Opiskelijoiden sairaanhoitopalvelut on järjestetty terveysasemille. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on yhteensä 22 lääkärin vakanssia ja lisäksi 4 LASU-hankkeiden määräaikaista lääkäri-vakanssia vuoden 2012 loppuun asti. Kaikki

lääkärin vakinaiset vakanssit ovat täynnä, mutta sijaisten saaminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi.

Helsingin koulu- ja opiskeluterveydenhuolto toimii sisällöllisesti asetuksen mukaisesti. Terveystarkastuksessa selvitetään tarkastettavan oppilaan ikävaiheen ja yksilöllisen tarpeen mukaan kasvua, kehitystä ja hyvinvointia haastattelulla ja kliinisillä tutkimuksilla sekä tarvittaessa muilla menetelmillä. Terveystarkastaja tapaa oppilaat vuosittain. Määräaikainen terveystarkastus järjestetään kaikille ennalta määritellyn ikä- tai vuosiluokkaan tai muuhun erityisryhmään kuuluville. Lisäksi tehdään ns. laaja-alaisia terveystarkastuksia, johon sisältyy terveydenhoitajan tekemän tarkastuksen lisäksi lääkärintarkastus sekä vanhempien tapaaminen ja haastattelu. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto toimii oppilashuollossa moniammatillisesti ja perhekeskeisesti varhaisen puuttumisen periaatteella ja on luonut toimivia hoitokäytäntöjä lasten ja nuorten hoidossa yhteistyössä erikoissairaanhoidon kanssa.

Helsingin terveyskeskuksessa on usean vuoden ajan tavoitteellisesti lisätty koulu- ja opiskeluterveydenhuollon vakansseja. Kouluterveydenhuollon terveydenhoitajien mitoituksissa ollaan nyt valtakunnallisten suositusten tasolla. Sen sijaan lääkäreiden vakanssien lukumäärää ei ole vielä kouluterveydenhuollossa kyetty nostamaan laatusuosituksen tasolle. Terveyskeskuksen vuoden 2013 talousarvioesitys ei näyttäisi mahdollistavan tarkastuslausunnossa esille tuotujen lisäresurssitarpeiden toteuttamista ensi vuonna. Pyrkimyksiä mitoituksien korjaamiseksi suositusten tasolle jatketaan seuraavina vuosina."

Lausunto arviointikertomuksen kohtaan 4.6.4: Kouluterveydenhuollon mitoitus ja toimivuus;
Fyysiset työolot

"Helsingissä peruskoulujen kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastetaan joka kolmas vuosi tai jopa useammin. Samoin Helsingin lukioiden, ammatillisten oppilaitosten, muiden toisen asteen oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opiskeluyhteisöjen ja ympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastetaan joka kolmas vuosi tai useammin. Tarkastusten järjestäminen on koulun tai oppilaitoksen rehtorin vastuulla. Tarkastus tehdään yhteistyössä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, koulun tai oppilaitosten ja niiden oppilaiden, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa.

Kouluyhteisöiden ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden tarkastuksissa havaittujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain. Lisäksi terveydellisten olojen valvonta edellyttää jatkuvaa havainnointia kouluympäristössä."

29.05.2012

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Toivola

Lisätiedot

Helena Calonius, kehittämisjohtaja vs., puhelin: 310 42213
Jussi Lind, suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 42246
jussi.lind(a)hel.fi
Hanna-Leena Nuutinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 42662
hanna-leena.nuutinen(a)hel.fi
Raija Puustinen, terveysasemien johtaja vs., puhelin: 310 42700
raija.puustinen(a)hel.fi
Irmeli Suvanto, suunnittelija, puhelin: 310 42681
irmeli.suvanto(a)hel.fi
Marketta Kupiainen, hallintoylihoitaja, puhelin: 310 42348
marketta.kupiainen(a)hel.fi

Taidemuseon johtokunta 08.05.2012 § 35

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Taidemuseon johtokunta päätti antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Taidemuseo pitää tilintarkastajien suorittamia tarkastuksia ja niistä laadittuja raportteja tärkeinä ja hyödyllisinä työkaluina. Taidemuseo hyödyntää annettuja suosituksia, vaikka ei olisi juuri kyseistä tarkastusta suoritettaessa itse ollut tarkastuksen kohteena. Tietojärjestelmien kontrolliympäristöä tulee vahvistaa. Taidemuseo on omalta osaltaan ryhtynyt tätä tavoitetta tukeviin toimenpiteisiin. Taidemuseo pitää hyvänä asiana myös sitä, että tietotekniikkaosaston roolia vahvistettaisiin kaupungin tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa.

Vuonna 2011 suoritettujen tarkastusten osalta taidemuseo on välittömästi puuttunut esitettyyn epäkohtaan ja ryhtynyt viivyttämättä suosituksen mukaisesti toimenpiteisiin. Toimenpiteisiin ryhtyminen on johtunut esitetystä epäkohdasta liittyen päätösten nähtävilläpitoon. Suositukset ovat lisäksi tukeneet toiminnan kehittämisen tarpeellisuutta. Toimenpiteiden vaikutukset ovat olleet arvioitavissa: arvioinnin kohteena olleen asian tila on muuttunut suoritettujen toimenpiteiden myötä paremmaksi.

Esittelijä

taidemuseon johtaja
Janne Gallen-Kallela-Sirén

Lisätiedot

Pia Uljas, hallintopäällikkö, puhelin: 310 87042
pia.uljas(a)hel.fi

29.05.2012

Liikennelaitos-liikelaitoksen johtokunta (HKL) 03.05.2012 § 79

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunta päätti antaa asiassa tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon:

Kaupungin tilintarkastaja raportoi suoritetusta tilintarkastuksesta kolme kertaa vuodessa. Raporteissa selostetaan tarkastuksessa esille tulleita havaintoja ja annetaan niiden johdosta hallintokunnille suosituksia.

HKL toteaa lausuntonaan arviointikertomuksen edellä mainitusta kohdasta, että HKL käsittelee tilintarkastusraporteissa olevat liikennelaitosta koskevat havainnot ja toimenpidesuosituksset HKL:n johtoryhmässä. Samalla johtoryhmässä päätetään, miten tilintarkastusraportin toimenpidesuosituksset toteutetaan HKL:llä.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Lahdenranta

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Matti Lahdenranta, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
matti.lahdenranta(a)hel.fi

Tarkastuslautakunta 18.04.2012 § 38

HEL 2012-005554 T 00 03 00

Päätös

Tarkastuslautakunta päätti hyväksyä arviointikertomuksen vuodelta 2011 sekä hankkia siitä kaupunginhallitukselta ja muilta kaupungin toimielimiltä tarvittavat lausunnot 23.5.2012 mennessä toimitettaviksi kaupunginvaltuustolle yhdessä arviointikertomuksen kanssa.

11.04.2012 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

tarkastusjohtaja
Pirjo Hakanpää

Lisätiedot

Timo Terävä, arviointipäällikkö, puhelin: 310 43126
timo.terava(a)hel.fi